

KURJER POZNANSKI

wychodzi dwa razy dziennie

w wydaniu porannem i wydaniu wieczornem, — w niedziele i święta tylko wydanie poranne, — natomiast w dni poświęczone tylko wydanie wieczorne

Odpowiedzialni kierownicy działów: kultury i sztuki Witold Noskowski, gospodarczego i giełdowego dr. Marjan Chetmickowski, wiadomości potocznych Wiktor Ujma, za inne działy odpowiada Antoni Konieczny, za ogłoszenia i reklamy Antoni Leśniewicz, wszyscy w Poznaniu

Dyrektor wydawnictwa: Roman Leitgeber

Wydawnictwo Sp. Akc. Drukarnia Polska
w Poznaniu, św. Marcin 70

Redaktor naczelny: Dr. Marjan Seyda

Nr. 436

Poznań, środa dnia 23 września 1931

Rok XXVI

Przed konferencją rozbrojeniową

Konferencja rozbrojeniowa, lub, mówiąc ściślej, w sprawie ograniczenia zbrojeń, będzie ze względu na udział wszystkich państw świata oraz na przedmiot obrad największym zjazdem, jaki notuje historia dyplomacji. Konferencja rozpocznie się 2 lutego 1932 r. i trwać będzie prawdopodobnie rok. Dwa wielkie państwa Stany Zjednoczone i Rosja, nienależące do Ligi Narodów, wezmą w niej udział. W Genewie spodziewany jest olbrzymi zjazd. Na gwałt powiększana jest sala obrad Rady Ligi Narodów. Powstaje nowy hotel dla przyjezdnych dyplomatów i dla prasy. Delegacja polska wynajęła już 30 pokoi w jednym z hoteli genewskich. W pierwszych dniach konferencji, spodziewany jest przyjazd wszystkich prawie ministrów spraw zagranicznych.

Konferencja będzie ważna również przez swój przedmiot. Zbrojenia, to jeden z najważniejszych współczynników siły politycznej państwa. Układ zbrojeń w świecie jest zarazem w dużym stopniu układem sił politycznych na kuli ziemskiej. W polityce militarnej danego państwa uwypukla się zazwyczaj jego ambicja polityczna. Włochy dlatego domagają się równości zbrojeń z Francją, bo chcą wskazać, że są mocarstwem równie silnym, jak ona. Gdy chodzi o zbrojenia każde państwo ogląda się na sąsiada, stąd wielka współzależność zbrojeń na kuli ziemskiej i dlatego zagadnienie to posiada charakter międzynarodowy.

Art. 8 paktu Ligi Narodów przewiduje ograniczenie zbrojeń. Na tym artykule opiera się konferencja. Czytamy w nim wyraźnie, że przy ustalaniu stopnia zbrojeń każdego państwa należy wziąć pod uwagę jego „sytuację gospodarczą i jego specjalne warunki”. Słowem należy wziąć pod uwagę jego bezpieczeństwo.

Ograniczenie zbrojeń może być następstwem zorganizowania bezpieczeństwa. Taka jest teza francuska, do dnia dzisiejszego podtrzymywana przez rząd paryski, ale nieustannie zwalczana i niezrealizowana. Bezpieczeństwo miało być, podobnie jak rozbrojenie, zorganizowane na tle międzynarodowym. Warunki bezpieczeństwa miały zapewniać pakt Ligi Narodów, który w art. 10 poręcza swym członkom niezależność i integralność terytorjalną, a w art. 16 przewiduje sankcje przeciw napastnikowi. Rozwinięciem tych zasad miał być protokół genewski, lecz ten został odrzucony przez Anglię. A od tego czasu prowadzona jest akcja, aby znaczenie art 10 i 16 paktu stale osłabiać.

Przemawiając na Zgromadzeniu Ligi, delegat hiszpański, p. Madariaga, znawca spraw rozbrojeniowych oświadczył, że już tak rozwodnił o seps art. 10 i 16 paktu, iż nie można się dziwić, że nie może być zrealizowany art. 8, który mówi o rozbrojeniu. Gwarancje bezpieczeństwa, które daje Liga, słabną nieustannie.

Sesja parlamentarna zwołana na 1. X.

Warszawa, 23. 9. (Tel. wł.). — Pierwsze posiedzenie Sejmu odbędzie się zapewne w tym dniu. (w)
Sesja zwyczajna Sejmu i Senatu zwołana została na dzień 1 października r. b.

Liga Narodów w ogniu próby

Przebieg wczorajszej dyskusji nad „pokojowem” załatwieniem wojny chińsko-japońskiej

Już wczoraj po południu podaliśmy krótkie doniesienie telegraficzne z posiedzenia Rady Ligi Narodów, na którym omawiana była ważna sprawa wojennego konfliktu chińsko-japońskiego. Sprawa ta stanowi w tej chwili ośrodek zainteresowań opinii całego świata, przeto przebieg popołudniowego posiedzenia Rady Ligi Narodów referujemy poniżej w całej rozciągłości.

Genewa, 23. 9. (Tel. wł.). Na popołudniowym posiedzeniu pierwszy przemawiał przedstawiciel Japonii, który stwierdził zgodność swoich poglądów z poglądami lorda Cecila, odnoszącymi się do postanowień paktu Kelloga i paktu Ligi. Japonia, mówił jest zawsze wierna postanowieniom tych traktatów i będzie je dalej respektowała. Japonia posiada w Mandżurji wielkie interesy a przede wszystkim kolej żelazną południowo-mandżurską, 1 milion swoich obywateli i 2 milardy jenów w inwestycjach. Bardzo wiele spraw pozostaje nierozwiązanych między obu krajami. Powoduje to atmosferę, która jest bardzo trudna do zrozumienia w Europie. Japonia jednak robi wszystko, aby rozwiązać te trudności w duchu przyjaznym.

Przedstawiciel Chin zabierając głos podkreślił, że sytuacja pogarsza się bezustannie w Mandżurji. Wnosząc, aby Rada zażądała wycofania wojsk japońskich natychmiast. Wielka liczba Chińczyków została zabita. Rząd japoński żąda odroczenia sprawy. Jeżeli to będzie uwzględnione, niechaj to odroczenie nie trwa długo i niechaj Rada zbierze się już w tej sprawie jutro. Przechodząc do sprawy bezpośrednich układów między rządem japońskim i chińskim przedstawiciel Chin podkreślił, że Chiny zawsze są gotowe załatwić polubownie swoje sprawy nie tylko z Japonią, ale z każdym innym krajem, jednak w danym wypadku pakt Ligi Narodów w całym szeregu artykułów wskazuje na sposo-

by rozwiązania zagadnienia i podaje procedurę, którą Rada winna zastosować. Sprawa jest bardzo pilna i niema czasu do stracenia. Im wcześniej Rada wyznaczy Komisję ankietową, tem lepiej się stanie. Teren okupowany przez Japonię zwiększa się. Jest rzeczą niezbędną — mówił delegat Chin — aby wojska japońskie wycofały się z zajętego przez Japończyków terytorjum.

Następnie przewodniczący Rady min. Leroux odczytał deklarację, która brzmiała: Koledzy moi i ja wysłuchaliśmy dziś rano z wielką uwagą ekspozycji przedstawicieli Chin i Japonii. Przyjmujemy do wiadomości, że przedstawiciel Japonii żąda odroczenia dyskusji do następnego posiedzenia. Proszę Radę, aby mnie upoważniła do wystosowania naglących apelów do rządów chińskiego i japońskiego, aby wstrzymały się one od wszelkich aktów, które mogłyby pogorszyć sytuację i przesądzić pokojowe załatwienie konfliktu, do zbadania możliwości w porozumieniu z przedstawicielami Chin i Japonii, znalezienia środków odpowiednich, aby umożliwić obu tym krajom natychmiastowe wycofanie ich wojsk w ten sposób, aby bezpieczeństwo życia ich obywateli i obrona mienia nie były narażone na niebezpieczeństwo. Wnoszę, aby Rada zdecydowała przekazać tytułem informacji protokoły naszych posiedzeń i dokumenty, dotyczące omawianego zagadnienia rządowi St. Zjednoczonych Am. Półn.

Następnie przemawiał min. spr. zagr. Curtius, który wyraził nadzieję, że deklaracja przewodniczącego znajduje jednomyślność w Radzie, jak również tych członków, którzy bezpośrednio zainteresowani są w sprawie omawianej.

Zkolej przedstawiciel Francji Massigli przyłączył się do słów min. Curtiusa i podkreślił, że środki zaproponowane przez Radę są tylko środkami wstępnymi. Rada ma obowiązek uru-

(Ciąg dalszy na stronie 3-ciej.)
wówczas czasu na myślenie o zapobieganiu wojnie, ale trzeba myśleć o sankcjach przeciw napastnikowi.

Polskim wywodom, bronionym umiejętnie przez min. Sokala, odpowiadał lord Robert Cecil. Jego zdaniem przekroczenie granicy niekoniecznie może być wojną. Może to być „pokojo- wa interwencja”, lub „chwilowa okupacja”. Słusznie na to odpowiadał p. Sokal, że tworzenie stanów przejściowych między pokojem a wojną osłabia poczucie bezpieczeństwa. Wielkie mocarstwa chcą sobie zachować broń polityczną w formie „pokojoych interwencji”. Niemcy chcą, aby pewne fakty nie zostały nazwane wojną, a one napastnikami. Wojna w myśl paktu Kelloga jest zakazana; Niemcy chcą ją przemycić pod inną nazwą.

Przypuśćmy teraz, że oddziały Reichswehry lub Stahlhelmu wkroczą na Pomorze. Polska powiada, że to wojna, ogłasza mobilizację, apeluje do Ligi Narodów. A w Genewie Niemcy oświadcza: „Przepraszamy, to nie jest

wojna, to tylko zbrojna interwencja; istnieje nawet konwencja, która uznaje, że takie wypadki nie są uznawane za wojnę. Rada Ligi może co najwyżej ustalić linję, poza którą oddziały nie będą mogły się posuwać, a linja ta niekoniecznie musi być identyczna z linją graniczną. W tych warunkach napastnikiem może zostać Polska, gdy stawia zbrojny opór „pokojoyej interwencji zbrojnej” na Pomorzu.

Czy można się dziwić, że w takich warunkach nikt nie myśli zaufać bezpieczeństwu, jakie daje Liga i się rozbroić. Zresztą pakt Ligi, choćby był najściślej stosowany, nie obowiązuje wszystkich państw. Rosja i Stany Zjednoczone nie są nim objęte. Jedyne pakt Kelloga jest prawie uniwersalny (niektóre państwa Ameryki południowej go nie podpisały). Ale i on ma znaczenie czysto moralne. A jak jest stosowany, o tem świadczy niedawna interwencja zbrojna Sowietów, a obecnie Japonii w Chinach.

Okazuje się więc, że nie można zorganizować międzynarodowego bezpieczeństwa. Międzynarodowe rozbrojenie jest zatem również fikcją.

Nie znaczy to, aby konferencja przyszłoroczna musiała koniecznie zakończyć się niepowodzeniem. Jeżeli co ją uratuje, to kryzys gospodarczy. W gruncie rzeczy każde państwo wolałoby uniknąć powiększania budżetu wojennego. Nikt nie chciałby być zmuszony do wyścigu zbrojeń. Ale ten wyścig jest jedynie możliwy do skontrolowania na morzu. A i tu istnieją wielkie trudności, o czem świadczy zatarg francusko-włoski, który na tem tle się rozgrywa.

Konferencja rozbrojeniowa wypełniona będzie grą dyplomatyczną na wielką skalę, pełną zasadzek i niespodzianek, podobnych do tej, która obecnie zahamowała prace Zgromadzenia, wskutek trudności, powstałych przy omawianiu projektu rezolucji o zawieszeniu zbrojeń na czas konferencji rozbrojeniowej. Zamieszanie, jakie wybuchło w komisji rozbrojeniowej Zgromadzenia, na skutek zaproszenia Stanów Zjednoczonych, Rosji, Turcji itd. do obrad nad tą sprawą, jest znamienym preludjum do przyszłorocznej konferencji.

Z tego zamieszania chcą skorzystać Niemcy. Dla nich albo konferencja się uda, czyli nastąpi ograniczenie zbrojeń Francji, Polski itd., bo Niemcy są „już rozbrojone”, albo się nie uda, a wówczas Niemcy oświadcza, że nie są już skrupowane przepisami traktatu wersalskiego, który, według nich, przewidywał, że rozbrojenie Rzeszy ma być wstępem do identycznego rozbrojenia innych państw. Skoro to nie nastąpiło, Niemcy mogą się zbroić.

Słowem, widzimy z pobieżnego rzutu oka, ile się spraw wiąże z konferencją, która prawdopodobnie przyczyni się do zwiększenia istniejącego już chaosu na świecie. Będziemy mieli sposobność powracać w ciągu długich miesięcy wielokrotnie do tych spraw. Omówimy zatem stopniowo wszystkie związane z tem zagadnienia, równie techniczne, które w tych uwagach pominieliśmy.

R. Piestrzyński
Genewa.

Kryzys funta — kryzys Anglii

Walka o funta — Czarna sobota — Heroiczne środki — Spokój w Anglii — Zagranica działa — Optymizm na dziś — Czas przeciw Anglii

Od 1 sierpnia r. b. Anglia otrzymała 130 milionów funtów szterlingów, przeprowadziła zasadniczą reorganizację rządu, oraz zastosowała zmiany w budżecie zarówno po stronie dochodów, jak i wydatków. Zarządzenia te miały na celu dwie rzeczy: zrównoważenie budżetu i utrzymanie waluty. Tymczasem, pomimo wszystkich wysiłków, okupionych drogą przez niektórych ministrów z Mac Donaldem na czele, pomimo energicznej akcji oszczędnościowej, w której wyniku padła nawet plama chwilowego nieposuszeństwa na sztandar marynarki brytyjskiej, sytuacja nie została opanowana.

Sobotnia giełda w Londynie została zalana podażą całych pakietów akcji, na które brakło nabywców; kursy państwowych papierów spadły niezwykle silnie, funt szterling stracił 12.03% punktów w stosunku do guldena holenderskiego, a więc waluty kraju, który sam znajduje się w ogniu kryzysu.

I nic dziwnego. Okazało się bowiem, że od połowy lipca r. b. wycofano z Londynu ponad 200 milionów f. sterl., przyczem w ostatni piątek i sobotę nano cofnięte konta zagraniczne przekroczyły kwotę 22 milionów f. sterl. Na przeciwdziałanie owej fali odpływu złota i dewizy Banku Angielskiego, poszła również poważna część uzyskanych kredytów francusko-amerykańskich. Jednakowoż przeciwdziałanie okazało się zbyt słabym i w tej chwili zapas złota wynosi tylko 130 milj. f., t. j. akurat tyle, na ile opiewały ostatnie pożyczki w ciągu niecałych dwóch miesięcy.

To były wystarczające powody, na skutek których zawieszono zostało o godzinie 12-ej w nocy z 20 na 21 września stosowanie postanowień ustawy o parytecie złota, oraz w tymże dniu uchwalono ustawę, upoważniającą Bank Angielski do wstrzymania wypłat w złocie, równocześnie zaś stopa dyskontowa została podwyższona z 4½ na 6%, a giełda została zamknięta na dzień czy kilka dni i zaprowadzone t. zw. ferie bankowe.

Zarządzenia te niewątpliwie przyczyniają się do ograniczenia zakupu walut obcych, a tem samem spowodują zahamowanie odpływu złota. Druga strona tego medalu jest wszakże bardzo ciemna. W tej chwili bowiem kurs funta zależeć będzie niemal wyłącznie od zaufania, okazanego przez zagranicę, gdzie przecież spekulacja nie zawaha się podkładać eksplozujących min gwałtownie egoistycznym, choć krótkozwrotnym interesom.

Ciężkie dni Anglii dają sposobność do podziwiania potężnej wartości kulturalnego społeczeństwa. Snowden, Lloyd George i Henderson już wypowiedzieli swą opinię, wyrażając przekonanie, że trudności zostaną opanowane i że społeczeństwo swem postępowaniem dopomoże, aby unicestwić ewentualne zamachy na walutę narodową, że nie podda się panice i pozwoli by konieczne zarządzenia mogły być

tylko przejściowymi. Z sukcesem pospieszyła cała prasa angielska, to też opinia publiczna otrzymała maksimum możliwych środków uspakajających.

Bodajże silniej objawiło się zdenerwowanie w Niemczech, w Austrii, posiadającej walutę, opartą na funcie, a także w Gdańsku, który pierwszy uciekł od funta, przerzucając się na złoto.

W dwóch państwach, posiadających bogate zapasy złota, toczą się energiczne narady. We Francji zyskuje prawo obywatelstwa opinia, iż solidarność Francji z Anglią zda obecnie egzamin, nie tylko ze względu na konieczność obrony zagrożonych wspólnych interesów gospodarczych. Federal Reserve Bank pracuje nad skonstruowaniem planu wspólnej akcji w kierunku ratowania funta, pomimo że fakt załamania się angielskiej waluty nie jest dla Ameryki gospodarczo tak groźny, jak dla innych państw, ponieważ niemal wszystkie transakcje z Anglią były dokonywane w dolarach.

Tak czy inaczej, nie można przypuścić, aby obaj bankierzy świata zapomnieli, iż nadmiar złota, w chwili braku tego szlachetnego kruszcu u wielkich sąsiadów, nie jest bynajmniej długotrwałym szczęściem. Zarówno położenie wewnątrz Anglii, jak i opinia, jaka kształtuje się zagranicą, każą mniemać, że bieżący kryzys waluty zostanie opanowany. Niebezpieczeństwem grozi jeszcze ewentualna ucieczka do eksperymentu inflacji, w którym to kierunku żeglują niektórzy finansiści. Ale można wierzyć, że budżet zrównoważony, zahamowanie odpływu złota, pomoc przyjaciół i opanowanie społeczeństwa angielskiego pokonają obecne trudności walutowe.

Lecz co dalej? Przyczyn wywołujących pesymizm, co do późniejszego rozwoju wypadków, jest wiele. Przede wszystkim ujemny bilans płatniczy, następnie fakt, że obecne oszczędności nie wystarczą w roku przyszłym, o ile nie nastąpi zmniejszenie bezrobocia, co znowuż wymagałoby powiększenia produkcji. A jakże produkować, gdy ma się do czynienia z coraz słabszymi odbiorcami i z coraz silniejszymi konkurentami.

Głównym zagadnieniem chwili jest kwestia funta, natomiast zasadnicza sprawa polega na tem, czy, jak prędko i w jaki sposób uda się przeorganizować całe społeczeństwo i całe państwo angielskie na niższą stopę życia. Niewątpliwie pociągnie to za sobą i konsekwencje polityczne. Następują one jednak już i teraz w obliczu istniejących trudności. Któż bowiem może z pewnością twierdzić, że obecna sytuacja w Anglii nie ułatwiła niektórym poczynić na Dalekim Wschodzie, gdzie bez stanu wojny grzmią armaty i toczą się bitwy.

Na bieżący angielski kryzys walutowy można patrzeć bez zbytecznego pesymizmu, ale na dalszą metę jednak czas pracuje przeciw Wielkiej Brytanii. Z. R.

tem innych zasadniczych problemów, ściśle z kwestją samorządu związanych, jak: zmiany konstytucji, podziału administracji państwa i reformy podatkowości, jako podstawy organizacji tak państwowej jak samorządowej, przede wszystkim zaś, póki nie rozstrzygniemy stanowczo, jaką rolę przeznacza się samorządowi w Polsce i czy stworzymy także samorząd wojewódzki i w jakim zakresie (obecnie jest on tylko w województwach zachodnich, i to niezgodny z konstytucją). Bardzo aktualną stanie się wtedy także kwestja, czy ustroj samorządu w całym państwie ma być jednolity, czy dostosowany do dojrzałości społeczeństwa na poszczególnych obszarach.

Bez rozstrzygnięcia tych spraw każda reforma może być tylko tymczasową. Taka tymczasowa zaś zmiana istotnych postanowień ustrojowych jest ryzykowna, obala ona bowiem wypróbowany ustroj, szczególnie w b. zaborze pruskim i austriackim, a w zamian daje tylko zasady przejściowe, aby je później znowu zmieniać. To też dotychczas pracowano nad reformą stałą, a skoro ta uznana została za przedwczesną jeszcze, miały być zmienione w drodze t. zw. „małej” ustawy tylko rzeczy najkonieczniejsze, a mianowicie przetrzałe postanowienia, które były przeszkodą w działalności samorządu, jak ustroj zgromadzeń gminnych w b. dzielnicach rosyjskiej oraz klasowe ordynacje gminne i miejskie w b. dzielnicach austriackiej; w b. dzielnicach pruskich miały być tylko obszary dworskie zniesione i wcielone do gmin. Tymczasem obecny projekt rządowy jest formą zasadniczą ustroju samorządu w całym państwie.

— Co w tej kwestji powiedziała komisja dla usprawnienia administracji, złożona przecież ze znawców przedmiotu i pracująca od dawna, i jak z tym problemem załatwiono się w innych państwach po wojnie, — powszechnie się bowiem mówi o przesileniu się myśli samorządowej?

— Komisja dla usprawnienia administracji zakończyła tok prac nad podziałem administracji i przedstawiła już przed paru miesiącami swe wnioski rządowi. O ile chodzi o samorząd, to rozważała jego problemy tylko w związku z podziałem administracyjnym, t. j. odnośnie stopni samorządu i ich obszarów terytorjalnych. Opinia komisji dotyczy zasadni-

czej trwałej reformy i z tego powodu na każdym kroku podkreśla konieczność najdokładniejszych studiów przy zmianie podziału państwa.

Za najaktualniejszą i jedynie dojrzałą już reformę uznana komisją zmianę granic wojewódzkich w kierunku ograniczenia ich liczby (z 15 na 10). Co do innych kwestyj, jak wprowadzenie wiejskich gmin okręgowych (zbiorowych) i zmniejszenia liczby powiatów, komisja, stawiając swoje tezy, zaleca przeprowadzenie przedtem bardzo ścisłych studiów, daleko idącą ostrożność i drogę ewolucji oraz uwzględnienie różnic gospodarczych, społecznych i kulturalnych. Ustrojem miast komisja wogóle się nie zajmowała.

Co do innych państw europejskich, to żadne z nich nie przeprowadziło dotychczas po wojnie żadnej zasadniczej i trwałej reformy samorządu, mimo, że wszystkie potrzebę taką odczuwają ze względu na zmienione pod tytuł względami stosunki powojenne. Wszędzie jednak popelnia się ten sam błąd, że główną przyczynę gorszego działania samorządu po wojnie upatruje się w jego ustroju, gdy główną tego przyczyną leży w niepewnych stosunkach gospodarczych, a częściowo wewnątrzno-politycznych.

Zdemokratyzowanie się organów komunalnych przez wprowadzenie 5-przymiotnikowego głosowania wywołało wprawdzie z natury rzeczy duży wstrząs, ale niekorzystne skutki tego były raczej przejściowe, przy odpowiedniej zaś nieznacznej zmianie ustroju, powinny być w przyszłości tylko korzystne. Natomiast szkodliwe skutki ogólnej niepewności stosunków po wojnie, a w szczególności braku środków finansowych, znikną tylko z usunięciem tych przyczyn. Wobec tego rozstrzygnięcie co do roli i formy samorządu powszechnego nastąpić może ostatecznie dopiero po uregulowaniu się stosunków ogólnych. Tem się też tłumaczy, że np.

Niemcy od wielu lat pracują nad powszechną reformą samorządu, a dopiero w ostatnich czasach opracowały jednolity projekt, który niewiadomo jednak, czy wobec jego liberalnych zasad dojdzie do skutku w obecnych tamtejszych stosunkach wewnętrznych — niektóre zaś inne państwa, wprowadzając reformę, spostrzegają niedługo ponowną konieczność jej zmiany.

(Dokończenie nastąpi).

W czwartek, dnia 24 b. m. o godz. 8 wieczorem odbędzie się na sali Domu Królowej Jadwigi, Al. Marcinkowskiego 1

Zebranie ogólne O. W. P.

m. Poznania.

Referaty wygłoszą: 1) ks. prałat Józef Prądzyński
2) red. Feliks Fikus

Wstęp dla członków O. W. P. za legitymacjami, dla kandydatów za zaproszeniem

Gospodarka magistratu w Sierakowie

Z Sierakowa proszono nas już niejednokrotnie, abyśmy głos zabrali w sprawie fatalnej gospodarki tamtejszego magistratu. Jeśliśmy tego dotąd nie uczynili, to w tem przeświadczeniu, że kłopoty i niedomagania finansowe magistratu sierakowskiego są nietylko chorobą lokalną, ile przejawem ogólnego zubożenia i kryzysu, przeżywanego przez nasze samorządy miejskie. Z tego jednakże, co donoszą nam ostatnio z Sierakowa, wynika, że to, co dzieje się od dłuższego czasu w magistracie sierakowskim, daleko przekracza granice normalnych przejawów kryzysu ogólnego i jest refleksem niezdrowych stosunków w kraju.

Magistrat w Sierakowie stanął przed ruiną gospodarczą. Radni narodowi niejednokrotnie wskazywali odnośnym czynnikom na fatalne następstwa gospodarki miejskiej, zawsze jednak bez skutku. Postanowiono wreszcie wbrew protestom radnych „saracyjnych” — jest ich trzech na ogólną liczbę 12 polecić komisji rewizyjnej, aby wejrzała w zakamarki gospodarki miejskiej. Komisja ta w wyniku swej mozolnej pracy stwierdziła m. in., co następuje:

Władze miejskie zabagniły finanse miasta przez to, że nie ściągano należycie podatków i świadczeń miejskich, np. za światło itp. Okazuje się, że brak z tego tytułu należnych w sumie za szereg lat 79.157 zł.

Nie dość jednak na tem. Brak należytego dozoru i ogólna dezorganizacja, panująca w magistracie, sprawiły, że niektórzy urzędnicy poczęli

„rządzić się” na własną rękę i — kie-szeń. Stwierdzono ni mniej ni więcej, tylko brak 17.699 zł bez wszelkiego pokrycia, sumy, jak na budżet Sierakowa bardzo poważnej. Wreszcie wspomniana komisja doszła na podstawie ścisłych badań do przekonania, że miasto poniosło duże straty przez nieopatrzną gospodarkę magistratu, który pożyczal na lewo i prawo bez upoważnienia rady miejskiej, w dostawach dla miasta faworyzował dostawców bardzo drogich, nie uwzględniając ofert niejednokrotnie o wiele tańszych.

Na podstawie takiego wyniku badań przewodniczący rady miejskiej p. Serafinowski, kierownik powiatowego wydziału O. W. P., wespół z 8 innymi rądnymi postanowił gospodarce takiej położyć kres. Na posiedzeniu rady miejskiej w dniu 15. bm. uchwalono 9 głosami przeciwko 3 głosom „sana-torów”, którzy demonstracyjnie opuścili posiedzenie, wyrazić wotum nieufności dla urzędującego burmistrza p. Vogla.

Rada miejska spełniła zatem do-brze swój obowiązek, powodując się troską o dobro miasta. Sprawa oprze się teraz o województwo.

Zgon Anieli Bogusławskiej.

Warszawa, 23. 9. (Tel. wł.). — Prawniczka założycielka sceny narodowej Wojciecha Bogusławskiego, artystka dramatyczna Aniela Bogusław-ska, zmarła w 57 roku życia. (W)

Reforma samorządu terytorjalnego

Wywiad z dyrektorem Biura Samorządowego, dr. Wł. Dalborem

Wobec zapowiedzi wniesienia na jesiennej sesji sejmowej t. zw. małej ustawy samorządowej, zwróciliśmy się do dyrektora Biura Samorządowego w Poznaniu i redaktora „Wiadomości Samrządowych” p. dr. Wł. Dalbora o bliższe informacje w tak doniosłej sprawie życia publicznego. Udzielony nam z całą uprzejmością wywiad umieszczamy w przekonaniu, że wzudzi on powszechne zainteresowanie ze względu na aktualność sprawy.

— Jak Pan Dyrektor zapatruje się na konieczność reformy samorządu terytorjalnego?

— Należy odróżnić reformę zasadniczą od tymczasowej nowelizacji niektórych postanowień ustawowych. Reforma zasadnicza jest konieczna z dwu powodów: dla ujednolicenia ustroju samorządowego, jeśli nie zupełnie, to jak największego, w całym państwie, gdyż dotychczasowe bardzo znaczne różnice w ustroju samorządowym poszczególnych dzielnic częściowo nie są uzasadnione, z drugiej zaś strony wywołują dużo trudności w ogólnej administracji państwowej.

Sprawa to jednak bardzo trudna i wymaga dokładnego i rozważnego

przygotowania. Reforma taka obliczona być musi na obowiązywanie jej przez dziesiątki lat, bo do ustroju samorządowego, w szczególności do jego stopni i granic i do zakresu działania poszczególnych jego jednostek przystosowują się wszystkie dziedziny życia publicznego. Samorząd ze swoim najpowszechniejszym zakresem działania sięga nawet daleko głębiej, organicznie i bezpośrednio w życie ludności (komunikacja lokalna, budownictwo, szkoły, cały ogrom opieki społecznej z jej przeróżnymi zakładami, sprawy sanitarne, szpitale, profilaktyka i higiena obok całego t. zw. poruczonego zakresu działania we wszystkich sprawach administracji państwowej), aniżeli administracja ściśle państwowa i z tego powodu organizacja i działalność samorządu ma raczej jeszcze większe znaczenie, aniżeli organizacja władz państwowych: jest ona bowiem podstawą organizacji państwowej, jej fundamentem, a przeto tem wszystkiemi komórkami z nią związana.

Nie można zatem zadecydować zasadniczej reformy samorządu, póki nie zdecydujemy najpierw równocześnie z

Liga Narodów w ogniu próby

(Ciąg dalszy ze strony 1-szej)

chomik cały swój autorytet i wszystkie środki, którym rozporządza, aby konflikt, który rozwija się od paru dni nie przeszedł w fazę bardziej skomplikowaną.

Przedstawiciel Włoch Grandi oświadczył, że poprzedni mówcy wypowiedzieli dokładnie jego punkt widzenia w tej sprawie.

Przedstawiciel Polski stały delegat Polski w Lidze Narodów min. Sokal podkreślił wielką odpowiedzialność, jaka spada na Radę w tej sprawie. Należy mieć nadzieję — mówił p. Sokal — że przy dobrej woli zainteresowanych rządów Rada Ligi znajdzie rozwiązanie sytuacji. Przedstawiciel Polski przyjmuje propozycję przewodniczącego i wyraża nadzieję, że Rada

potrafi załatwić konflikt z pożądaną szybkością.

Z kolei złożył oświadczenie przedstawiciel Chin wskazując, że przyłącza się do propozycji przewodniczącego i jeszcze raz domaga się zbadania wypadków i wyrażenia opinii co do postępowania Japonii oraz wyznaczenia odszkodowań, należnych jego zdaniem Chinom.

Następnie delegat Japonii oświadczył, że zgadza się na wniosek przewodniczącego i zaznacza, że robi, co jest w jego mocy, by móc przedstawić potrzebne informacje Radzie, nie może jednak wypowiedzieć się natychmiast. Wnosi przeto, aby przewodniczący Rady zwołał w tej sprawie posiedzenie wówczas, kiedy delegat Japonii otrzyma dostateczne instrukcje od swojego rządu.

Rząd chiński odrzucił propozycję rokowań

Londyn, 23. 9. (Tel. wł.). Według wiadomości nadeszłych z Pekinu, rząd nankijski odrzucił propozycję utworzenia komisji, składającej się z trzech Japończyków i trzech Chińczyków, której zadaniem byłoby zbadanie wszystkich spraw związanych z ostatnimi zajściami w Mandżurji. Rząd chiński uważa, że przez japońską okupację Mandżurji sprawa posunęła się zbyt daleko, aby można ją załatwić w ten sposób.

Moskwa, 23. 9. (PAT). Korespondenci sowieccy donoszą do Moskwy, że sfera okupacji japońskiej rozszerzana jest w dalszym ciągu. Operując na terenie Mandżurji armia japońska wzmocniona została nowymi dwoma brygadami z Korei. W szeregu miejscowości doszło do starć między wступającymi wojskami chińskimi a nacierającymi oddziałami japońskimi.

Sowiety wobec zatargu chińsko-japońskiego

Ambasador japoński u Litwinowa — Konflikt chińsko-japoński idzie na rękę planom sowieckim

Moskwa, 23. 9. (PAT). Ambasador japoński w Moskwie złożył wczoraj wizytę w komisariacie spr. zagr. Jak podaje prasa, ambasador odbył dłuższą rozmowę z Litwinowem. Treść rozmowy naturalnie trzymana jest w tajemnicy, lecz łatwo domyśleć się, że dotyczyła ona przeprowadzanej obecnie przez Japończyków operacji w południowej Mandżurji oraz kwestji interesów sowieckich.

Wogóle trzeba powiedzieć, że prasa sowiecka w stosunku do akcji japońskiej w Mandżurji wykazuje niebywa-

le wprost umiarkowanie i powściągliwość. Zajścia w Mandżurji są wykorzystywane nie dla ataków na Japonję, ale do wypadów przeciwko Lidze Narodów i paktowi Kellogga. Stąd wniosek, że wybuch incydentu chińsko-japońskiego nie stanowił dla kół sowieckich niespodzianki i że rozwijająca się w Mandżurji japońska akcja okupacyjna, jeżeli nie odpowiadała w zupełności planom sowieckim, to w każdym razie planów tych nie krzyżuje.

Niesamowici „opiekuni” mienia publicznego

Niezwykłą aferę wykryto w Zagłębiu Dąbrowskiem

Warszawa, 23. 9. (Tel. wł.). — W Zagłębiu Dąbrowskiem wykryto osobliwą aferę. Istniało tam mianowicie towarzystwo ochrony mienia publicznego, które przyjmowało ubezpieczenia za pewną opłatą, a ubezpieczeni korzystali z opieki umundurowanych i posiadających broń palną członków towarzystwa. W ostatnim czasie jakaś banda dokonywała systematycznie napadów i kradzieży i to na obywatelach, nie ubezpieczonych w tem towarzystwie. Śledztwo policyjne wy-

kazało, że członkowie towarzystwa sami dokonywali napadów, aby w ten sposób zmusić właścicieli sklepów do ubezpieczenia. Pierwszą składkę ubezpieczeniową zabierał herszt bandy tytułem prowizji. Troskliwych opiekunów mienia publicznego aresztowano. Zdawałoby się, że tego rodzaju afery są do pomyślenia jedynie w Ameryce. Okazuje się jednak, że i w Polsce jest w tym względzie duże pole do popisu. (w)

Funt angielski — gulden gdański i — złoty polski

Senatowi gdańskiemu pod uwagę

Gdańsk, 22. 9. (Tel. wł.). Senat wolnego miasta Gdańska wydał wczoraj rozporządzenie, zmieniające przywilej Banku Gdańskiego w tym sensie, że banknoty będą pokryte wyłącznie złotem i dewizami w złocie i, że banknoty wymieniane się będą wyłącznie na złoto i dewizy w złocie. Gulden zostaje oparty na złocie i staje się guldenem w złocie. Łączność waluty gdańskiej z angielskim funtem szterlingów została przerwana. Pokrycie banknotów złotem i dewizami w złocie — według oświadczenia senatu gdańskiego — wynosi dzisiaj 100 procent, czyli jest całkowite.

Powyższe zarządzenie senatu gdańskiego zostało spowodowane krokiem rządu angielskiego, który od północy niedzieli, 20 września br. unieważnił walutę złotową i przedłożył parlamentowi ustawę, upoważniającą Bank Angielski do powstrzymania krycia banknotów złotem. Jak wiadomo, waluta gdańska była do tej pory oparta o walutę angielską. Gulden gdański, wynoszący 1/25 funta szterlingów, został

ustanowiony w dniu 20 października 1923 r. W następnym roku, 5 lutego, powołano do życia instytut emisyjny, Bank Gdański, który wyposażono w kapitał zakładowy w sumie 7,5 milionów guldenów.

Ostatnie zarządzenie senatu gdańskiego jest zupełnie słuszne, jeżeli nie chce poddać się guldena obecnie nieuniknionym wahaniom funta. Pytanie jednak, gdzie Bank Gdański będzie lokował swoje złote pokrycie banknotów. Przed trzema miesiącami, gdy poderwana została waluta niemiecka i cały świat odwrócił się od marki niemieckiej, stało się wiadomem, że rezerwy Banku Gdańskiego znajdowały się w Berlinie, ponieważ rzekomo tam najlepiej się oprocentowywały.

Wolne miasto Gdańsk jest związane pod względem gospodarczym z Polską i z okazji zmiany oparcia waluty w Gdańsku znowu staje się aktualna sprawa zaprowadzenia waluty złotej w Gdańsku. Do tej pory zachwiała się marka niemiecka, obecnie za-

chwiał się funt angielski, a złoty polski, jak stał, tak stoi. Sferom rządzącym Gdańskiem winno to dać do myślenia. S. B.

Zgon b. ministra Nowodworskiego

Warszawa, 23. 9. (Tel. wł.). — Zmarł w Warszawie Stanisław Nowodworski, wybitny prawnik, b. radny miejski, b. senator, b. minister sprawiedliwości. Był przez Niemców wywieziony do obozu koncentracyjnego dla jeńców cywilnych, gdzie go trzymano 14 miesięcy. W roku 1925 rada miasta Warszawy powołała go na stanowisko prezydenta miasta.

Proces o zamach na króla Zogu.

Wiedeń, 23. 9. (PAT). — W Ried (Dolna Austria) rozpocznie się w przyszłym tygodniu proces przeciwko sprawcom zamachu na króla albańskiego Zogu. Do sądu w Ried nadchodzą telegramy protestacyjne emigrantów albańskich przeciwko przeniesieniu rozprawy do Ried. Prócz tego nadeszły telegramy od prof. Einsteina i Karin Michaelis oraz innych osobistości, protestujące przeciwko prześladowaniu przez władze albańskie krewnych, oskarżonych o zamach na króla przebywających w Albanji.

Reichstag 13 października.

Berlin, 23. 9. (PAT). Prezydent Reichstagu Loeb odbył konferencję z kanclerzem Brüningiem w sprawie przygotowań do zbliżającej się sesji Reichstagu. Po półrocznej przerwie plenarne posiedzenie Reichstagu zwołane zostało na 13 października b. r. Podczas sesji kanclerz Brüning zamierza poruszyć ogólne położenie kraju oraz zakomunikować i uzasadnić opracowany program polityczny rządu Rzeszy na najbliższy czas.

Podjeżdżający pasażer węgierski.

Warszawa, 23. 9. (Tel. wł.). — W Zawierciu aresztowano wczoraj w kurjerze, idącym do Warszawy, podejrzanego osobnika, Węgra, rzekomo stolarza z zawodu, który przybył do Polski w poszukiwaniu pracy. Węgier nie miał przy sobie żadnego dokumentu. Oddano go do komendy wojewódzkiej policji w Kielcach, gdzie będzie przesłuchany w obecności węgierskiego konsula. Zachodzi bowiem podejrzenie, że brał on udział w zamachu na pociąg międzynarodowy pod Bia Torbagy. (w)

Rozwiązanie rady miejskiej w Kórniku

Rozporządzeniem Rady ministrów z dnia 9 września została Rada miejska w Kórniku rozwiązana na podstawie § 79 pruskiej ordynacji miejskiej z dnia 30 maja 1853 r.

Pomiędzy obywatelstwem m. Kórnik, względnie Radą miejską, a burmistrzem Wolniewiczem istniały od dawna stosunki napięte. Powodem była stronniczość burmistrza, przeciw czemu obywatelstwo po odbyciu wielkiego zebrania zwróciło się już z zażaleniem do Województwa. Jak zwykle w takich razach w czasach obecnych zwyciężyła — nie wola większości obywatelstwa.

Kurs złotego. Dziś rano notowano kurs dolara w obrotach nieoficjalnych w Warszawie 8.91 1/2 zł; w Gdańsku na Warszawę 8.929 zł.

Kurs marki niem. i guld. gd. Bank Polski, oddział w Poznaniu płacił dziś za 100 mk. niem. w dewizach 207.50 zł, gotówką 206.80 zł, za 100 guld. gd. w dewizach 173.11 do 173.37 zł, gotówką 172.77 zł.

POZNAŃSKA GIEŁDA PIENIĘŻNA

Poznań, dnia 23. 9. 1931. Tendencja dzisiejszego zebrania giełdowego była w dalszym ciągu słaba.

W papierach procentowych była jedynie w płaceniu 8% obligacja miasta Poznania z 1926 roku po 92%, zaś papiery lokacyjne Pozn. Ziem. Kredyt. doznały ponownie lekkiej znizki i były notowane w ofiarowaniu: 8% listy dolarowe stare 86 1/2%, 4% listy zastawne konwert. 31.— do 30.— oraz 6% listy żytnie po 15.—. Poza tem oddawano 4% pożyczkę inwestycyjną po 83.— do 82.—.

Z akcji bankowych względnie przemysłowych poszukiwano i notowano Bank Polski po 113.—.

Cedula Urzędowa Giełdy Poznańskiej.

Papiery procentowe: (Kurs w procentach nominalu): 8% obligacje miasta Poznania z 1926 r. 82.—% P.

8% dolarowe listy Pozn. Ziemstwa Kredyt. 86 1/2—86.—% O.
4% listy zast. konw. Pozn. Ziem. Kredyt. 31—30.—% O.
(Kurs w złotych)
6% listy żytnie Pozn. Ziem. Kredytowego 15.— O.
4% Prem. Poż. Inwestycyjna 83—82.— O.
Akcje bankowe: (Kurs w złotych za 1 akcję)
Bank Polski I em. 113.— P.
Tendencja słaba.

Urzędowa cedula Giełdy Zbożowej i Towarowej w Poznaniu

Warunki: Handel hurtowy, paritet Poznań, ładunki wagonowo, dostawa bieżąca za 100 kg.

Poznań, dnia 23. 9. 1931.

Ceny orientacyjne

Zyto nowe, zdrowe, suche	21.50 — 22.00
Usposobienie spokojne.	
Pszenna nowa, zdr. sucha	20.00 — 21.00
Usposobienie słabe.	
Jęczmień przemiatowy	19.50 — 20.50
Usposobienie spokojne.	
Jęczmień browarowy	23.50 — 24.50
Usposobienie spokojne.	
Owies	19.50 — 20.50
Usposobienie spokojne.	
Maka żytnia 65% wł work	33.00 — 34.00
Usposobienie spokojne.	
Maka pszenna 65% wł work	1.50 — 33.50
Usposobienie spokojne.	
Otręby żytnie	12.50 — 13.25
Otręby pszenne	11.75 — 12.75
Otręby pszenne (grube)	12.75 — 13.75
Rzepak	28.00 — 29.00
Groch Victoria	22.00 — 25.00
Groch Folger	23.00 — 25.00
Ziemniaki jadalne	2.30 — 2.50
Słoma prasowana	3.75 — 4.00
Siano luzne	5.50 — 6.00
Siano luzne nadnoteckie	7.00 — 7.50
Siano prasowane	7.35 — 8.10

Ogólne usposobienie spokojne.
Transakcje na odmiennych warunkach: żyta 90 tonn, pszenicy 45 tonn.

GIEŁDA WARSZAWSKA

z dnia 23. 9. 1931.

Waluty Gotówka

Dolary St. Zjedn. tr.: 8.91; sp.: 8.93; kup.: 8.89.

Dewizy:

	trans.	przed	kup.
Paryż	35.23	35.31	34.13
Praga	26.44 1/2	26.51	26.38
Nowy Jork			
czeki	8.925	8.945	8.905
Nowy Jork			
kabel	8.929	8.949	8.909
Szwajcaria	174.55	174.98	173.12
Holandja	360.30	361.20	359.40
Bukareszt	5.32	5.33 1/2	5.30 1/2
Berlin	211.85		

Tendencja niejednolita.

Papiery wartościowe i obligacje:

4% poz. inwest.	82.00
3% poz. bud.	31.00
10% poz. kol.	99.50

Akcje w złotych:

Bank Polski	0.00—115.00
Lilpop	0.00—12.75
Haberbusch	0.00—66.50

Tendencja niejednolita.

Komentarz.

Tendencja dla papierów państwowych i prywatnych słabsza, dla akcji niejednolita, z akcji bankowych utrzymany Bank Polski, z metalurgicznych słabszy Lilpop, z innych mocniejszy Haberbusch.

PŁODY ROLNICZE

Zboża i nasiona oleiste za 1000 kg reszta za 100 kg.

Berlin, dnia 23. 9. 1931

Pszenna march. nowe zbiory	
75—76 kg.	213.00—216.00
Tendencja mocna.	
Pastwana pszenica march.	
70—71 kg.	192.00—197.00
Tendencja mocna.	
Jara pszenica march. 78 do 79 kg.	218.00—220.00
Tendencja mocna.	
Zyto march. 72—73 kg.	186.00—188.00
Tendencja mocniejsza.	
Jęczmień pastewny i przemysłowy	148.00—155.00
Tendencja spokojna.	
Owies march.	136.00—142.00
Tendencja spokojna.	
Maka pszenna	26.25—32.25
Tendencja stała.	
Maka żytnia 70%	25.75—28.50
Tendencja mocniejsza.	
Lepsze gatunki powyżej notowań.	
Tendencja spokojna.	
Ospa pszena	10.50—10.75
Tendencja spokojna.	
Ospa żytnia	9.25—9.50
Tendencja spokojna.	
Groch Victoria	20.00—27.00
Makuchy lniane	13.40—13.60
Makuchy arachid 50% loco Hamburg	0.00—11.40
Makucha arachid. 50% loco Hamburg	0.00—11.50
Wyłoki suche paryt Berlin	6.30—6.40
Srót soya ekstrahowany 46% loco Hamburg	0.00—11.30
Srót soya ekstrahowany 46% loco Szczecin	0.00—12.00
Ogólna tendencja mocniejsza.	

O nowym regulaminie więziennym

„Kurjer Poznański” przytoczył niedawno krótką notatkę „Robotnika” o nowym więziennym regulaminie, że nowe rozporządzenie nie rozróżnia między przestępców politycznych od zwykłych. Jakkolwiek to jest istotnie faktem, to jednak nie należy z tego robić specjalnego zarzutu pod adresem nowego regulaminu.

Wiadomo, że wedle zwyczajów przyjętych w carskiej Rosji, zapewne także na jakimś regulaminie czy przepisach opartych, więźniowie polityczni byli inaczej traktowani, niż zwykli przestępcy. Wiemy jednak nie tylko z literatury, lecz z ust żyjących jeszcze b. więźniów carskich, że mimo to los tych więźniów politycznych był nieraz okropny, a tortury i bicie stosowano tam zarówno w czasie dochodzeń, jak i w czasie kary nieraz wobec więźniów politycznych ostrzej, niż wobec zwykłych. Regulamin najpiękniejszy będzie zawsze literą, a wykonanie go zależy od ludzi. Nadużyć nie wykluczy najlepszy regulamin, a bić już nie więźniów, ale nawet tymczasowo aresztowanych można także poza regulaminem, jeżeli władzę nad więźniami lub aresztowanymi oddałoby się jednostkom nieodpowiednim.

Jeżeli zresztą chodzi o obchodzenie się z więźniami, to wedle regulaminu jest ono tak wspaniałomyślne, że więźnienie stanie się zakładem wychowawczym — leczniczym. Nauka, sport, gry, czasopisma regularny awans wedle stałej pragmatyki, a nawet odznaczenia w formie naszywek na rękawach zamiast orderów.

Praktycznie jednak będzie trudno niejedno wykonać także i ze względów finansowych. Nie chcemy filantropom i humanitarnej uczuciami przepelnionym sercom odbierać nadziei, że nowy regulamin więzienny, o ile będzie wykonany, dobrym więźniom nie zaszkodzi. Zajmuje nas jednak żywo jedna kwestja. Regulamin, składający się z 291 paragrafów, nie mówi nigdzie, co ma się stać, jeżeli aresztowany więzień śledczy chciałby natychmiast rozmówić się ze swym obrońcą.

Dotąd przed wprowadzeniem kodeksu nowego postępowania karnego w dzielnicach zachodnich była to sprawa kilku godzin zasadniczo. Więzień pisał list do adwokata w miejscowości, gdzie się znajdował, z prośbą o przyjęcie obrony i odwiedzenie go w więzieniu. Za zezwoleniem sędziego doręczał list więźnia natychmiast. Adwokat posyłał naczelnikowi więzienia wprost swe pełnomocnictwo, więzień je podpisywał natychmiast i naczelnik więzienia zwracał je adwokatowi. Adwokat przedkładał pełnomocnictwo sędziemu śledczemu z wnioskiem o zezwolenie na widzenie się z klientem. Sędzia śledczy udzielał natychmiast zezwolenia, i adwokat w ciągu kilku godzin wnosił albo o przesłuchanie świadków potrzebnych albo o zwolnienie więźnia za kaucją i t. d. Więzień śledczy nie raz dzięki temu był na wolnej stopie tego samego dnia, oczywiście o ile było to wskazane i słuszne. Ten sam sposób

postępowania obowiązywał nawet przed sądami doraźnymi na terenie Wielkopolski przed 1 stycznia 1920.

Zaznaczyć należy, że w tych „zacyfowanych” i „niekulturalnych” czasach, obrońca mówił o tem ówczesny regulamin, wiemy tylko, że tak było. Zdaniem naszym było to sprawiedliwe i naprawdę humanitarne. Kto przypomni sobie Brześć, łatwo to zrozumie.

Obecnie obowiązujący kodeks postępowania zabrania więźniom śledczym mówić z obrońcą w nieobecności sędziego śledczego i prokuratora, a dopiero po doręczeniu aktu oskarżenia może oskarżony porozumiewać się z obrońcą, bez świadków. Regulamin zezwala więźniom śledczym otrzymywać i pisać listy raz na tydzień. Za czasów dawnych o doręczeniach i wysyłaniu korespondencji decydował sędzia śledczy: wedle dzisiejszego regulaminu decyduje o tem naczelnik więzienia.

O ile naczelnik więzienia uważa, że treść nadesłanej korespondencji jest ważna, może zarządzić jej doręczenie, chociażby została przekroczona ilośćowa norma korespondencji. Na przejrzanie każdego najważniejszego listu ma naczelnik więzienia trzy dni czasu. Czy naczelnicy więzień pod panowaniem nowego regulaminu wszyscy będą osobami o najwyższych kwalifikacjach moralnych i naukowych i czy będą w wykonywaniu choćby tylko tego obowiązku przeglądania korespondencji postępować zawsze z pełnem poczuciem ważnego obowiązku, wątpić nie chcemy. Wiemy, że jeden „komendant więzienia” miał nawet kwalifikacje na wojewodę. W Brześciu były także jakieś trudności w porozumieniu się z obrońcami. Widocznie i tamten regulamin o tem nie mówił.

Dla więźniów śledczych nieraz obrońca jest jedynym ratunkiem, a gry, zabawy, wychowanie fizyczne, awanse do coraz wyższych grup są dla nich chwilowo mniej ważne. Nowy kodeks postępowania karnego zaszczyca słusznie adwokatów bezpłatną obroną, prawem ubogich i nieletnich, choćby synów milionerów. Jednak ten sam kodeks postępowania karnego utrudnia niesłychanie obrońcy stanowisko w śledztwie i aż do wniesienia aktu oskarżenia uniemożliwia mu porozumienie się z klientem tak, jak dawniej bywało.

Powiedziano, że nowy regulamin więzienny stawia nas w pierwszym rzędzie państw o tak humanitarnej organizacji więziennictwa. Wolelibyśmy jednak, aby nowy regulamin, regulując całe życie więźnia i uprzyjemniając mu pobyt w więzieniu, zawierał wyraźne wskazówki, że porozumiewanie się z obrońcą ma się odbywać bez przeszkód, i aby listy do obrońcy i od obrońcy przechodziły tylko przez ręce sędziego i były doręczane i wysyłane natychmiast. Pamiętać należy, że więźniowie śledczy mogą być także niewinni i że należy im się wszelka pomoc w wykazaniu jak najszybszym tej niewinności. Na uprzyjemnienie pobytu w więzieniu zawsze będzie czas.

Dr. E. S.

obrobie jednego województwa, tam skąd pochodzą. Interes państwa sprawa, że wylania się konieczność przesiedlania urzędników, to każdy inteligentny człowiek musi wiedzieć, a jeżeli twierdzi inaczej, że celowo usuwa się wszystkich rodowitych Pomorzan z wszystkich urzędów, twierdzi świadomie rzeczy zmyślone.

Co do p. 2) aresztowania dr. Brassego wskazuje prokurator na fakt istnienia postanowień sądu okręgowego i prokuratury, które wyjaśniają, że aresztowanie nie było bezprawne. Z tego zdawał sobie sprawę i oskarżony, wiedząc, że dr. Brasse siedział w areszcie na skutek orzeczenia sądu. Oskarżony należy do ludzi wykształconych, a nieprzeciętnej inteligencji i musiał sobie zdać z tego sprawę, że twierdzenia są zmyślone.

Tak samo p. 3). Twierdził oskarżony wbrew lepszej wiedzy, że siostry zostały gwałtem zmuszone do udania się na policję. Policja dostała zlecenie przesłuchania siostr i wszystko działo się prawnie.

Punkt 4) łączy się z p. 3). Dawniejsze przepisy postępowania karnego niemieckiego nie przewidywały odbierania przysięgi przez policję. Teraz mamy nowe przepisy postępowania karnego, które przewidują odbieranie przysięgi przez policję na polecenie zwierzchności, więc policja była w prawie, jeżeli przesłuchiwała pod przysięgą. I to musiał wiedzieć oskarżony i podawał świadomie zmyślone fakty.

Po przemowie p. prokuratora zabiera głos oskarżony ks. dr. Liss.

1) Pan prokurator mówił o konieczności przesiedlania urzędników. I ja uznaję tę konieczność dla państwa i też nie twierdziłem czegoś przeciwnego w moim artykule. Zdanie, z którego p. prokurator mnie oskarża, jasno stawia tę kwestję: nie żeby wogóle z poza Pomorza nie przysyłać, a naszych nie usuwać, tylko żeby nie przysyłać nam takich urzędników, co nas „świniami pomorskimi” nazywają, a przysyłać nam takich urzędników właśnie jest faktem. Na to mogę dostarczyć dowody, choćby i z mojej parafji. Oto dostaliśmy tam komisarza granicznego, nazywającego się Weigel, który zaraz w pierwszych dniach, spotkawszy pewną panią, moją parafjanekę, odezwał się w te słowa (przyjechałem właśnie z podróży): „Przyjechał już ten stary byk, wasz proboszcz!” Pani ta zaraz mnie to opowiedziała. Ten sam komisarz, widząc dzieci, bawiące się na drodze, odezwał się do nich: „Wynoscie się z drogi, wy świnie pomorskie!” i to ma być nam obojętne?

Albo tu są zechce obejrzeć nieco ten obraz, który podał „Głos Prawdy” półurzędowa gazeta w Warszawie i organ „Strzelca”. Na tym obrazku mamy gen. Berbeckiego przedstawionego ze szpicrutą i chłoszczącego świnie uciekające, i z temi świniami jest były wojewoda pomorski dr. Wachowiak, jako świnia — i to jest przedstawione jako doskonały sposób robienia porządku na Pomorzu. Albo niedawno temu wysoki urzędnik państwowy na Pomorzu podkreśla, że ludzie na Pomorzu chodzą po czworakach, niby w polityce. To jest podawanie Pomorzan w pogardę, bo czy ten Pan sądzi, że my tu na Pomorzu należymy do rodu małpiego? (Przewodniczący przerywa oskarżonemu i poleca, żeby mówił o dalszych punktach). Nie wszyscy są tacy — mówi oskarżony — ale takich się przysyła i to jest fakt i to, co napisałem, wyraża tylko życzenie, żeby takich ludzi na Pomorze nam nie przysyłać.

2) P. prokurator w długich wywodach swoich wyjaśnił, że aresztowanie dr. Brassego nastąpiło prawnie i nieprawie p. dr. Brassego nie aresztowano. Ja wcale nie twierdziłem tego, że p. dr. Brassego aresztowano nieprawie i oskarżenie wcale nie zarzuca mi, jakoby twierdził, że aresztowano go bezprawie, lecz tylko, że trzymano go bezprawie w areszcie w Brodnicy. I to też się wykazało, bo sąd apelacyjny zarządzeniem swoim, które przytoczyłem, zarządził, aby go wypuszczono na wolność dlatego, że nie było żadnych podstaw prawnych, wymaganych przez art. 165 k. p. k. do trzymania go w areszcie. A więc zga-

dza się to, co w artykule swoim pisałem.

3) Ze gwałtem zmuszono Bogu ducha winne dwie siostry do udania się na policję z klasztoru, to również jasno wynika z tego, co w przewodzie sądowym stwierdzono. Do gwałtu nie potrzeba, aby kogoś wzięto za kark i trzymając za kark prowadzono. Faktem jest, że policja dwa razy była, siostry się wzbraniały, a na rynku w Lubawie tłumy ludu, które dowiedziały się o tem, były wzburzone tem, że się gwałt zadaje siostrom i wyrażano się, że chce się je gwałtem wywieźć. Siostry ustąpiły wtedy, gdy policja zagroziła, że im kajdanki założą. Prosiły żeby policjanci przynajmniej w pewnem oddaleniu szli za nimi, a nie obok nich. Siostry miały więc zupełnie wrazenie i uczucie, że tylko wobec przemocy udają się na policję.

4) Wskazałem już na to, że słowa „każąc policji przesłuchiwać pod przysięgą”, zostały dodane przez p. prokuratora i w moim artykule się nie znajdują. Natomiast, że „policja w sprawie przesłuchiwania siostr została wyprowadzona w pole i na pośmiwisko się naraziła”, wykazał wszystkim fakt przesłuchania siostr przez policję.

Pierwsza z siostr bowiem jechała z siostrzenicą moją do kliniki w Toruniu, a druga udziału wogóle w tym wyjeździe nie brała. Nie było żadnej przyczyny badania siostr pod przysięgą, dokąd wyjeżdżały i jaki karygodny czyn popełniły. Gdyby policja była się trochę opytała w tej sprawie, byłaby się dowiedziała o celu podróży samochodem do kliniki z siostrzenicą moją, wówczas śmiertelnie chorą. W ten sposób jednak wszyscy, którzy słyszeli o tych badaniach z policji się śmieli.

Przez przedtrzymanie dr. Brassego w areszcie spowodowano mi niepotrzebnie kosztą podróży do Torunia w wysokości zł 450, a nawet i więcej, gdyż kosztów z powodu tego w rzeczywistości miałem około 1200 zł i to nie mogło mi być obojętnem, gdy się wykazało zarządzeniem sądu apelacyjnego, że trzymanie w areszcie dr. Brassego nie miało żadnych podstaw prawnych. Całkiem jest naciąganiem przez pana prokuratora, jakoby przekreślał fakty, wiedząc, że są zmyślone lub przekreślone. Tego p. prokurator w niczem nie udowodnił, a o wszystkich owych postanowieniach i zarządzeniach sądowych i prokuratury nie nie wiedziałem. Dlatego nie mogłem artykułu napisać w tym celu, żeby podać w pogardę urządzenia państwowe i zarządzenia zwierzchności.

Proszę o uwolnienie.

Sędzia: Ogłaszam postanowienie po myśli art. 365 k. p. k.: Odraczam wydanie sentencji wyroku do jutra, soboty, godz. 13.

Ogłoszenie wyroku

W sobotę o godz. 13 p. sędzia Kończal ogłosił wyrok, uwalniający oskarżonego od winy i kary.

Z Stronnictwa Narodowego

Zebranie w Jaroszewie (pow. żniński)

Dnia 11 września odbyło się w Jaroszewie (pow. żniński) zebranie Stron Narodowego i O. W. P. przy udziale 100 osób. Referat polityczny wygłosił p. Kończal z Poznania. Zebranie zakończono okrzykami na cześć Polski i Romana Dmowskiego oraz hymnem Młodoch.

Zebranie w Tarnowie Podgórnej pow. poznański

W niedzielę dnia 20 bm. odbyło się zebranie Stron Narodowego pod przewodnictwem p. Pulwickiego, na którym dłuższe przemówienie wygłosił p. poseł T. Witkowski. Wywodów mówcy słuchano z wielką uwagą i w skupieniu.

Następnie przemawiał p. Z. Sadkowski, który zapoznał zebranych z przyczynami obecnego ciężkiego naszego położenia.

Zebrani jednomyślnie wyrazili całkowitą solidarność ze stanowiskiem Stronnictwa Narodowego.

Proces

przeciw zasłużonemu kapłanowi-patrjocie

(Dokończenie)

Sędzia po przeczytaniu: X. proboszcz twierdził, że to, co jest w tym artykule napisane, jest prawdą. Jakże ma na to dowody?

Ks. dr. Liss: Co do pierwszego punktu mogę powiedzieć, że np. rodowitych Pomorzan usunięto z wszystkich nieomal starostw na Pomorzu, a przysyłano urzędników z innych stron obcych; podobnie i w innych urzędach, a urzędników takich często...

Sędzia: Pozostawmy to narazie na uboczu, a przejdźmy do punktu 2.

Ks. dr. Liss: P. dr. Brasse w Lubawie trzymany był bezprawie w areszcie w Brodnicy. Na dowód tego wręczam tu pismo własnoręczne dr. Brassego, w którym zaznacza, że sąd apelacyjny w Toruniu wypuścił go na wolność, ponieważ nie było podstaw, przewidzianych § 165 k. p. k., trzymania go w więzieniu. Dr. Brasse został też rzeczywiście wtedy na wolność wypuszczony. Wnoszę o zarekwirowanie akt sądu apelacyjnego w Toruniu II Kz. 260/30 w tej sprawie.

Sędzia: Punkt 3?

Ks. dr. Liss: Fakty podane są prawdziwe. Siostry miłosierdzia Joanna Czeszewska i Gertruda Gola z Lubowy zostały zaprowadzone na po-

licję w Lubawie pod groźbą, że im się założą kajdanki i zaprowadzą gwałtem na policję, jeżeli same nie pójdą. Poprzednio już dwa razy policja żądała tego samego, a siostry bały się iść i ustąpiły tylko groźbie przymusowego dostawienia na policję. Wnoszę o przesłuchanie siostr w tej sprawie.

Sędzia: Punkt 4?

Ks. dr. Liss: Oskarża p. prokurator, że miałem w artykule napisać „co to są za durnie, co policję wywodzi w pole i poprostu na pośmiwisko narażają, każąc jej przesłuchiwać pod przysięgą”. Stwierdzam natomiast, że tych słów w artykule niema, że słowa te zostały przez p. prokuratora samego mi podsunięte.

Sędzia i prokurator przekonują się, że rzeczywiście tych słów w artykule niema.

W dalszym ciągu procesu zabiera głos prokurator. Przechodząc 4 punkty oskarżenia oświadcza:

1) Twierdzenie oskarżonego, że z Pomorza usuwa się Pomorzan, od wszystkich prawie urzędów, jest zmyślone. Obecnie tak, jak i dawniej, jest faktem, że urzędników się przesiedla z jednego miejsca na drugie. Trudno wymagać od państwa, by trzymano urzędników na jednym miejscu albo w

Stronnictwo Narodowe

Koło Poznań-Główna

Zebranie miesięczne Koła Stronnictwa Narodowego w Główniej odbędzie się w czwartek, dnia 24 września 1931 r. o godz. 7 i pół wiecz. w sali p. Kijaka (dawniej Jankowski) przy ul. Główniej 111.

Referat wygłosi p. poseł Teodor Witkowski.

O liczne i punktualne przybycie członków, zwłaszcza z obwodowych prosi

ZARZĄD.

„Sanacyjny” kogut 1926 — 1931

Co za pyszna pożytura,
Co za głos, i jakież pióra!

Tutaj zmiana sytuacji,
Coś zepsuło się w „sanacji”.

Mina mocno przereźdzona,
Pióra leżą już z ogona.

Gdzieżże blask twój, kukuryku?
Zginiesz w garnku — i po krzyku.

Pokłosie nadesłanych życzeń

Prezes poznańskiej rady miejskiej,
p. Witold Hedinger, pisze nam:

Szanowni Panowie!

Z okazji 25-letniej rocznicy cennego
Ich pisma składam Wielce Szanownym
Panom wyrazy prawdziwego uznania
za Ich jednolitą działalność podczas ca-
łego tego długiego a tak trudnego okre-
su.

Oby mocna Ich wola i jasny Ich pro-
gram wszystkim nadal przyświecały, a
czas najbliższy oby Ich wynagrodził za
tę trudną, mozolną i przykrą pracę.

Z poważaniem

Witold Hidinger,
prezes rady miejskiej,
konsul szwedzki.

Od b. posła, ks. Z. Kaczyńskiego,
go, dyrektora Polskiej Katolickiej
Agencji Prasowej, otrzymu-
jemy pismo następujące:

Wielce Szanowny Panie Senatorze!
Z okazji przypadającego w dniu dzi-
siejszym 25-letniego jubileuszu założe-
nia „Kurjera Poznańskiego” mam zaszczyt
przesłać na ręce Pana Senatora
Wydawnictwu Pisma najserdeczniejsze
powinnowania oraz życzenia „Szczęść
Boże!” w dalszej pracy.

W ciągu ćwierćwiecza swego istnie-
nia „Kurjer Poznański” chlubnie speł-
niał swe postannictwo, broniąc drogiego
sercu każdego Polaka ideałów. Sprawy
wiary i etyki katolickiej, obok spraw
narodowych i państwowych, miały za-
wsze na łamach „Kurjera Poznańskiego”
swe należyte zrozumienie, a w ra-
zie potrzeby i obronę, za co składam
serdeczne podziękowanie.

Proszę przyjąć, Panie Senatorze, wy-
razy mego wysokiego szacunku i powa-
żania

Ks. Zygmunt Kaczyński,
dyrektor.

Ks. J. Chudziński przesyła nam
w imieniu „Pielgrzyma”, organu
duchowieństwa pomorskiego
następujące pismo:

Wielce Szanowny Panie Redaktorze!
W szeregu długim powinnowań z
powodu zaszczytnej, chwalebnej rocz-
nicy dwudziestopięcioletniej pracy oby-
watelskiej „Kurjera Poznańskiego” nie
może zabraknąć szczerego i serdecznego
powinnowania od najstarszego, od 63
lat wychodzącego pisma, na Pomorzu,
„Pielgrzyma”. Daliśmy już wyraz na-
szej radości z tej okazji w naszych ga-
zetach i wyraziliśmy życzenia, by Pan
Bóg dopomógł w dalszej pracy na do-
tychczasowej drodze.

Kroczyliśmy tą samą drogą, do tego
samego celu przez wszystkie lata ucisku
i prześladowania pruskiego i kroczy-
my i dziś do urzeczywistnienia tej Polski,
jaka nam się przedstawiała wśród zno-
jów i trudów na posterunku obywatel-
skim Polski katolickiej i narodowej.

„Kurjer Poznański”, jako pismo czo-
łowe życia narodowego, wychodzące w
centrum życia polskiego za czasów za-
borczych, — a obecnie również centrum
niefalszowanego życia polskiego — w
czasach ciężkich pokrzepiał i nas tu na
Pomorzu, od samego początku swego
istnienia śmiało, otwarcie i silnie
ujmowaniem polityki, prawdziwie pol-
skiej i katolickiej. Pomorze na zawsze

z Macierzą Polską! hasło to zawierały
łamy „Kurjera Poznańskiego” od po-
czątku przez wszystkie lata jego służby
narodowej.

Jeżeli w tej walce o utrzymanie i
rozwój polskości na Pomorzu pomoc
rodaków naszych z Poznańskiego odda-
ła nam niezmiennie wielkie i cenne u-
sługi, to w pierwszym rzędzie zasługą
było to tak bezkompromisowo narodo-
wego i katolickiego pisma, jakim był
zawsze „Kurjer Poznański”, którego re-
daktor ukoronował działalność swą
dziennikarską dla Pomorza wspólnem
z wielkim Romanem Dmowskim zwy-
cięstwem i zdobyciem Pomorza dla
Polski pracą dyplomatyczną przed kon-
ferencją wersalską i podczas konferen-
cji wersalskiej. W historii Pomorza ta
praca i zasługa WSzanownego Pana,
współzałożyciela i redaktora „Kurjera
Poznańskiego”, została zapisana złotem
głoskami, które zatrzeć się nie da-
dzą.

Da Bóg doczekać się rychło zwycię-
stwa idei katolickiej i narodowej w ca-
łej Polsce dla zapewnienia jej świetla-

nej przyszłości! Niech Bóg nam dapo-
może w tej wspólnej walce o to zwycię-
stwo!

Łączę wyrazy prawdziwego szacunku.
W imieniu redakcji i wydawnictwa
„Pielgrzym”

X. Jerzy Chudziński

Poznańska „Młodzież Wszech-
polska” śle swoje życzenia:

Krzewicielom mocy polskiej — w
dwudziestopięcioletnie istnienia „Kurje-
ra Poznańskiego” — wyrazy pamięci
i czci.

Młodzież Wszechpolska
Związek Akademicki
Koło Poznańskie.

Za komisję wakacyjną:
Ant. Bocheński.

Z depesz szeregu oddziałów Polskiej
Agencji Reklamy (PAR) podajemy po-
niższą:

Z okazji jubileuszu przesyłamy ży-
czenia dalszej owocnej pracy o naj-
czystszej i w Polsce rzadkim poziomie
obywatelskim.

PAR — Kraków.

Posel Stroniski o „Kurjerze Poznańskim”

Szereg pism, między innymi „Gaze-
ta Lubelska” i „Dziennik Wileński”, za-
mieszczają następujący artykuł pióra
posła prof. Stanisława Stroniskiego:

Dnia 19-go września 1931 r. święcił
„Kurjer Poznański” 25-lecie swego ist-
nienia. W chwili założenia pisma i u-
kazania się go poraz pierwszy z 18 na
19 września 1906 roku stali na jego cze-
le p. Marjan Seyda, jako redaktor i p.
Roman Leitgeber, jako kierownik wy-
dawnictwa. W chwili 25-lecia obaj są
na tych samych stanowiskach. Ku nim
też w pierwszym rzędzie kierują się
wyrazy uznania i życzenia dalszej po-
myślnej pracy.

To, że obaj główni założyciele dzi-
siej, po ćwierćwieczu, są na swych po-
sterunkach w pełnym wieku męskim
dopiero, ledwie zaczynając piątą krzy-
żyk, wskazuje, że „Kurjer Poznański”
powstał w r. 1906 jako pismo
młodych. Tak było w rzeczywisto-
ści, i to w pełnym znaczeniu tego zja-
wiska. Obaj oni byli na gruncie zabo-
ru pruskiego członkami i kierownikami
Związku Młodzieży Polskiej, a na-
stępnie Ligi Narodowej, czyli tajnych
organizacji ruchu wszechpolskiego,
który pod przewodnictwem J. L. Popławskie-
go, Z. Bałickiego i R. Dmowskiego, o-
garniał, wychodząc z zaboru rosyjskie-
go, w miarowych i właściwie niezmi-
ernie szybkich postępach wszystkie
dzielnice. Wszechpolskość spo-
żerzenia politycznego i za-
razem młodość haseł, wnosząca
odżywczy prąd w życie narodowe, była
też głównym znamięm i porywającą
nowością kierunku politycznego, które-
go „Kurjer Poznański” stał się wyra-
zem na gruncie wielkopolskim i zabo-
ru pruskiego wogóle, a który też tam
właśnie urzeczywistnił w sposób pe-
łniejszy, niż gdziekolwiek, społeczno-
polityczną treść swej nazwy, jako kie-
runek demokratyczny - narodowy, a za-
tem idący w szerokie rzesze i ogarnia-
jący wszystkie stany i warstwy spo-
łeczeństwa

Nawet w dzielnicy tak wprawionej
w twardej walce o byt narodowy, jak
był wówczas zabór pruski, a może na-
wet tam przedewszystkiem potrzebne
było to tchnienie wszechpolskości i ten
powiew młody, ukazujący przyszłość,
niosący z sobą pierwiastki nadziei. Wal-
ka bowiem samego zaboru pruskiego,
broniącego każdej piędzi ziemi, każde-
go domu polskiego, każdej duszy dzie-
cka i każdego dźwięku mowy polskiej,
pod naporem olbrzymiej bryły prusko-
niemieckiej, przedstawiała się również
bohatersko, jak niemal beznadziejnie.
Odświeżenie styczności z innymi dziel-
nicami, codzienne współżycie z niemi
na łamach dziennika w znacznie więk-
szej mierze, niż dotychczas, odbieranie
z nich odgłosów własnej walki o byt,
było poprosu jakby rozbudzonem krą-
żeniem krwi w ciele tej podstawowej
prawdy, że walka zaboru pruskiego o-
parta jest o byt i losy 20-miljonowego,
jak się wówczas liczyło, narodu pol-
skiego.

Ogromne znaczenie tego zjawiska
zrozumieli w lot Niemcy, a w szczegól-
ności Prusacy, którzy z żelaznych prak-
tyk Fryderyka II-go i z wytrwałych nauk
Bismarcka dokładnie znali i oce-
niali czynnik odcięcia swego zaboru
ziemi polskiej od innych i wkładali w
to w niezmiernie świadomych i szcze-
gółowo obmyślonych wysiłkach przez
dziesiątki lat niemało trudu. Więc też
przez mowy polityczne, przez dzienni-
karstwo, przez książki niemieckie o-
wych lat, ćwierć wieku temu, żadne
oskarżenie nie przewija się tak namięt-
nie, jak: allpolnisch, grosspolnisch, t. j.
wszechpolski, ogólnopolski. A oskarże-
nia te wskazują zarazem na młody
„Kurjer Poznański” jako na główne
miejscowe gniazdo zła.

Nie pozostało jednak w tyle za
Niemcami, w dobrej ocenie nowego ru-
chu politycznego, także społeczeństwo
polskie zaboru pruskiego. Rzadko czy-
nił nowy kierunek polityczny tak znacz-
ne i tak mocno ugruntowane postępy.
Uwydatniło się ono nie tylko w zyski

waniu bezpośrednich zwolenników,
związanych organizacyjnie, ale przede-
wszystkiem w nowym kształtowaniu
pojęć całego społeczeństwa.

W jakiej zaś chwili zjawiało się za-
łożone jesienią r. 1906 pismo?

W pełnej walce o Polską naukę reli-
gii w szkołach zaboru pruskiego i strajk
100.000 dzieci w roku szkolnym 1906-7,
w czasie uchwalenia ustawy Landtagu
pruskiego z 20-go marca 1908 r. z arty-
kułem 13-tym o przymusowym wywia-
szczaniu i powiększaniu funduszu kolo-
nizacyjnego o 275 milionów marek, w
okresie uchwalenia przez Reichstag
niemiecki ustawy o zgromadzeniach z
19-go kwietnia 1908 r. z artykułem 12.,
wyłączającym język polski ze zgroma-
dzeń publicznych, czyli początki jego
przypadły na największe napięcie wal-
ki, w której trzeba było nie zwątpić, nie
opuścić rąk, nie ugiąć się, a w takich
nie chwilach już, ale latach, pismo jest
kowadłem, na którym codziennie stuka
miot, hartujący serca.

Potem przyszły lata wojny, szczy-
tów buty niemieckiej w jej pierwszym
okresie a zaciekleści do końca, zapano-
wanie Niemiec na całym obszarze ziem
polskich. Stanowisko społeczeństwa
polskiego w zaborze pruskim, czyli
poddanych niemieckich, było wówczas
szczególnie trudne i odpowiedzialne, a
znaczenie dziennikarstwa ogromnie po-
większone. Zasługi ówczesne „Kurjera
Poznańskiego” pod kierownictwem
Marjana Seydy aż do chwili wyjazdu
w marcu 1915 r. z granic na pracę tam
w czasie wojny, a następnie s. p. Bo-
lesława Marchlewskiego, przewyższają
to, co bywa zwykle udziałem nawet
bardzo zasłużonego dziennika w życiu
narodowym. Twardą swą mową co-
dzienną, od rubieży zachodniej, z pod
serca niemal panoszącego się prusac-
twa, krzepiło to pismo wówczas, jak
żadne inne, nie tylko zabór pruski, ale
całą Polskę.

Po odzyskaniu niepodległości jest
„Kurjer Poznański”, rozrastając się cią-
gle i stając się macierzą „Słowa Pomor-
skiego” i „Gazety Bydgoskiej”, nie tylko
jedną z największych w Polsce codzien-
nych mównic w kładzeniu zrębów w
budowie odrodzonego państwa, ale tak-
że wyrazem myśli, uczuć, prac i dążeń
zachodnio - polskiego społeczeństwa,
które przeszło najtwardszą szkołę i wy-
szło z niej najbardziej zwarte, nieugię-
tą placówką obrony dobra narodu i pa-
nowania prawa w jego życiu, odzwier-
ciedleniem ducha zachodu w naszym
bycie narodowym i państwowym.

Jest zatem nad czym pracować tak-
że dzisiaj i będzie jutro. Nie jest to
25-lecie odgrzebane z popiołów, ale ta-
kie, które żyje. Spójrz za siebie z po-
dziękowaniem Bogu za błogosławień-
stwo w pracy dokonanej i z prośbą o
błogosławieństwo w tej, która jest i bę-
dzie, pójdzie dalej z wiarą i z wprawą.

Zmiany personalne w klubie B. B.

Warszawa, 23. 9. (PAT). „Kurjer
Polski” dowiaduje się, że na najbliż-
szym posiedzeniu plenarnem klubu
oraz prezydium klubu parlamentarne-
go B. B. zapadnie decyzja w sprawie
zmian personalnych prezydium klubu.
Według informacji dziennika do pre-
zydium klubu na stanowiska wicepre-
zesów mają być desygnowani wicemar-
szałek Stanisław Car i b. min. Bogu-
sław Miedziński.

WIADOMOŚCI POTOCZNE

Tragiczny koniec zabawy

Dziesięcioletni chłopczyk zastrzelił swą rówieśniczkę

Nasz korespondent (ski) donosi z Grudziądza:

W niedzielę udał się rolnik Klemens Remer w Węgrowie wraz z swą dziesięcioletnią córeczką Magdalena do sąsiada Pawła G. na uroczystość przystępowania jego syna do pierwszej komunji św.

Starsze osoby spędzały czas na pogawędce, a dzieci zabawiały się w tym czasie w przyległym pokoju. W pewnej chwili padł strzał w przedpokoju, a równocześnie rozległ się przeraźliwy krzyk bawiących się dzieci. Wszyscy zerwali się z miejsc i pospieszyli do sąsiedniego pokoju.

Okazało się, że 10-letni Franciszek, syn gospodarza domu, bawiąc się z małą Magdosią w zajączka, chwycił

stojącą w kącie pokoju dubeltówkę, a nie wiedząc, że jest nabita, wycelował do dziewczynki. Padł strzał i cały ładunek ugodził nieszczęśliwą ofiarę nieostrożnego chłopca w plecy, raniąc dziecko śmiertelnie. Nim lekarz przybył z pomocą, Magdosia była już bez życia.

Tragiczny wypadek wywołał wstrząsające wrażenie w całej okolicy. Wszczęte natychmiast śledztwo niewątpliwie wykaże, czy właściciel strzelby, który dnia poprzedniego był na polowaniu, ponosi odpowiedzialność za powyższy fakt. Sam wypadek powinien być przestrożą dla każdego, kto posiada broń, aby ją schował naleyście, a zwłaszcza nie zostawiał nabita, aby potem nie żałować gorzko.

„Dom Własny“

Poświęcenie domków tej spółdzielni budowlanej.

W niedzielę odbyło się poświęcenie 30 domków przy szosie warszawskiej, budowanych dla członków spółdzielni „Dom własny”. Uroczystość ta zgromadziła zgórą 100 osób z p. prezesem rady nadzorczej dr. Rydlewskim i przewodniczącym zarządu p. inż. Godlewskim na czele. Poświęcenia dokonał ks. prob. Antoni Chilomer z Główniej. Jak wiadomo, spółdzielnia istnieje od kwietnia 1929 roku i dotychczas wybudowała 41 domków, a w budowie ma dalszych 24.

Prócz terenów przy szosie warszawskiej spółdzielnia posiada nabyte parcele od magistratu przy ul. Palacza w liczbie 18. Domki buduje się na parcelach o przestrzeni 500 mtr. kw., z czego 1/3 zajmuje dom mieszkalny, a reszta pozostaje na ogród.

Koszt budowy jednego domku wynosi 18.500 zł., przyczem 12.000 pokrywają pożyczki z funduszu Banku Gospodarstwa Krajowego, Zakładu Pracowników Umysłowych i Ubezpieczalni Krajowej. Koszt jednego metr. kub. wynosi 35 zł. Dom buduje firma F. Brzeziński, zarówno magistrat miasta, jak elektrownia miejska starają się, by założono drogi na terenach spółdzielni, a również, by zaprowadzono światło elektryczne.

Jak widzimy, wyniki pracy spółdzielni są bardzo dodatnie, to też należy życzyć tej pożytecznej instytucji jaknajlepszego rozwoju.

Pod kołami samochodu

Tragiczna śmierć ogólnistrza.

Na pl. Drwęskiego uległ ciężkiemu wypadkowi ogólnistrza Hoffman z VII. dyonu artylerji przeciwlotniczej. Sp. Hoffman jechał na samochodzie ciężarowym naładowanym węglami. W pewnej chwili zdawało mu się, iż z samochodu ktoś kradnie węgle. Przechylił się więc i stracił równowagę, spadając pod koła auta, które przesyłał przez niego. Poranionemu udzieliło pierwszej pomocy pogotowie ratunkowe. Obrażenia były jednak tak ciężkie, że sp. Hoffman zmarł krótko po przewiezieniu go do szpitala wojskowego. (k)

Zuchwali sekciarze

Zasądzenie t. zw. badaczy pisma św.

Pewnej niedzieli posterunkowy w Kostrzynie zauważył, że od domu do domu chodzą jacyś ludzie i coś sprzedają. Jak się okazało, byli to badacze pisma świętego, którzy kolportowali swe heretyckie druki, a czynili to w dodatku przed południem podczas odbywającego się nabożeństwa. Ponieważ uprawiali oni handel w święto, a więc w czasie niedozwolonym, przeto zajęli się nimi posterunkowy i spisał protokół. Oto nazwiska heretyków: Stanisław Pospieszynski, Marcin Stomczyński, Wawrzyn Chylicki, Józef Łyk i Józef Ciszewski.

Wymienionych starostwo średzkie skazało drogą administracyjną — za to, że nie posiadali zezwolenia na sprzedaż broszur, każdego na 50 zł. Założyli oni jednak apelację i wczoraj odbyła się rozprawa przed sądem administracyjnym.

Oskarżeni przyznają się, że sprzedawali swe druki, lecz twierdzą, że nie

na tem nie zarabiali, gdyż sprzedawali je z pobudek czysto ideowych. Przedkładając nawet jakieś pismo z Towarzystwa „Strażnik”, któremu ministerstwo miało rzekomo dać zezwolenie na sprzedaż heretyckich pism. Łyk był nawet tak bezczelny, że usiłował przed sądem propagować swe kacerskie zasady.

Trybunał uznał za udowodnione, że sprzedawali broszury nie mając na to zezwolenia. Poza tem wystąpili oskarżeni przeciw rozporządzeniu Prezydenta R. P. t. j., że w niedzielę przed poł. nie wolno uprawiać handlu. Skazani zostali każdy na 50 zł grzywny i 5 zł kosztów sądowych. (z)

Aktualne

wiadomości miejscowe i prowincjonalne, z kraju i z zagranicy, publikuje pismo nasze

z błyskawiczną szybkością

Przeróbkami i spóźnionymi informacjami z innych wydawnictw nie posługujemy się.

KALENDARZYK

Środa, 23 września 1931.

Słońce: wschód 5,39; — zachód 17,51; — długość dnia 12 godz. 12 min.
Księżyc: wschód 17,12; — zachód 1,25; — przed pełnią.

Stan pogody według spostrzeżeń Stacji Meteorologicznej przy Uniw. Pozn.: Środa, godz. 7 rano: Temperatura powietrza niska plus 5 st. C., pochmurno, wiatr północny, ciśnienie atmosferyczne umiarkowane 755 mm. — W ubiegłej dobie temperatura najwyższa plus 12 st. C., najniższa plus 5 st. C.

Przepowiednia pogody na czwartek: Pogodniej, nadal bardzo chłodno, okolicami w nocy szron.

Stan wody w Warcie według notowań Inspekcji Dróg Wodnych w Poznaniu: Dzisiaj plus 0,62 m.

Kal. rzk.: Tekla P i M.; jutro Gerard B. Kal. słow.: Bogusław Bł.; jutro Homir.

Nocna służba aptek

Śródmieście: Apteka Czerwona, Stary Rynek 37 — Apteka Zielona, ul. Wrocławska 31. — Apteka 27 Grudnia, 27 Grudnia 18. — Apteka im dr. Karola Marcinkowskiego w „Bazarze” przy ulicy Nowej.

Jeżyce: Apteka pod Gwiazdą, ulica Kraszewskiego 12.

Lazarz: Apteka p. Plucińskiego, ul. Marszałka Focha narożnik ul. Niegolewskich.

Wilda: Apteka pod Koroną G. Wilda 61. W innych dzielnicach pełnią nocną służbę apteki tamtejsze.

OSOBISTE

— **P. Mieczysław Perkwicz**, b. artysta opery poznańskiej, otrzymał od dyrektora „Opera russe” w Paryżu zaproszenie do wzięcia udziału w tournée artystycznym wspomnianej opery i wyjechał do Paryża celem przeprowadzenia odpowiednich pertraktacji. — „Opera russe”, pozostająca pod dyktando księcia Ceretali i de Bazila, w czasie swego tournée artystycznego, trwającego od 15 października do 15 lipca każdego roku, odwiedza Paryż, Włochy, Egipt, Holandję i Londyn.

— **Srebrne gody małżeńskie** obchodzą w dniu dzisiejszym zacy i poważany kupiec p. Kazimierz Przybylski wraz z małżonką swą Ludwiką z domu Mill; dówna, zamieszkała w Poznaniu przy ul. Zielonej 2. Obaj Jubilaci biorą żywy udział w pracy społeczno-narodowej. Na intencję ich odbyła się dziś rano msza św. w kościele Farnym. Jubilatom życzymy: „Ad multos annos”.

PODZIĘKOWANIA

— **Spółdzielnia Budowlana „Dom Własny”** wyraża swe serdeczne podziękowanie ks. prob. Chilomerowi za trudy przy poświęceniu nowowbudowanych domów, jak również wszystkim gościom, którzy swą obecnością zaszczyli uroczystość poświęcenia w dniu 20 bm i dyrektora fabryk Cegielskiego, która bezinteresownie pozwoliła orkiestrze przybyć na Osiedle i w ten sposób uprzyjemniła gościom i członkom pobyt w czasie poświęcenia domów Spółdzielni.

ZEBRANIA, ZJAZDY

— **Katolickie Koło Pań.** W piątek, 25 bm odbędzie się o godz. 20 w salce Księgarni św. Wojciecha zebranie plenarne. Na porządku obrad referat dyrektorki Kat. Związku Polek w Krakowie, p. Laury Szelińskiej o pracy katolickich organizacji kobiecych w Belgji.

WYCHOWANIE, KURSY

— **Czytelnia dla Kobiet** rozpoczyna kurs robót ręcznych, który obejmuje: trykotaż ręczny, twedy, haft biały i kolorowy, mereżki, koronki filet, klockowe irlandzkie, balik liworyzacje, artystyczne cerowanie. Zgłoszenia przyjmuje codziennie Czytelnia dla Kobiet, ul. Kantaka 9. II p. od godz. 11—13 i od 17—19.

— **Kursy praktyczne języka francuskiego w Poznaniu.** (Jedynie kursy organizowane przez rząd francuski.) Nowy rok szkolny 1931-32 rozpoczyna się w poniedziałek, 12 października. Kursy przyczyniają się do dokładnego poznania języka francuskiego i są przeznaczone dla wszystkich. Kursy obejmują następujące oddzielne sekcje dla pań i panów: sekcje przygotowawcze, sekcje elementarne i sekcje średnie, dalej sekcje korespondencji handlowej. Powyższe kursy przygotowują słuchaczy do wyższego studium języka francuskiego. Wpisowe wynosi 12 zł na kwartał. W celu załatwienia formalności wpisowych, uprasza się słuchaczy o zgłaszanie się w sekretariacie kursów, ul. Sew. Mielżyńskiego 26-27 od 1-go października codziennie od 17—19.

KRONIKA MIEJSKOWA

— **Wydział wojewódzki** zatwierdził na ostatnim posiedzeniu podatek wojewódzki na rzecz Związku Samorządowego na rok 1931-32 i projekt oszczędnościowy. Poza tem przyjęto do wiadomości sprawozdanie Krajowego Banku Pożyczkowego za rok 1930-31, budżet Zakładu Ubezp. od wypadków w rolnictwie na rok 1932 i zatwierdzono budżet samorządu wojewódzkiego na r 1932. Ponadto załatwiono szereg spraw, związanych z zatwierdzeniem budżetu wojewódzkiego na rok obrachunkowy 1931-32. (k.)

— **Związek Zawodowy Pracowników Bankowych.** Dnia 17 września br. odbyło się w lokalu Związku miesięczne zebranie członków, któremu przewodniczył prezes, p. Jan Jabkowski. Po odczytaniu i zatwierdzeniu protokołu z ostatniego zebrania wygłosił prezes obszernie sprawozdanie zarządu za ostatni okres działalności. W dyskusji, w której m. in. poruszono sprawę wystąpienia naszego Związku z Centralnej Organizacji Związków Zawodowych Pracowników Umysłowych zabierał głos pp.: Brojerski, Cegiela, Godyński i Jarka. Sprawę wynajęcia nowego lokalu pozostawiono zarządowi, celem definitywnego załatwienia. Po omówieniu spraw wewnętrznych związku posiedzenie zamknięto.

— **P. Edmund Czechowski**, kupiec, zamieszkały w Poznaniu przy ul. Kopernika 4, prosi o zaznaczenie, że nie jest identyczny z Edmundem Czechowskim, wymienionym w kronice sądowej w nr. sobotnim naszego pisma.

— **Poświęcenie zakładu wychowawczego p. Janiny Kusztelanówny.** Miła i podniosła uroczystość poświęcenia przedszkola i szkoły przygotowawczej im. Marij Brownsford odbyła się 17 września rb. na Solaczu, przy ul. Mazowieckiej. Grono rodziców i przyjaciół zakładu zgromadziło się przed południem w ogrodzie, pełnym barwnego kwiecia i przybranym w sztafendy narodowe. Liczna gromadka uczniów i uczennic wraz z nauczycielkami, siostrą Służebniczą i przełożoną, p. Janiną Kusztelanówną, powitała ks. prałata Janasika, audytora Św. Roty Rzymskiej, który w asyście miejscowego duszpasterza, ks. prob. Lewandowskiego, poświęcił lokale szkolne, a następnie przemówił do zgromadzonych, wskazując na ważność tej nowej placówki polskiej kultury. Po odpiewaniu przez dzieci pieśni: „My chcemy Boga”, złożył p. Kusztelanównie powinszowanie również ks. prob. Lewandowski, zaznaczając zarazem swą radość, że parafia jego gości może tak pożyteczny zakład wychowawczy. Po czym spacerem, utworzonym przez działwę szkolną, udali się obecni do obszernego, słonecznego ogródka, gdzie ks. Auditor poświęcił figurę Matki Boskiej z Dzieciątkiem, a dzieci odpiewały „Serdeczna Matko”. Wspólna fotografia zakończyła te miłe chwile, które zapewne długo pozostaną w pamiętnych serduszkach tej małej „przyszłości narodu”, zapalnającej swym gwarem i życiem szkolne lokale. — Przy tej sposobności zgromadzeni rodzice i goście mogli zapoznać się z urządzeniem

Przy ischias (zapaleniu nerwu kulszowego) po zażyciu zrana naczczu szklanki naturalnej wody gorzkiej „Franciszka-Józefa” następuje lekkie obfite wypróżnienie, do którego przylacza się później przyjemne uczucie wypróżnienia się. nw 5836

zakładu, którego obszerne, jasne pokoje dają zapewnienie zdrowia fizycznego i moralnego dla uczącej się dziatwy. Przed szkołę urządzoną jest z estetycznym doborem obrazków i zabawek i z uwzględnieniem tak ważnego dla przyszłości momentu religijnego. Klasy szkoły przygotowawczej na piętrze odpowiadają wszelkim wymogom higieny i pedagogiki, a nieocenionym wprost skarbem jest ogródek z placem do zabaw, gdzie po młodszej cianocie, pyłe i zgiełku młode pokolenie zacerpnąć może wiele świeżego powietrza i użyć potrzebnej dla swego rozwoju swobody. — Jedną z uczestniczek.

— **Z targu.** Dnia 23 b. m. na placu Sapięzińskim płacono za nabiał: 1 kg. masła wiejskiego 3,60—4,00 zł; masła mleczarskiego 4,40—4,60 zł; twarogu 0,80—1,20 zł; mendel jaj 2,00—2,20 zł; litr śmietany 1,60—2,00 zł; litr mleka pełnego 26—28 gr; za mięso: 1 kg. słoniny świeżej 2,40 do 2,60 zł; słoniny wędzonej 2,80—3,00 zł; wieprzowiny 2,00—2,60 zł; wołowiny 1,80 do 2,80 zł; cielęciny 1,60—2,80 zł; skopowiny 2,40—3,20 zł; koziny 1,40—1,60 zł; smalcu 2,00—2,60 zł; za drobi: 1 para kurcząt 2,60—4,00 złotych; kura 3,50 do 6,00 zł; perlica 3,00—4,00 zł; kaczka 3,00 do 5,00 zł; gęś 8,00—11,00 zł; para gołębi 1,50 do 1,80 złotych; para kuropatew 3,00 złote; królik 3,00 do 4,00 złotych; za ryby: 1 kilogram karpia 4,00—4,40 zł; lina 3,20—3,60 zł; okonia 1,20—2,00 zł; karpas 3,20—4 zł; białych ryb 0,80—1,60 zł; 1 kg. węgorza 3,60—4,40 zł; 1 kg. sandacza 4,60—5,00 zł; 1 kg. leszcza 3,00 zł; 1 kg. sum 3,60 zł; 1 kg. szczupaka 3,20—4,00 zł; Za ryby śnięte płacono 60—80 gr. mni. Płacono za jarzyny: 1 kilogram ziemniaków 6—8 gr; cebuli 0,30—1,00 zł; szpinaku 40 groszy; 1 kg. jarmużu 30—40 groszy; 1 kilogram bobu 1,20 złotych; pecek rzodkiewki 10—15 gr; ziółka zielonej sałaty 10—20 gr; rabarheru 20—30 gr; 1 kg. młodej fasoli 40—80 gr; włoskiej kapusty 15—30 gr; białej 15—30 gr; młodej 30—50 gr; 1 mendel ogórków 40—80 gr; 1 kalafior 0,30—1,00 zł; 1 kg. kalarepy 0,20 zł; 1 kg. marchwi 0,20—0,30 zł; owoce: 1 kilogram śliwek węgerek 0,40—0,70 zł; innych śliwek 0,20 do 0,80 zł; 1 kilogram pomidorów 25 do 40 groszy; 1 kilogram jabłek 30—80 gr; 1 kg. gruszek 0,20—0,80 zł; 1 kg. winogron 1,00—2,40 zł; za grzyby: 1 kg. borowików 0,60—2,00 zł; pieczarek 0,80—1,20 zł; 1 kg. masłaków 0,60—0,70 zł; 1 kg. kurków 0,30—0,40 zł; rydzów 1,20—2,00 zł; sowy, serojadki i inne grzyby 80 gr; 1 kg. zielonych grzybów 30—40 gr; 1 kg. podpieńców 0,60 do 0,80 zł; 1 kg. borówiek 1,40—1,80 zł; 1 kg. głogu 40 gr; mendel raków 0,50—2,00 zł. — Targ ożywiony. Masło tańsze, poza tem ceny bez zmian. (hu.)

KRONIKA WYPADKÓW

— **Zderzenie tramwaju z samochodem.** Na Placu Teatralnym w Bydgoszczy zderzył się tramwaj linii 7 z samochodem ciężarowym P. Z. 10826, kierowanym przez szofera Michała Mordeca. Oba pojazdy zostały lekko uszkodzone. Wypadku w ludziach nie było. (k.)

KRONIKA POLICYJNA

— **Na Grobli powstała zacięta bójka** między braćmi Edwardem i Wiktorem K. (Grobla 20). W toku tej bójki Edward pchnął swego brata Wiktora nożem, raniąc go ciężko w udo. Nieszczęśliwym zajęło się pogotowie ratunkowe, pozostawiając go w leczeniu domowym. Sprawca krwawego czynu przetrząsł się zacięciem do tego stopnia, że zbiegł i ukrył się. (k.)

— **Pod zarzutem morderstwa.** Jak już wyczerpująco donosiliśmy w dniu 15 bm, dokonano w Bydgoszczy morderstwa rabunkowego na osobie Emilji Muehlbrandtówny. Jako silnie podejrzanego o zbrodnię ujęto w Wyrzysku byłego sublokatora zamordowanej Władysława Ratajczaka. Odstawiono go do więzienia sądowego. (k.)

KRONIKA SĄDOWA

— **Za pobicie własnej matki.** Zle obchodził się ze swą matką, 66-letnią staruszką, gospodarz Konrad Bruski w Lubni pod Chojnicami. Matka jest u niego „na wymiarze”. B. nie tylko że nie wydał matce wymiaru, lecz bił ją nielitośnie, gdyż wystąpiła o wymiar na drogę sądową. W tych dniach niedobry syn odpowiedział przed sądem powiatowym w Chojnicach za pobicie swej matki. Sędzia próbował doprowadzić strony do ugody, lecz hardy syn o ugodowej likwidacji sprawy nie chciał słyszeć. Matka natomiast była gotowa cofnąć skargę, o ile syn wróci jej wynikiem z zatargu kosztów, prosząc sąd, ażeby w razie wydania wyroku zasądzonego, nie wymierzył synowi kary więzienia. Wyrokiem sądu oskarżony zasądzony został na miesiąc więzienia (z zamianą na 150 zł grzywny), 50 zł nawiazki za ból dla matki i wszystkie koszty sądowe. (x.)

— **Zboczenie przed sądem.** Oddawna obywatelstwo m. Rawicza oczekiwało z napięciem procesu przeciw muzyko-

wi Bolesławowi St., oskarżonemu o nie-
rząd z małoletnimi. Wreszcie w ubiegłą
środe rozpatrywał tę sprawę sąd okręgo-
wy z Leszna na sesji wyjazdowej w Ra-
wiczu. Na świadków powołano kilkana-
ście osób, przeważnie dzieci poniżej lat 12.
Lekarz-rzeczoznawca uznał oskarżonego
za zbrojnego, który działał zupełnie nie-
świadomie, zwłaszcza, że w czasie popeł-
nienia przestępstwa był pijany. Sąd więc
uwolnił St. od winy i kary. (kr.)

Z WIELKOPOLSKI

— **Środa.** (Zmiany w gimnazjum.)
W stan nieczynny z dniem 30 czerwca zo-
stał postawiony „dla dobra służby” (?) p.
prof. dr. Leon Bochenek. P. Paczkowska
została przeniesiona na własną prośbę do
gimnazjum do Chodzieży. Nowo zamia-
nowiona przybyła do Środy p. Marja
Chrościńska, nauczycielka języka francu-
skiego. Dwa oddziały w tut. gimnazjum
zniesiono tak, iż pozostało tylko 8 klas.

— (Nowy dyrektor kolei powiatowej.)
Po śmierci dyr. Augustyniaka Romana,
zast. burmistrza, zmarłego w ostatnich
dniach sierpnia, stanowisko dyr. kolei
powiatowej objął p. inż. Mieczewicz z War-
szawy. Podobno było około 150 kandy-
datów.

— (Z reżni miejskiej.) Dyrektorem
reżni miejskiej został przez Magistrat za-
mianowany lekarz wet. p. Bogusławski.

— (Z Rady miejskiej.) W czwartek, 17
bm. odbyło się w ratuszu posiedzenie Ra-
dy miejskiej, na którym znaczną więk-
szością głosów wybrano zastępcę burmi-
strza p. Kaz. Kubickiego. Kontrkandydat
dr. Sikora przepadł. Członkiem deroga-
cji reżni został wybrany p. Kleszczewski.
Uchwalono na rok 1932 wysokość stawek
dodatku komunalnych, do podatku obro-
towego 15 proc., gruntowego 80 proc., nie-
ruchomości 15 proc., do patentów 15 proc.,
akcyz 25 proc. Tow. naftowemu „Galicja”
pozwolono wystawić przy wieży ciśnie-
niowej stację benzynową, natomiast odmówiono
tego pozwolenia cukrowni w Środzie.

— (Z parafii.) Kościół kolegiacki jest
już całkowicie odnowiony. Podziwiać na-
leży energię i ruchliwość ks. prepozyta
Meisnera, którego staraniem prastara ta
świątynia Jagiellova przybrała taką szta-
tę, iż wzbudza podziw, również wśród
znawców sztuki kościelnej. Wspaniałe
witraże, złocone przy ołtarzach, cudny
świecznik z weneckiego szkła, rzeźbiony
misternie chór kościelny itd., wszystko to
wygląda imponująco zwłaszcza przy bla-
sku promieni słonecznych lub przy świe-
tle elektrycznym. Wiele trudów i zabie-
gów musiał ponieść i dotychczas jeszcze
ponosi ks. prepozyt, aby zebrać na to od-
powiednie fundusze. Osobiście odwiedza
parafian, składując. Zresztą ofiarność
jest wielka.

— **Koszuty pow. Środa.** W niedzielę,
dnia 20 bm. odbyła się w Koszutach pod-
niosła uroczystość ku czci śp. pułkownika
Fr. Kusza, powstańca z roku 1831, któ-
rego prochy spoczywają przy kościele —
Uroczystość rozpoczęła się o godz. 10-tej
solenną mszą św., następnie odbył się po-
chód różnych towarzystw ze sztandarami.
Pobudkę jak i pieśni żołnierskie odegrała
orkiestra 14 pułku artylerji z Poznania,
a szereg pieśni wykonał chór „Lutnia”.
Przy pomniku złożył komendant po-
stańców p. Bembiński raport. U stóp
pomnika złożono liczne wieńce, a inicjator
uroczystości, ks. prob. Faustman, przemawiał
we wzniostych i gorących słowach.

— **Strzelno.** (Złodziejska parka.) —
Ofiarą wyrafinowanej pary złodziejskiej
padł w tych dniach p. dr. Tobolewski w
Bławat pod Strzelno. Przed kilku
dniami p. dr. Tobolewski dał schronienie
rzekomo wędrownemu rzemieślnikowi z
żoną, legitymującemu się papierami na
nazwisko Sadowskiego z Warszawy. Z
litości p. dr. T. dał nieznajomemu rów-
nież pracę. Po kilku dniach zagadkowa
para ułotniła się, zabierając swemu do-
broczyńcy 3 futra i wiele cenniejszych, warto-
ści około 10 tys. zł. (k.)

— **Orzechowo, pow. Września.** (Po-
święcenie sztandaru.) Młody jeszcze, ale
dobrze się rozwijający chór parafjalny
św. Cecylii, obchodził w niedzielę, dnia 27
bm. uroczystość poświęcenia sztandaru,
połączoną z popisami chórów o nagrody.
Uroczystość rozpoczęła się nabożeństwem
o godz. 10 w miejscowej kaplicy. W cza-
sie nabożeństwa nastąpił akt poświęcenia
sztandaru. Po nabożeństwie odbył się
uroczysta akademja w sali Domu Katolickiego.
Po przerwie obiadowej o godz. 4
nastąpił popis chórów o nagrody. Pro-
gram ten uzupełnił koncert miejscowej or-
kiestry, gry towarzyskiej i wieczorem za-
bawa taneczna w sali Domu Katolickiego.

— **Golub.** (Wielka kradzież.) Ostat-
nio włamali się w nocy do składu kupca
p. Jętkiewicza złodzieje, którzy skradli 55
par męskiego i damskiego obuwia, kilka-
dziesiąt par pończoch jedwabnych, kilka
tuzinów krawatów itp. towarów na ogół
na sumę 5000 zł. Sprawców, którzy do
składu wtargnęli przez wylamanie drzwi,
dotychczas nie ujęto.

— **Barcin.** (Budowa drogi.) W spra-
wie budowy drogi Mamlicz - Dąbrówka
Barcińska-Barcin i utworzenia w tym ce-
lu spółki drogowej, odbyła się w dniu 18
bm. w lokalu wójtostwa w Barcinie-wsi
pod przewodnictwem starosty powiatowe-
go rozprawa z zainteresowanymi gmina-
mi. Według obliczenia Krajowego Urzę-
du Budownictwa wynosiłyby koszty bu-
dowy drogi na podanym odcinku około
215000 zł, z czego połowę poniosłby po-
wiat, zaś resztę pokryć mają zaintereso-

wane gminy. Ukończenie tej budowy na-
stąpiłoby w ciągu 2—3 lat. Pp. soltysom
polecono porozumieć się z radami gmin-
nymi i uzyskać ich aprobatę, tak, że przy-
stąpiono jeszcze w roku bieżącym do
budowy, co przyczyniłoby się również do
złagodzenia bezrobocia.

— (Zmiana pociągów.) Na wniosek
obywatelstwa Barcina i okolicy w spra-
wie zaprowadzenia pociągu szkolnego z
Inowrocławia do Barcina odpowiedział
Dyrekcja Kolei Państwowych w Poznaniu,
że od dnia 4 października br. będzie kur-
sował pociąg osobowy nr. 1835 z odeszciem
z Inowrocławia o godz. 13.40 i przyściem
do Barcina o godz. 14.15. Ponadto nad-
mieniamy D. K. P., że uruchomienie pociągu
wymienionego nastąpi z równoczesnym
skasowaniem pociągu nr. 1833, wychodzą-
cego z Inowrocławia o godz. 10. Umożli-
wi się więc dzieciom szkolnym rychły po-
wrót do miejsc zamieszkania, zachodzi
jednakowoż obecnie pytanie, jak w zwią-
zku ze skasowaniem przedpołudniowego
pociągu będzie wyglądała komunikacja z
powiatowym miastem Szubinem.

— (Z towarzystw.) Istniejący od nie-
dawna Chór męski „Jedność” wystąpił w
niedzielę, dnia 20 bm. na rannem nabo-
żeństwie po raz pierwszy ze śpiewem,
wzbudzając ogólny podziw.

— (Wycieczka.) Tow. Żeńskiej Samo-
pomocy Naukowej im. H. Sienkiewicza
pod przewodnictwem ks. patrona Nowic-
kiego urządziło w niedzielę, dnia 20 bm.
autobusem wycieczkę do Inowrocławia,
w celu zwiedzenia wystawy prac kobie-
cych. Wystawa oraz miłe i serdeczne
przyjęcie wywarło na uczestnikach bar-
dzo dodatnie wrażenie. (Es.)

— **Rawicz.** (25-lecie Koła Śpiewu.)
Tutejsze Koło Śpiewu im. Dembińskiego
obchodziło w niedzielę uroczystość 25-le-
cia swego istnienia. Rano o godz. 10-tej
wszystkie towarzystwa zebrały się w ogo-
rdzie Strzelnicy, poczem nastąpił wymarsz
do kościoła parafjalnego na uroczyste na-
bożeństwo. Po nabożeństwie ponownie
wymarszerwał pochód przy dźwiękach
orkiestry wojskowej do sali Strzelnicy na
zebranie jubileuszowe. Zagałło to zebranie
przez Koła p. dyr. Wesołowicz. Na-
stępnie przemawiał delegat Wielkopols-
kiego Związku Kół Śpiewaczych, ks. Lu-
dewiczak. Po przemówieniach najstarsze-
go członka Koła i delegatów nastąpiło
sprawozdanie z półwiekowej działalności,
śpiewy, deklamacje itp. — Popołudniu
już o godz. 3 rozpoczął się w Strzelnicy
koncert oraz występ poszczególnych chó-
rów i kół bratnich. Występy te miały
wspaniały program, złożony z perel pol-
skiej i obcej muzyki. Wieczorem zaczęła
się zabawa taneczna, przeplatana mono-
logami, scenami komicznymi, tańcami
charakterystycznymi itp. Obchód jubile-
uszowy cieszył się wielkim zaintereso-
waniem społeczeństwa rawickiego. (rk.)

— **Kępno.** (Konie odnalazł się.) W
związku z kradzieżą koni, dokonaną w
Kuznie Skakawskiej (pow. Kępno), u go-
spodarza Jana Mosia, a w Mirkowie u
Franciszka Moski, dowiadujemy się, że
skradzione konie udało się odnaleźć w ok-
olicy Torzeńska. Za złodziejami prowadzi
policja w dalszym ciągu pościg.

— (Kradzieże.) W okolicy tutejszej
mnożą się coraz bardziej występy złodziej-
skie, przyczem szczególną uwagę zwraca
fakt wykradania koni. I tak noca na 19
bm. uprowadzili niewykryci detak zło-
dziejcy 2 konie gospodarzowi Feliksowi
Nowakowi z Książenicy (pow. ostrzeszow-
ski). Później zabrali złodzieje chorągwa
oraz bryczkę. — Noca na 16 bm. podcza-
s uczty weselnej w domu Jana Szwarzow-
skiego w Taborze Malym (pow. Kępno),
zakradło się kilku opryszków do komory;
zabrali większą ilość zapasów żywności i
napojów. Sprawców ujęto a skradziony
towar oddano poszkodowanemu. (ck.)

— **Bydgoszcz.** (Bandyci na rowe-
rach.) W lesie państwowym pod Nową
Wsią Wielką w pow. bydgoskim dwóch
nieznanych rowerzystów zatrzymało prze-
chodzącego drogą fotografa, p. Kazimierza
Grabkowskiego z Podgórza pod Toru-
niem. Napastnicy zagrozili p. Grabkow-
skiemu bronią palną i zrabowali mu 51 zł.
Po rabunku złodzieje zbiegli do lasu. (k.)

Z POMORZA

— **Wąbrzeźno.** (Pożary.) W Nielubiu
wybuchł groźny pożar w zabudowaniach
gospodarczych właściciela ziemskiego Ma-
thiewsa. Spłonęła doszczętnie szopa, w
której mieściło się kilkadziesiąt wozów
siana. Straty wynoszą około 50 tys. zł.
Pożar powstał przez tarcie osi maszyn
w siewkarce. — Dnia 20 bm. spaliła się
położona obok dworca stodoła gospodarza
Ciesielskiego. Ofiarą płomieni padła po-
zatem siewkarka z motorem elektrycz-
nym i sprzęt gospodarczy. Straty są po-
ważne. (x.)

— **Świecie.** (Wielka kradzież.) W
nocy na 18 bm. włamali się złodzieje do
składu konfekcyjnego kupca Knopfa w
Grucznie i skradli towaru na 10000 zł. —
Śledztwo ustaliło, że złodzieje, którzy
przyjechali samochodem, ułotnili się w
kierunku Bydgoszczy. (x.)

— **Działdowo.** (Placówka oświato-
wa.) Tutejsze Tow. Czyt. Ludowych, na-
leżące do najruchliwszych towarzystw o-
światowych na Pomorzu, nabyło za cenę
9000 zł budynek, należący do Kasy Cho-
rych. Po przeprowadzeniu remontu urzą-
dzone zostanie w nabytym budynku bi-
blioteka wraz z czytelnią, pozatem projek-
towana jest sala dla miejscowych organi-
zacji. (x.)

Poleca się laskawej pamięci

Gazeta Bydgoska

w Bydgoszczy
ul. Marszałka Focha 39

— **Brodnica.** (Zuchwałe włamanie.)
W nocy na 17 bm. nieznani złodzieje wy-
łamali w murze dziurę do składu kupca
Perla Raifejzena i skradli konfekcji i bla-
watów na 2000 zł. Policja wszczęła ener-
giczne dochodzenia. (x.)

— **Grudziądz.** (Unieważnienie prze-
targu.) W maju r. b. nabył kupiec Mu-
rawski w przetargu przymusowym za ce-
nę 204000 zł tut. Górny młyn, którego
właścicielami byli pp. Zwoliński i Gron-
wald. Na ich wniosek sąd obecnie ów
przetarg unieważnił. Górne młyny, o-
szacowane 1926 r. na 640000 franków
szwajcarskich należą do najpoważniej-
szych przedsiębiorstw tej branży w Gru-
dziądzu i okolicy.

— (Nagły zgon w pociągu.) W pocią-
gu pośpiesznym Warszawa — Gdynia
zmarł na stacji w Lidzbarku nagle na
udar serca kupiec Abram Knopf z Łodzi;
zwłoki odstawiono do kostnicy szpitala
miejskiego w Grudziądzu. (ski)

— **Tczew.** (Nieszczęśliwy wypa-
dek.) W Subkowach pow. Tczew wyda-
rzył się nieszczęśliwy wypadek. Kilka
dzieci, wracając ze szkoły, uwiesiło się do
pewnej furmanki, jadąc lewą stroną szo-
sy. Tymczasem z tyłu nadjeżdżał samo-
chód, dając znak ostrzegawczy. Dzieci
przestraszone, przebiegły na drugą stronę
szosy, przyczem 8-letni Stanisław Szysz-
kowski z Subków dostał się pod samo-
chód i poniósł dotkliwe okaleczenia. Sa-
mochód zatrzymał się natychmiast i od-
wiozł rannego do szpitala Johanitów w
Tczewie. Winę ponosi chłopiec.

— (Z urzędu stanu cywilnego.) Od 15
do 31 sierpnia br. zapisano w tutejszym
urzędzie stanu cywilnego 37 urodzeń, zgo-
nów notowano 16.

— (Brutalny napad.) Brutalnego na-
padu dokonano na niejakiej A. S. z Tcze-
wa. Dziewczyna była w drodze do Sub-
ków, aby odwiedzić krewnych, gdy nagle
w pobliżu Czarlina została napadnięta
przez dwóch bandytów, którzy, grożąc no-
żem, zażądali od niej pieniędzy. Gdy ich
nie otrzymali, zabrali nieszczęśliwą prze-
mocą do pobliskiego stogu, gdzie ją zgwał-
cili. Policja wdrożyła pościg za sprawca-
mi. (dt.)

Z Towarzystwa Wydawniczego

„Polskiej Armji Błękitnej”.

W poniedziałek, 14 b. m. odbyło się
w salce Restauracji „Belweder” przy
ul. M. Focha 18 informacyjne zebranie
członków Tow., połączone z likwidacyj-
nym zebraniem Komitetu Wystawy
Pamiętek Armji Błękitnej. Zebranie,
w którym wzięło udział około 30 osób,
przewodził prezes p. mjr. J. Mali-
nowski.

Najprzód załatwiono sprawę
Komitetu Wystawy. Sprawozdanie o-
gólne i kasowe z Wystawy przedłożył
pp. Moskalewski, prezes Komitetu i
Kazimierz Kujawa, skarbnik. Wysta-
wa, którą zwiedziło około 3 tys. osób,
zakończyła się nadwyżką finansową w
wysokości zł. 245,— głównie dzięki po-
mocy finansowej władz komunalnych
i banków, pozatem wskutek stosowa-
nia daleko idących oszczędności. Nad-
wyżkę przełano do kasy T-wa, a Komit-
et Wystawy zlikwidowano.

Sprawozdanie z I rocznego walnego
zjazdu Tow., zebrania Rady Nadzorczej
i z ogólnego postępu prac, dał p. red.
Oldziejewski, sekretarz zarządu. Tow.
Wyd. w ostatnim okresie wykazało b.
znaczny rozwój, tak ilościowy, jak i
pod względem dokonanych prac, wśród
których na czoło wybiła się wystawa
pamiętek hallerowskich w Poznaniu.
Tow. liczy obecnie około 150 członków,
w tem część z Ameryki i Francji.
P. Oldziejewski przedstawił również
sprawozdanie z pobytu we Francji p.
Filipowskiej, która w lecie b. r. w cha-
akterze delegatki Tow. przeprowadziła
na terenie Francji propagandę na rzecz
Tow. i Wyd., uzyskując równocześnie
cenne przedmioty archiwalne i wysta-
wowe i nawiązując kontakt z wpływo-
wymi organizacjami i osobami w Pa-
ryżu.

Przewodniczący poinformował wre-
szcie o powołaniu do życia przez Za-
rząd Tow. komisji propagand. - finan-
sowej oraz 3 sekcji, mianowicie finan-
sowej dla spraw Muzeum Armji Błę-
kitnej, i sekcji imprez towarzyskich.
Na czoło zagadnień T-wa poza samem
wydawnictwem i wystawami wysuwa
się kwestja Muzeum Hallerowskiego
Sekcja, powołana dla tej sprawy przy-
stąpiła już do prac wstępnych i progra-
mowych.

Dalej dowiedzieliśmy się o przepro-

wadzonych już pertraktacjach z Cho-
ragwią Śląską Zw. Hall. o organizo-
waniu Wystawy Armji Błękitnej w Ka-
towiecach, o zamiarze Tow. współdzia-
łania przy zorganizowaniu filmu, osnu-
tego na tle Armji Polskiej we Francji,
o przygotowanych planach finanso-
wych, zmianie lokalu i t. p.

Lokal T-wa z dniem 16 b. m. został
przeniesiony na ul. 27 Grudnia 19, i p.
tylny dom, tel. 33-11. (z)

KSIEGI STANU CYWILNEGO

Zgony:

Dnia 21 września 1931 zgłoszono: Sta-
nislav Prus, em. woźny woj., 73 l. Ta-
deusz Bobkowski, robotnik, 21 l. Wikto-
rja Hauptowa, z domu Leszczyńska, 60 l.
Marja Kubicka, 70 l. Anastazja Grabi-
nowska, z domu Dankowska, 64 l. Stani-
sława Arndtówna, 71 l. Stanisław Stani-
sławski, pom. gast., 44 l. Tadeusz Lepa,
3 mies. Leokadja Mieczysława Horodec-
ka, 27 l. Wojciech Białas, robotnik, 36 l.
Hieronim Konieczek, uczeń szkolny, 10 l.
Elżbieta Maciejewska, z domu Surdakow-
ska, 58 l. Marjanna Machnicka, z domu
Hoffmann, 64 l. Antonina Kuźniarek, z
domu Konieczna, 53 l. Zygmunda Wieden-
feld, pielęgniarza, 41 l. Marjanna Hoff-
mann, 15 m. Władysława Szyszkowska,
3 mies.

Dnia 22 września 1931 zgłoszono: Win-
centy Cabański, mistrz rzeźnicki, 69 lat.
Nikodem Matuszewski, kolej. prowiz. pom.
zawodowy sekcji warszt., 37 l. Emilia
Płociennikówna, 6 l. Władysław Ostrow-
ski, 1 r. 5 mies. 21 dni Weronika Dubi-
szowa, z domu Płociennikówna, 49 l. Zbi-
sław Sypniewski, robotnik, 19 l. Feliks
Dudo, samodzieln. mistrz cukierniczy, 63 l.
Halina Mańczakówna, uczeń. szkolna, 8 l.

RUCH W TOWARZYSTWACH

— „Harmonja”. Próba generalna od-
będzie się w czwartek, 24 bm. o godz. 20
w sali Stowarzyszenia Techników. Kom-
plet konieczny.

— **Zjednoczenie Pracowników Rze-
mieślniczych Rzeczypospolitej Polski**
(sekcja szklarska). Zebranie odbędzie się
w sobotę, 26 bm. o godz. 20 w salce 20 Do-
mu Rzemieślniczego, ul. Wąły Zygmunta
Starego 9.

SKRZYŃKA DO LISTÓW

— **W. N. Poznań.** Dokładne wskazów-
ki podaliśmy w nr. 314 z dnia 13 lipca br.
(K.)

— **P. Jan Ruprycht.** Biuro gdzieś w
Paryżu, adresu nie znamy. W Polsce nie-
ma biura werbunkowego. (K.)

— **Wuka.** 1) Sprawa przedawniona.
2) Poinformuje Inspektorat Pracy, Po-
znań, Składowa 3 (K.)

— **P. L. Szatkowski.** Musi się zgodzić,
jeżeli uczeń sam chce uczęszczać. (K.)

— **Abonent Ks. D.** Trzymiesięczne wy-
powiedzenie, jeżeli nie umówiono inaczej.
(K.)

— **I. M. W.** Radzilibyśmy wnieść zała-
nienie do Wyższego Urzędu Ubezpieczeń
Społecznych w Poznaniu. (K.)

TEATRY

— **Ostatni występ artystów warszaw-
skich.** Doskonała komedia Verneuil'a p.
tyt. „Egzotyczna kuzynka”, będąca typow-
ym utworem francuskim i opromieniona
lekim i pogodnym humorem, a zaprezen-
towana w Teatrze Nowym z okazji wystę-
pów gościnnych zespołu artystów war-
szawskiego Teatru Narodowego przyimo-
wana jest oklaskami przez rozbawioną pu-
bliczność dzięki swej niefrasobliwej i we-
solej atmosferze i koncertowej grze sym-
patycznych gości. Dzisiejsze przedstawie-
nie jest pożądanym.

Teatr Variété „Alhambra” — dyrekcja
chcąc umożliwić szerokim sferom tani
dostęp do „Alhambry” obniża z dniem dz-
siejszym ceny do minimum i to od 1—3 zł.
Perla humoru polskiego p. B. Bronow-
ski codziennie zachwyca audytorjum swo-
jemi najnowszymi przebojami satyry
aktualno - politycznej. — Ulubieniec Bob-
by z swoją partnerką Mary jest ewene-
mentem programu. Karkołomne akroba-
cie na wysokim trapezie w postaci
„4 diabłów” są doskonałością umiejętnej
gimnastyki.

Świetna interpretatorka cygańskich, ro-
syjskich pieśni jest p. Aganliok. Kaminięki
— stale oklaskiwany imitator i brzocho-
mowca — należy do czołowych artystów
zespołu.

Jedną z największych atrakcyj jest
człowiek o żelaznym nosie p. Lebedow. —
Artysta ten na nosie swoim balansuje z
drabiną wagi 75 kilo.

Początek przedstawień o godz. 8-mej.
Przeprzedaż biletów u p. Szebelrowskie-
go, skład cygar, ul. Gwarna. Od godz. 6-tej
przy kasie Teatru. W niedzielę i święta
popołudn. przedstawienia niższe.

zw 11 119

Teatr Nowy

DZIS — „Egzotyczna kuzynka” — Wystę-
p artystów warszawskich.

Sobota, 26. 9. „Mał z grzeczności”. — Wy-
stęp Leszczyńskiego.

Niedziela, 27. 9. „Mał z grzeczności”. —
Występ Leszczyńskiego.

DZIAŁ KULTURY I SZTUKI

ŻYCIE KULTURALNE

SZCZĄTKI KRÓLEWSKIE ODKRYTE W PODZIEMIACH WILŃSKICH

Z Wilna donoszą nam:

Od dłuższego czasu prowadzi się w naszej katedrze roboty konserwatorskie nad umocnieniem podziemi i fundamentów, które ucierniały wskutek pamiętniej tego-rocznej powodzi. W miarę postępu robót rozchodzą się już parokrotnie pogłoski, że robotnicy natknęli się przy rozkopaniu podziemi na szczątki królewskie. W szczególności na trumnę Aleksandra Jagiellończyka, o którym było wiadomo, że został w Wilnie pochowany, lecz grobu nie można było odnaleźć. Pogłoski te okazywały się fałszywymi już dwa czy trzy razy, aż wreszcie się sprawdziły.

Dzisiaj, dnia 21 września, odnaleziono kryptę średniowieczną, ostrołukową, mieszczącą się w głównej nawie tuż przed prezbiterjum, a zamurowaną tak, że żadnego wejścia ani nawet jego śladu z zewnątrz nie było. Aby wejść do niej, trzeba było usunąć posadzkę i gruz. Na'ychmiast zawiadomiono o tem kierownictwo robót urzęd konserwatorski, rektora Bazyliki-katedry, Uniwersytetu itd. Po zebraniu się osób zawiadomionych otworzono dostęp do krypty. Okazało się, że mieści ona trzy trumny, z tego dwie zupełnie zbutwiały, jedna zaś zachowana nieco lepiej. Przy-stąpiono do rekognicji, która nie była trudną, gdyż obok trumien znajdowały się przedmioty, po których można było stwierdzić identyczność szczątków.

Krypta ta, nie otwierana od początków XVII wieku, mieści mianowicie szczątki: 1. króla Aleksandra Jagiellończyka, 2. obu żon Zygmunta Augusta, tj. królowej Elżbiety, pierwszej żony, i królowej Barbary Radziwiłłówny, drugiej.

Na czasce króla Aleksandra oraz przy trumnie królowej Elżbiety znaleziono korony tzw. pogrzebowe o cechach stylu wieku XVI. Na trumnie Barbary Radziwiłłówny, zachowanej najlepiej i obitej złotogłowiem o wzorze w stylu Odrodzenia, leżała srebrna tabliczka z herbami Polski i Litwy oraz z herbem Radziwiłłów (Trzy Trąby). Wreszcie obok szczątków królowej Elżbiety znaleziono podobną tabliczkę na długim łańcuszku, noszącą na sobie napis łaciński, który zawiera m. in. imię i tytuły zmarłej. Trumna ta, równie jak króla Aleksandra, zupełnie się rozpadła. Zbutwiały jest również posadzka drewniana, a na dnie krypty stoi woda gruntowa.

Przed kryptą będzie zaraz ustawiona straż honorowa, aby uczcić majestat znalezionych szczątków. Udekorowane będzie również wnętrze. Sama krypta i jej zawartość będzie poddana gruntownym badaniom naukowym i do ich ukończenia nie będzie ruszane. Wieść o odkryciu szczątków królewskich rozbiegła się szybko po mieście, budząc zrozumiałe wzruszenie. (ot)

LITERATURA

Nowa biografia Conrada. Joseph Conrad-Korzeniowski otrzymał nową biografię w języku francuskim, opracowaną przez Maurycego Dawida. „Szlachcic polski, marynarz francuski, kapitan angielski, pisarz angielski” — charakteryzuje autor Conrada. Biograf zastanawia się nad pytaniem, dlaczego Conrad pisał po angielsku, kiedy znał dobrze np. język francuski. Może chodziło mu o poczytność, a może też angielszczyzna, którą przesiąkł w marynarskim życiu, najlepiej odpowiadała charakterowi jego dzieł. Biograf widzi w utworach Conrada dużo pierwiastków „słowińskich”, nie precyzuje jednak tego pojęcia, dość, szczególnie dla ludzi Zachodu, nieuchwytnego. (lp)

MUZYKA

Opera w Krakowie. Piszają nam z Krakowa: Podczas gdy opera została zamknięta we wszystkich miastach, które ją prowadziły, Kraków, miasto, które jej nie miało, teraz operę posiada. Zorganizował ją dyr. Wallek-Walewski i daje przedstawienia w Teatrze miejskim naprzemiennie z dramatem. Rozpoczęto „Halkę” w dwu-aktowej wersji wileńskiej, teraz przyszła kolej na „Rigoletta”, który stał się niemałym świętem z powodu, że Gilda śpiewała Ada Sari, będąca przejazdem w Krakowie przed sezonem we Francji i w Ameryce. dokąd się udaje po nowe laury. Rigoletta śpiewa p. Romanowski, znany Poznańowi barytonista, księcia p. Szymanowicz, tenor ze Lwowa. Przedstawienia operowe mają wielki sukces kasowy i poważny artystyczny. (tk)

Nie będzie Torre Puccini. Z Rzymu donoszą nam: Po dorocznym uroczystym odświeżeniu paru oper Pucciniego pod gołym niebem w Torre di Lago (koło Viareggio), gdzie spoczywają jego zwłoki, pojawił się w prasie projekt, niewiadomo przez kogo rzucony, aby Torre del Lago przezwąć Torre Puccini. Niefortunny pomysł został przez prasę potępiony, a sami mieszkańcy Torre del Lago zaprotestowali publicznie przeciw niemu, oświadczając, że sam Puccini, gdyby żył, sprzeciwiłby się pierwszemu. Zostanie więc: Torre del Lago. (rm)

RUCH REGIONALISTYCZNY

Rozwój Łodzi. Piszają nam z Łodzi: Polski Manchester, dziś pod względem liczby mieszkańców stojący wśród największych miast w Polsce, ma poza sobą ciekawą, bodaj jedyną w swoim rodzaju u nas, historię rozwoju. Łódź zasadniczo nie jest bardzo młodą osadą. Już w roku 1423 była przez Władysława Jagiełłę podniesioną do godności miasta. Ale przez długi ciąg wieków było to miasteczko małe i słabo zaludnione. W pomroce dziejów ginie początek Łodzi jako wsi. Dzięki przywilejom biskupim ludność z pobliskich okolic osiedla się tu chętnie. W chwili przemianowania Łodzi na miasto mieszkało w niej 44 rodzin. Liczba ta utrzymuje się do początków wieku XVI, później wzrasta: w roku 1529 do 68, w roku 1559 — do 93, aż w 1619 dochodzi do 162 rodzin. W dalszych znów latach następuje ubytek ludności i w roku 1793 miasteczko liczy zaledwie 60 rodzin, złożonych z około 220 osób. Wiek XIX, to okres szybkiego rozwoju Łodzi. Liczba mieszkańców wzrasta i tempo tego wzrostu staje się coraz szybsze. W roku 1820 który jest przełomową datą w dziejach Łodzi, miasto liczy 767 mieszkańców, w tem 496 chrześcijan i 27 Żydów, a w dwadzieście lat później — 16 415 mieszkańców. Przez lat kilka stan ten się utrzymuje, podlegając niewielkim wahaniom. W roku 1860 cyfra powiększa się do 29 450 mieszkańców. Następne lata przynoszą znów amerykańsko szybki rozwój i około 1920 roku liczba zamieszkujących Łódź osób sięga 600 tysięcy. (kr)

TEATR

Co grają w Krakowie? Piszają nam z Krakowa: Sezon urzędowy rozpocznie się w pierwszych dniach października wystawieniem „Mindowego”, gdyż rok 1931 jest jubileuszowym dla tej sztuki, ukończonej i wydanej w r. 1931. Narazie gra się „Wesele Fonsia” oraz Leczyckiego „Sztubę”, która w ubiegłym sezonie miała duży sukces. Jeszcze przed „Mindowem” będzie wystawiony Kiedrzyńskiego „Powrót do grzechu”. (tk)

SIEDLECKI I NOWACZYŃSKI NAPISALI NOWE SZTUKI

Z Warszawy donoszą nam: Teatry dalej w chaosie. Dyr. Szyfmanowi przybył do dwóch poprzednich teatrów trzeci, nieoczekiwany. Jest to sala przy ul. Chłodnej, którą artyści jego teatrów wynajęli byli na własny rachunek, aby „wyglądać” tamte teatry. Uгода zaspowo-dyrektorska przyszła tak rychło że rachuby te się pokrzyżowały, ale zostało po nich coś 50 000 zł zobowiązań dzierżawnych, które dyr. Szyfman w jakiś bliżej nieokreślony spółkowy sposób razem z aktorami przejął i tak ma teraz trzy teatry, jako że z dwoma było za mało kłopotu.

Teatry miejskie są „w stadium organizacji” przez dyr. Krzywoszewskiego, tj. aktorzy upierają się przy nadmiernych gażach, a dyr. Krzywoszewski przy obniżkach. Nim więc jedna i druga grupa scen ruszy z miejsca, będą już napewno gotowe dwie nowe sztuki polskie, których znaczeniem jest stanowić atrakcję nadchodzącego a tak dramatycznie rozpoczętego sezonu.

Obie są komedjami. Jedną wykańcza właśnie w swem bydgoskim tuscum Adam Grzymała Siedlecki. Nosi ona tytuł „Ich synowa”. W akcji uczestniczą dwie osoby. W tem pięć kobiet. Podobno autor wyraził się o jej treści tak: „Rzecz jest poniekąd historyczna, mianowicie pokazuje ludzi posiadających pieniądze. Myślę, że trzeba będzie kostiumy stylizować”. Łatwo można się domyślić, ile „dictów” podobnych będzie w sztuce, skoro o sztuce padł już z ust autora taki koncept. Po „Maman” i „Pani ministrowej” niema chyba między widzami nikogo, kto by nie wiedział, że Siedlecki jest najdowcipniejszym człowiekiem w Polsce.

Drugą atrakcję sezonu wykończył już Nowaczyński. Tym razem jest to sztuka polska na tle... amerykańskim. Najświeższa aktualność. Rzecz dzieje się w roku 1931, na wiosnę. W Chicago odbywają się wybory burmistrza, do których staje oczywiście i emigrancka Polonia, bo przecież Chicago jest jednym z większych polskich miast. Rządzą nim, jak wiadomo, czcigodny Al Capone, więc ruchu w sztuce nie zabraknie, a pewnie i wystrzałów, kajdanków, łapówek itp. akcesoriów najpiękniejszej demokracji świata. Sztuka jest pisana — jak zapewnił autor „Ga-zetę Warszawską”, „językiem polsko-amerykańskim”. Można sobie wyobrazić, co za aliaż ułał się tym razem mistrzowi językowych „pastiche’ów”.

Teraz tylko uruchomić szybko teatry, i w drogę ku jubileuszowym przedstawieniom. (tw)

Książki nadesłane

W. J. Locke: „Zbliża i zdaleka”. Warszawa 1931. Tow. Wydawnicze „Rój”.

W. Williams: „Walka o tajemniczy dokument”. Powieść. Warszawa, Biblioteka Groszowa,

JAK SHAW WIDZI BEETHOVENA

Ukazał się powakacyjny zeszyt wyborne redagowanej warszawskiej „Muzyki” i przynosi znów mnóstwo interesującego materiału. Wyjmuje-my z niego artykuł Bernarda Shawa, zatytułowany: „Jak ja widzę Beethovena”. Shaw był jak wiadomo krytykiem teatralnym i muzycznym. Na Beethovena patrzy on pod kątem ogólnokulturalnym i w sposób niezwykle interesujący.

Było to przed stu laty. Pewien zgorzkniały stary kawaler, liczący przeszło lat siedemdziesiąt, głuchy, za-ledwie dosłyszający gwałtowne grzmoty, jakie raz poraz wstrząsały naszą planetą, wspiał się po raz ostatni na swem łożu, wznosił zaciśniętą pięść ku rozpętanym niebiosom i wyzionął ducha, pełen niepokromionej, zuchwałej pogardy dla wszystkich i wszystkiego, co pozostawił na tym świecie.

Człowiek ten był wcieleniem buntu. Jego prostackie manjery, jego zanie-dbany strój, przypominający strasz-dło na wróble, stały w rażącej sprzeczności z jego genialnym darem twórczym. Pewnego razu został on nawet zaaresztowany przez policję, która przypuszczała, że ma przed sobą bezdomnego włóczęgę, gdyż nie była w stanie odgadnąć, że pod ubogą, niepo-zorną powłoką kryły się całe skarby zdolności twórczej i duch tak potężny, jakiego być może nie znała przed nim nasza muzyka.

Czy był Beethoven kompozytorem najpotężniejszym, a więc potężniejszym niż Bach i Händel — wątpię, ale że był najgwałtowniejszy w swych porywach twórczych, jest chyba zupełnie pewne. W spiętrzonem morzu uczuć i czynów, jakie rozpętała rewolucja francuska, twórczość Beethovena była jedną z najpotężniejszych fal. Gwałtowne wiktanie uczuć i porywów, rozmyślne unikanie wszelkich przestarzałych form i przepisów, wgarda dla obiegowych form współzycia towarzyskiego — oto co wyróżniało Beethovena na uroczystym tle siedemnastego i ośmnastego stulecia. Największy poprzednik jego w tym okresie, Mozart, od najwcześniejszego dzieciństwa był starannie myty, czesany i ładnie ubierany; zachowywał się bez zarzutu w obecności królów i arystokratów. Jego dziecinny wybuch wobec pani Pompadur: „Kto jest ta pani, która mnie nie całuje?! Królowa zawsze mnie całuje!” wydaje się niemożliwy u Beethovena, który przez całe swe życie, nawet w późnych latach, kiedy stał się podobny do ociężałego niedź-wiedzia, robił wrażenie obdartego ur-wisa.

Mozart posiadał tak zwane „piękne” manjery; cała jego postać miała cechy subtelności i gracji. Zarówno on jak i Gluck dobrze dostosowali się do stylu nadwornego z epoki Ludwika XIV. Haydn podobny był z obejścia do wiejskiego szlachcica swojej epoki. Jakże niepodobny do nich był Beethoven! Wobec swych szczęśliwych rywali wydawał się prostakiem, cyganem-włóczęgą...

Może tem się tłumaczy, że wielki Haydn, którego szlachetne serce nie znało zawiści, który bez wahanja uznał młodocianego Mozarta za największego z żyjących kompozytorów, nie mógł poznać się na wielkości Beethovena i organicznie go nie zno-sił. Dalej w przyszłość zajrzał Mozart, który po wysłuchaniu kompozycji Beethovena rzekł: „Pewnego dnia u-słyszysz cały świat o Beethovenie!” Mimo to jednak wydaje się pewnem, że między wielkimi kompozytorami nigdy nie ustaliby się dobre, przyja-cielskie stosunki, gdyby dane było Mozartowi żyć podczas rozkwitu twórczości Beethovena. Beethoven musiał czuć pewną odrazę do Mozarta. Tematy jego oper obrażały demokratyczne uczucia autora „Fidelii”, często nawet wydawały się niemoralne i cyniczne. Że był Mozart w jego oczach mistrzem nad mistrzami — nie ulega wątpliwo-ści. Ale był to jednocześnie w jego o-czach nadworny bawidełek w krótkich modnych spodenkach, wówczas gdy on, Beethoven, był raczej sanscu-lott'em. Haydn i Gluck wydawali się mu lokajami w starych tradycyjnych liberjach. Stała pomiędzy nimi a Beet-hovenem wielka rewolucja, owa potęż-na barjera, która znaczyła przełom XVIII i XIX stulecia.

Z tych wszystkich muzyków stare-go régime'u w oczach Beethovena naj-niebezpieczniejszym był Mozart, który lekkomyślnie żartował sobie z wiel-kich pojęć cnoty i bohaterstwa, a był tak genialny że nawet występki, na-wet zbrodnie w muzyce jego miały

czarujący powab piękna. Purytańska dusza Beethovena (w każdym sanscu-locie tkwi przecież ziarno purytani-zmu!) burzyła się i buntowała prze-ciwno czarującej, uśmiechniętej mu-zyce Mozarta, która jednak była dro-gowskazem dla twórczości Beethove-na i odkryła mu wszystkie możliwości dźwiękowe jego epoki.

W poszukiwaniu ideału zwrócił się Beethoven wstecz ku postaci Haen-dla, który miał w sobie również coś ze starego kawalera. Mimo to jednak stwierdzamy, że w muzyce Beethovena odbiły się przeważnie te fragmenty Haendla, które spokrewnione są z Gluckiem.

Radio rozniosło muzykę beethove-nowską po całym świecie. Miljony słu-chają dziś dzieł wielkiego kompozyto-ra po raz pierwszy. I dziś z pewnością nie w jednej duszy budzi ta muzyka to samo zakłopotanie, z jakim witano ją przed stu laty. I dziś będzie on dla wielu słuchaczy, rozkoszujących się muzyką uwertury „Don Juana” i nie czemś nieoczekiwanem, czem co czę-stokroć wykracza zupełnie ze znanych form i stylów.

Albowiem muzyka może nie tylko bawić czarującymi konturami i bar-wami dźwięków, może ona wywoły-wać głębokie wzruszenia. Można pa-trzeć na misternie utkany dywan per-ski, można słuchać preludjum Bacha z zachwytem i podziwem, nie wykra-czającym z koła wrażeń estetycznych; ale niepodobna wchłaniać w siebie muzykę uwertury „Don Juan” i nie dać się porwać tym skłębionym uczu-ciom, jakie drgają w tej muzyce. A muzyka Beethovena? Orgja rozpęta-nych żywiołów o niesamowitym, nie-mal bolesnym uroku!... W dobie dzi-siejszej każdy żółtodziób adept sztuki dźwięków „praw” smalone duby o „synkopowaniu”, jakgdyby synkopa była nowym wynalazkiem i nowym środkiem emocjonalnym. A przecież najgwałtowniejsza muzyka, jazzowa brzmij wobec chociażby takiej „Leono-ry II.” jak „Modlitwa” pani Bada-rzewskiej. Czy istnieje zespół jazzowy, który mógłby najczarniejszego tance-rza wprawić w taki szal taneczny, do jakiego często doprowadza słuchaczy ostatnia część siódmej symfonii?...

W czem tkwi tajemnica Beethove-na? Mógł tworzyć wedle gotowych wzorów tak jak każdy inny. Mógł na-pisać i napisał muzykę, której pięk-ność wystarczałaby człowiekowi na całe życie. Umiał najsłodsze tematy pochwyć i opracować tak interesu-jąco, że można w nich znaleźć coś no-wego, choćby się je słyszało po raz setny. Krótko mówiąc, można by o Beethovenie powiedzieć to wszystko, co się mówi o największych kompozy-torach, pracujących wedle wzorów. Ale jego odrębnością jest potęga we-wnętrzna, siła moralna, która budzi nas i narzuca nam jego gigantyczne porwy.

Berlioz irytował się z powodu po-wiedzenia pewnego francuskiego kom-pozytora starej daty, który, tłumacząc swe niezadowolenie z muzyki Beetho-vena, wyraził się: „J'aime la musique qu'il me berce” (lubię muzykę, która mię kołysze). Muzyka Beethovena jest muzyką, która nie kołysze, lecz budzi, i tylko ci, którzy pragną bezwzględne-go, biernego spokoju, odwrócić się po-winni od dzieł wielkiego twórcy.

Gdy się to zrozumie, wychodzi się z zamkniętego koła staromodnej mu-zyki tanecznej wieku ośmnastego (jazz jest zresztą starą, beethovenizo-waną muzyką taneczną), wówczas do-piero w całej pełni ocenia się muzykę Beethovena, a także i tę, która przy-szła po Beethovenie.

Bernard Shaw.

Pisma nadesłane

„Lud”. Serja II. Tom X. Zeszyt I-II. Treść: K. Piwocki: „Zagadnienie metody w badaniach nad sztuką ludową”. — Cz. Pietkiewicz: „Higiena w życiu Poleszu-ków”. — S. Udziela: „Rośliny w wierze-niach ludu krakowskiego”. — J. Janów: „Sabałowa bajka” H. Sienkiewicza i legen-dy o dziwnych sądach bożych”.

Widzenie na odległość

Doniosły wynalazek uczonego francuskiego

Jesteśmy świadkami nowego cudu techniki, jaki się w oczach naszych dokonuje: Prof. Barthélémy, Francuz, wynalazł aparat, za pomocą którego przesyłać i odbierać można w drodze radiowej na każdą odległość obrazy, sceny i akcje.

Barthélémy wstawił się już tem, że w ostatniej fazie wojny światowej skonstruował telefon, za pomocą którego porozumiewać się było można z środków lokomocji, będących w ruchu. Aparat ten armii koalicyjnej dał niesłychanie ważne przysługi. Obecnie Barthélémy demonstruje beznagannie nowy swój wynalazek, umożliwiający widzenie na odległość.

Korespondent pewnego pisma amerykańskiego tak opisuje swoje wrażenia u prof. Barthélémy: Problemem widzenia na odległość — mówi prof. Barthélémy — zajmuję się już od trzech lat. Największą trudność polegała na tem, by osiągnąć zupełną stabilizację i synchronizację aparatu nadawczego i odbiorczego odnośnie do obrazu świetlnego i głosowego. Zaleta mej konstrukcji polega nie tylko na tem, że potrafię wziąć zdjęcie, kiedy zechcę, i je dowolnie długo zatrzymać niezależnie od przeszkód atmosferycznych, lecz że udało mi się osiągnąć współdziałanie z radjem, wzgl. równoczesne podanie dźwięku i odbitki obrazu, podanych na odległość. Dalszą zaletą mego wynalazku jest to, że pracuje tylko 3 voltami. Wprawdzie wynosi odległość, na którą mój aparat bierze zdjęcia, tylko między 500 i 3000 m., lecz rozszerzenie tej odległości jest tylko kwestią techniczną. W dalszym ciągu zademonstrował prof. Barthélémy swemu interlokutorowi swój aparat w stanie czynnym.

Aparat nadawczy wygląda zupełnie, jak nowoczesna szafka radiowa. Nad głośnikami ebonitowymi znajduje się czworoboczna szybka szkła mlecznego. Na niej pojawiają się wysyłane ze stacji Montrouge na odległość 700 m. podawane obrazki. W głębi są umieszczone trzy lustra, które oddają obrazki w silnym powiększeniu na szybce mlecznej. Demonstracja odbywa się w zaciemnionej sali. Odzywa się monotonny głos spikera: „Halo, halo, tu radio-

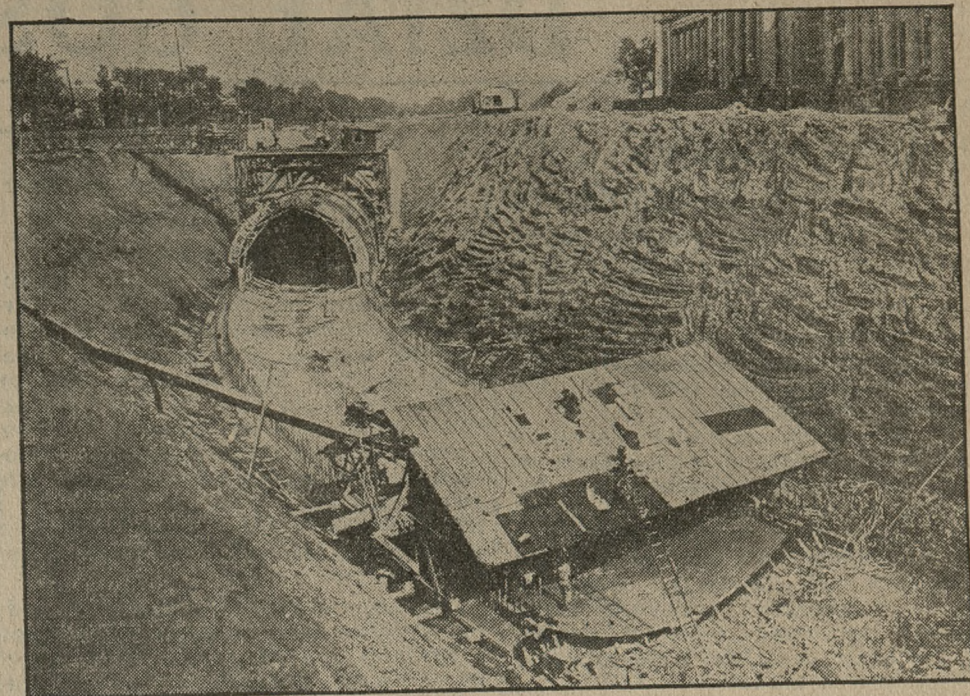
stacja Montrouge. Przedstawiam państwu pannę Lamontę. Skrzynka trzeszczy i sapie, a na szybie pojawiają się kontury twarzy kobiecej, zrazu zamazane, lecz niebawem stają się wyraźnymi a panna Lamontę odzywa się z lustra: Dobry wieczór, państwu, bardzo mi przyjemnie poznać Szanownych Państwa. Jestem panna Lamontę, mam nadzieję, że wszyscy państwo widziecie i słyszycie mnie doskonale. Mała rączka pojawia się na szkle, trzymająca niewielkie lusterko. Panna Lamontę ogląda się w swem lusterku i mówi: Zapomniałam się upiększyć. Ręka pojawia się niebawem z puszką pudrową. Panna Lamontę pudruje się a następnie różu usta, które teraz śmieją się rozkosznie. Także i głos brzmi wyraźniej:

„Pawda, teraz jestem ładniejsza?”. Następuje fragment z filmu: dwa młode dziewczęta na huśtawce. Zrazu obraz zamazany, lecz niebawem występuje wyraźnie. Równocześnie radio gra do rytmu huśtawki melodię walca straussowskiego.

Na pytanie, kiedy widzenie na odległość zastąpi film, odrzekł prof. Barthélémy: Od chwili dokonania mego wynalazku przedsiębiorstwa filmowe nie dają mi ani chwili spokoju. Według wszelkiego prawdopodobieństwa nastąpi to najpóźniej w ciągu 4 do 5 lat...

Niebawem zatem nadejdzie chwila, kiedy będziemy mogli widzieć na odległość setek kilometrów przebieg meczów piłkowych, przedstawień teatralnych, bitew... Pote mprzydzie mówiące kino. Kto zechce będzie mógł przeżywać przy kawie rannej jako naoczny świadek kwszystko, co się ciekawego dzieć będzie na świecie. Szef dozorować będzie swój personel z za biurka, mąż śledzić na odległość swą żonę. Tajemnica indywidualizmu przestanie istnieć. Światem zawładnie międzynarodowa gazeta świetlna, którą za pomocą kieszonkowego aparatu radiowizyjnego będzie można słyszeć i widzieć. Dźwiękowe zdjęcia filmowe rozpowszechniane będą równocześnie na całą ziemię.

Tak więc stoimy w przededniu olbrzymiego przewrotu. W i P.

Niezwykłą regulację rzeczką Des Peres przeprowadza się obecnie w Stanach Zjednoczonych Ameryki Półn. Rzeczka ta, która corocznie wylewała na wiosnę i jesienią, wyrządzając znaczne szkody, zniknie pod ziemią w olbrzymim tunelu.

Szwed wynalazcą pierwszej maszyny parowej

Na podstawie badań nad dawnymi rękopisami, przechowywanymi w archiwach Muzeum Technicznego w Sztokholmie, okazuje się, iż w 1728 roku, czyli na 8 lat przed narodzinami Jamesa Watta, uznano dzisiaj za wynalazcę pierwszej maszyny parowej, Szwed Maarten Triewald, skonstruował maszynę, którą nazwał „maszyną powietrza i ognia”. Była ona pierwszym wzorem dzisiejszej maszyny parowej, aczkolwiek Watt nie wiedział nic o jej istnieniu.

Pierwsza maszyna parowa pracowała przez lat siedem przy pompowaniu wody w kopalniach srebra w Dannemora (środkowa Szwecja) poczem uległa zniszczeniu i nigdy już więcej nie została skonstruowana na nowo. Przyczynę zniszczenia widzieć należy w niechęci, z jaką robotnicy kopalniami odnosili się do „piekielnej maszyny”, widząc w niej wytwór sił szatańskich, sprzecznych z wolą i z prawami boskimi.

Zachowane w Muzeum notatki Triewalda, który był ponadto znanym szeroko w Szwecji profesorem astronomii, pozwalały na skonstruowanie podobnej maszyny i Muzeum Techniczne nosi się obecnie z zamiarem budowy miniaturowego modelu „maszyny powietrza i ognia”.

Marconi oddaje hołd Kolumbowi

Piętnastego października r. b. z okazji wielkiej uroczystości pamiątkowej na cześć Kolumba, urządzanej w Rio de Janeiro, Marconi powtórzy doświadczenie, o którym głośno było w swoim czasie i które polegało na zapaleniu z pokładu jachtu „Elettra”, stojącego w genujskim porcie, światła na wystawie w Sidney.

Tym razem, za sprawą radiowego sygnału, wysłanego przez Marconi'ego z tego jachtu „Elettra”, stojącego w italskich wybrzeżach, zapali się z odległości kilkuset tysięcy kilometrów — wielki fajerwerk w Rio de Janeiro! Fajerwerk ten będzie hasłem do rozpoczęcia uroczystości.

Race wyzwolone przez fale eteru i wylatujące w niebo ognie bengalskie, zapalone na drugiej półkuli, jakby naskutkiem zaklęcia czarnoksiężnika — oto dosadne świadectwo hołdu, składanego przez nowoczesność za pośrednictwem wielkiego odkrywcy XX wieku — pamięci Kolumba.

Mechaniczny totalizator Ericsson'a

Szwedzkie zakłady Ericsson'a wypuściły ostatnio nowy rodzaj automatów, a mianowicie mechaniczny totalizator, który wywoła zasadniczy przewrót w dziedzinie gry na wyścigach. Totalizator Ericssona wyruguje niewątpliwie z pół wyścigowych bookmacherów i jednocześnie usunie możliwość jakichkolwiek niedokładności czy oszustw w związku z grą.

Automat Ericssona został już wypróbowany i prawdopodobnie zostanie w najbliższym czasie wprowadzony w Anglii przez radę nadzorczą brytyjskich wyścigów konnych. Obok automatycznych aparatów telefonicznych, totalizator mechaniczny jest drugim tego rodzaju wytworem zakładów Ericsson'a i zdaniem specjalistów, podobnie jak pierwszy wynalazek, ma wielką przyszłość przed sobą.

Radio do walki z plagą szarańczy.

W Afryce Północnej pola często nawiedzane są przez cale chmary szarańczy. Zaproponowano zatem, by plagę tę zwalczać za pomocą fal radiowych. Pomysł ten nasunął się epodczas prac instalacyjnych, których celem miało być połączenie radiowe dwóch łodzi podwodnych, kiedy to zauważono, że używane do tego celu fale radiowe wielkiej częstotliwości masowo zabijały ryby.

Zamierzają zatem użyć tego samego środka w walce z szarańczą, z tą plagą, na którą dotychczas nie było jeszcze środka zaradczego.

Z dziedziny mody

W rannych pantoflach.

Jeśli chodzi o negliż poranny, domowy, moda jest bardzo tolerancyjna i zostawia nam kilka możliwości, stosownie do trybu naszego życia i przyzwyczajęń. Trzeba przyznać, że w tej dziedzinie moda jest bardzo rozsądna, i idzie z duchem czasu. Zmieniły się warunki życia: wiele kobiet, wylegujących się leniwie do południa, a potem błędzących po pokojach w szlafrocisku, ośztył łabędzim puchem, dziś musi pomagać służącej, albo i zastępować ją w sprzątaniu, gotowaniu, porządkach domowych. Przedwojenne, kokietyjne szlafrociki, nie nadają się do tego celu. Zastąpiła je pyjama, w której kobieta ma swobodę ruchów: może wspiąć się na krzesło, by okurzyć obrazy lub założyć firanki, może froterować posadzkę, lub wreszcie zasiąść wygodnie z podkulonymi nogami na tapczanie z robótką lub reperacją.

Nigdy jeszcze nie zaznaczało się panowanie pyjamy tak wszechwładnie, jak w tym roku. W zagranicznych miejscowościach kąpielowych można było przez cały sezon nie użyć innego stroju jak pyjamy, i sukni balowej. — pierwszą przez cały dzień, drugą do obiadu i na wieczór. U nas tak nie jest, jakkolwiek w lecie, nad morzem zwłaszcza, pyjamy były bardzo rozpowszechnione. W domowym użyciu jednak równe prawa obywatelstwa ma szlafrok, jak pyjama.

Otóż pyjamy tegoroczne — zimowe — są przeważnie z welny w kraty, albo kosmatej baji. Te ostatnie są bardzo ciepłe i przyjemne, ale niepraktyczne, włos czepia się, łatwo chwytają kurz i brud i traci świeżość. Kraciaste welny i flanele są miłe, przyjemne w noszeniu (aby tylko nie szorstkie!) i praktyczne. Przeważnie do kraciastych spodni góra jest gładka, ciemniejsza, w kolorze kraty. Wszystkie odmiany kraty granatowej i brązowej na różnych tłach — bezowem, seledynowym, popielatym, złotem itd. — są najbardziej noszone. Jeśli chodzi o pyjamy bardziej eleganckie, niekoniecznie do sprzątania przeznaczone, ale takie, w których się odpoczywa z książką w wygodnym fotelu i chce się ładnie wyglądać, to nosi się jedwabne i bardziej kokietyjne pyjamy.

Najładniejsze bezsprzecznie i twarzowe dla wszystkich bez wyjątku są kimona japońskie, albo bardzo dobra ich imitacja — na czarnem albo czerwonym tle tkane kolorowe desenie, od najdelikatniejszych pastelowych, do najbardziej jaskrawych — pęki kwiatów w różnych kolorach. Do tego spodnie atlasowe lub z crepe satin, czarne lub czerwone, zależnie od tła kimona.

Każdy typ urody może znaleźć odpowiednie dla siebie kolory. Są to rzeczy prześliczne i należy korzystać z tego, że modne, bowiem, jak to wiemy z doświadczenia, nie we wszystkim co modne, jest nam do twarzy. H. N.

Najbliższa premiera kina „METROPOLIS“

Od soboty, dnia 26 września r. b. kino „Metropolis“ wyświetlać będzie jeden z tych filmów, o których nie można zapomnieć całymi latami... Bo tak temat, jak i realizacja stoją na najwyższym poziomie... Wiemy, że cały świat interesuje się od początków istnienia ludzkości takimi zagadnieniami jak: miłość, małżeństwo, wreszcie narodziny człowieka... Problemy te właśnie oddane z niewidzianym dotychczas realizmem, potęgą i śmiałością ujrzymy w najbliższym filmie kina „Metropolis“ — p. t. „Światła i cienie macierzyństwa“. Film ten rozwiązuje odwieczne zagadnienie ustosunkowania się mężczyzny do kobiety. Tego rodzaju arcydzieła ukazują się na ekranach światowych raz na szereg lat!!!

Równocześnie z tym filmem kino „Metropolis“ wystawi operetkę Offenbacha p. t. „Czarodziejskie skrzypce“, dw 1154

„Cudowna koszula“ Edisona

Podczas obecnej choroby Edisona przypominano sobie następujące zabawne zdarzenie z przed wojny.

Było to w lipcu, w czasie „ogórkowym“, najstraszniejszym dla reporterkki dziennikarskiej. W takim to czasie pewien reporter amerykański — wobec braku innych sensacji — wpadł na koncept wysoce krotkostrzelnym. Mianowicie opublikował wiadomość, że Edison wynalazł taką „cudowną koszulę“, którą można nosić cały rok bez zmiany i bez prania, i której trwałość genialny wynalazca gwarantuje osobiście. Poza tem noszenie tej koszuli zapewnia niezwykle korzyści dla duszy i ciała. Wiadomość tę przedrukowały gazety brazylijskie. Śnaż „wynalazek“ ten odpowiadał palącym potrzebom Brazylijczyków, skoro rozliczne synpły się zamówienia, co skłoniło Edisona do wystosowania następującego pisma do „New York Herald'a“: „Zaledwie w Ameryce Południowej dowiedziało się o mym ważnym wynalazku, a już runęły na mnie niby lawina zamówienia na coś, czego dotychczas nie wynaleziono. Do zamówień dołączano nawet pieniądze. Pewie nhandlarz djamentów zachwycił się „niezwykłą koszulą“ do tego stopnia, że nadesła 150 funtów szterlingów, z dopiskiem, że „w gazecie coprawda ceny za koszulę nie podano, ale chyba więcej niż sto funtów kosztować nie będzie. Sto funtów jednak chętnie przeznaczam na ten cel“. — Widać, że dość powszechny był tam lęk przed czystą koszulą. (kw)

Rehabilitacja pamięci króla djamentów

W Anglii stał się obecnie wielce popularny pewien samogódh, obwożący dwie damy w czerni, rozdzielające ubogim pieniądze. Są to mianowicie panny Konstancja i Florentyna Robinsonówna, córki Józefa Robinsona, „króla djamentów“, z Afryki Południowej, który w r. 1929 umierał, pozostawiając w spadku dziesięć milionów funtów szterlingów. Cały ten majątek zapisał swym dwóm córkom, nie przeznaczając ani grosza na jakiegobądź cele publiczne. Testament ten wywołał sporo głosów surowej krytyki na łamach prasy angielskiej. Córki, jedyne spadkobierczynie, wzięły sobie do serca głosy krytyki, i postanowiły zrehabilitować pamięć ojca. W tym celu od dłuższego czasu objeżdżają samochodem całą Anglię, a spotkawszy na drodze jakiegoś włóczęgę czy żebraka, zatrzymują auto i wręczają nędzarzowi większy datek pieniężny. W miasteczkach i po wsiach dowiadują się o biedakach, potrzebujących pomocy, odwiedzają ich i obdarowują wydatniejszymi zapomogami. Obie filantropki starają się przytem unikać rozgłosu. Mimo to społeczeństwo dowiedziało się w lot o ich akcji. I kiedy jednemu z reporterów udało się wtargnąć do ich hsmochochu, oświadczyły krótko: „Dobroczytność — to nie nadzwyczajnego, to proste obowiązek chrześcijański. My obowiązek ten spełnić chcemy wedle sił i możliwości zgodnie niewątpliwie z najskrytszym życzeniem naszego ojca. (kw)

Wstrząsająca tragedia Europejczyka w Indjach

Młody Francuz, którego tożsamości jeszcze nie ustalono, padł ofiarą strasznego wypadku, jaki się rozegrał w dżungli indyjskiej, kilkadziesiąt kilometrów od Chaudernagor. Prasa paryska donosi z Bombaju, że pociąg przejeżdżający przez dżunglę, najechał w pewnej chwili na dziwnie, jakoby ze sobą splecioną węzłowatą, która poruszała się na torze. Maszynista pociągu, po zatrzymaniu lokomotywy, wysiadł i w towarzystwie kierownika pociągu i kilku pasażerów spostrzegł, że był to człowiek, tygrys i olbrzymi wąż. Zwierzę i gad były już martwe, człowiek natomiast, choć strasznie pokaleczony, oddychał jeszcze. Po udzieleniu nieszcześliwemu pierwszej pomocy, żył on jeszcze parę godzin i mógł opowiedzieć straszną przygodę, której padł ofiarą. Zagłębiwszy się w dżunglę, zbłądził i błąkał się długo, zanim dotarł do toru kolejowego, gdzie się zatrzymał, zamierzając czekać na przyjazd pociągu, który miał go wybawić z groźnego położenia. Noc tymczasem zapadła i życie zwierząt zaczęło się ożywiać. Człowiek usiadł na torze, czekając, gdy tymczasem molbrzymi wąż boa opłatał go w swe potężne sprężyny. Zaczął krzyczeć, lecz groźne jego położenie spotęgowało pojawienie się tygrysa, zwabionego krzykiem. Tygrys bez namysłu rzucił się na węża, swego odwiecznego wroga, rozpoczynając z nim walkę na śmierć i życie i chcąc odebrać mu zdobycz. Pociąg położył kres strasliwej walce, rozgniatając tygrysa i węża. — nieszcześnie Francuz jednak również przeplacił życiem swą okropną przygodę. S. F.

Cud krwi św. Januarego w Neapolu

(KAP) W piątek, 18 b. m. wieczorem w Neapolu rozpoczęły się doroczne uroczystości ku czci św. Januarego, Patrona tego miasta. Do Neapolu przybyły bardzo liczne pielgrzymki z Włoch i różnych krajów Europy. W sobotę rano katedrę neapolitańską zapełniły olbrzymie tłumy wiernych, którzy gorąco modlili się o powtórzenie się cudu. O godz. 9 duchowieństwo rozpoczęło modły liturgiczne. Cud wzburzenia się krwi i jej rozpuszczenia nastąpił o godz. 10½ wśród nieopisanego entuzjazmu wiernych. W nabożeństwie wzięli udział kardynał Ascalesi arcybiskup Neapolu oraz przedstawiciele władz państwowych i miejskich. Uroczystości będą trwały jeszcze przez szereg dni i osiągną swój punkt kulminacyjny w pielgrzymce do Puozuoli, gdzie Święty był skazany na śmierć i ścięty wraz z innymi męczennikami.

Neapol corocznie trzy razy jest świadkiem cudu krwi św. Januarego, przechowywanej w dwu ampułkach. Krew ta jest zeschnięta i zgęszczona. Lecz gdy ampułkę przybliży do głowy Świętego, krew zaczyna się burzyć i staje się płynna. Gdy oddala ampułkę od relikwii Męczennika, krew znów staje się gęstą i zsycha się, jak przedtem. Cud ten powtarza się corocznie w pierwszą niedzielę maja. 19 września i 16 grudnia. Miał on miejsce już w XII wieku.

DZIAŁ GOSPODARCZY

Z churili

Dyskusja w sprawie funduszu bezrobocia

A. — Należałoby wreszcie pomyśleć o zmianie ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia. Wobec przewidywanej ilości 750.000 bezrobotnych, nie może być mowy o tem, aby fundusz bezrobocia udzielał tych samych, co dotychczas, świadczeń. Zabrakłoby pieniędzy.

B. — Istotnie należałoby przeprowadzić szereg szerszych zakrojonych reform, wzorowanych chociażby na rozwiązaniach ustawowych oraz badaniach, jakie już poczynione zostały w innych krajach, jak np. w Austrii, Niemczech i W. Brytanii. Wszelako w tej działalności reformistycznej trzeba zachować należyty umiar, aby nie pójść za daleko i nie wywołać uzasadnionych żalów.

A. — Zdaniem mojem, decydującym jest tutaj założenie, że mianowicie fundusz bezrobocia nie jest instytucją ubezpieczeniową, natomiast pełni funkcję organu opieki społecznej. Przyjęcie tej zasady pociągnęłoby za sobą szereg konsekwencji dalekosięgniętych.

B. — Na to zdanie nie mogę się zgodzić. Fundusz bezrobocia nie pełni bynajmniej funkcji organu opieki społecznej, lecz jest instytucją, wykonującą nałożony przez ustawę przymus zabezpieczenia. Zabezpieczenie to zmierza do zapewnienia jak najszerszemu rzeszom robotniczym możliwości otrzymania pomocy w okresie bezrobocia; pozbawienie zatem zasłuki robotnika, który wykonywał włożony na niego obowiązek opłacania składek zabezpieczeniowych, w czasie gdy pracował, byłoby niesprawiedliwe. Płacił składki, ergo ma prawo do świadczeń.

A. — Mogłoby na to odpowiedzieć, że wyjątkowe sytuacje (a w takiej przecież się znajdujemy!) wymagają stosowania wyjątkowych środków, — jednak nie chcę upierać się przy dyskusji „pryncypjalnej” i wolę przejść do propozycji praktycznych. Tak więc należałoby pozbawić zasiłków tych z bezrobotnych, którzy z własnej winy utracili pracę. Dotychczas obowiązująca ustawa postanawia, że bezrobotny traci prawo do świadczeń tylko na skutek ekologiczności, powstałych z winy robotnika, które stosownie do obowiązujących przepisów powodują natychmiastowe wydalenie z pracy (np. przychwylenie na gorącym uczynku kradzieży); zwykłe zaś rozwiązanie przez robotnika dobrowolnie, z przyczyn nieuzasadnionych, stosunku najmu — pociąga za sobą tylko przedłużenie okresu wyekwiwania z 10 dni do 28. Ten zbyt liberalny przepis powoduje obciążenie funduszu bezrobocia kategorią osób, porzucających pracę specjalnie w celu uzyskania świadczeń. Dlatego właśnie proponuję wogóle pozbawienie zasiłków tych z bezrobotnych, którzy dobrowolnie porzucają pracę.

B. — Tylko częściowo godzę się z Panem. Ustalenie, czy praca została opuszczona z własnej winy przez robotnika, nasuwałoby poważne trudności. Zresztą wypadki dobrowolnego porzucenia pracy przez robotnika należą do rzadkich wyjątków zwłaszcza, w okresie kryzysu. Przewidziana w ustawie sankcja — utrata — ciągu 4-tygodni zasiłku — jest już poważną karą za ewtl. lekkomyślne porzucenie pracy, ale — przyznaję — okres wyekwiwania możnaby przedłużyć do 8-miu tygodni. Poza tem ustawa dostatecznie ogranicza możliwość korzystania z zasiłków przez robotnika, który znajduje się w stanie dobrowolnego bezrobocia. mianowicie art. 15 wyraźnie stanowi, że nie otrzymują zasiłków ci robotnicy, którzy nie przyjmą odpowiedniej pracy.

A. — Mam jeszcze szereg innych propozycji reform funduszu bezrobocia, ale powróćmy do nich jutro.

Krótkie informacje gospodarcze

— Bank Szwedzki podwyższył stopę dyskontową o 1 proc. do wysokości 5 proc., poczynając od dnia 21 bm.

— W pierwszym półroczu 1931 państwo litewskie sprowadziło z Polski 58 429 tonn węgla kamiennego wartości 260.000 dolarów.

— Szwedzkie koleje państwowe zakupiły w ostatnim kwartale rb 48 000 t. węgla, w tem 22 000 węgla polskiego, 16 000 t. angielskiego i 10 000 t. węgla ze Spiebergu. Cena węgla wynosiła przeciętnie 15 sh, 9 d. za tonn.

Praga — Wiedeń

Prawdziwe oblicze Targów Wiedeńskich

Wiedeń, we wrześniu 1931.

(Od specjalnego wyłannika).

Omariając w poprzednim artykule charakter Międzynarodowych Targów Praskich, podkreśliłem ich pionierską wartość dla przemysłu Czechosłowacji. Na obszarze Europy środkowej mają one bardzo poważnych konkurentów: Lipsk i Wiedeń. Jedne i drugie targi posiadają w kołach handlowych ustaloną sławę i swoją czerpią z tradycji kupieckiej i utrwalonych węzłów gospodarczych z wszystkimi niemal państwami kontynentu.

Jesienne Targi Wiedeńskie mimo szczytowego natężenia światowego przesilenia gospodarczego, zastrzeżonego w Austrii głębokimi powikłaniami natury politycznej — nie straciły na popularności. Obesłano je równie licznie jak w latach „flustych”; nie zmniejszył się również metraż powierzchni zajmowanej pod ekspozycje, które wystawia dziewiętnaście państw. Cyfrą wystawców przodują Austria i Niemcy. Dokładniejsze jednak wnikięcie w liczbę wystawców i ich pochodzenie prowadzi do wniosku, że gdyby nie nadzwyczaj liczny udział wystawców z Rzeszy Niemieckiej, to Targi Wiedeńskie należałoby zaliczyć do bardzo miernych.

Główne ośrodki przemysłowe Austrii pracowały przed jej rozpadnięciem na obszarze płaskowyżu czeskiego. Znajdują się one obecnie na terytorium państwowym Czechosłowacji, która na skutek takiego układu stosunków wybiła się do rzędu jednego z najważniejszych państw przemysłowych Europy. Mimo wszystko szczytkowy przemysł Austrii jest wciąż jeszcze zbyt rozbudowany na skromne potrzeby wewnętrzne. Nie byłby jednak nigdy zdolny do tak licznej ekspozycji swych wytworów, gdyby nie daleko posunięte związanie się z przemysłem Rzeszy Niemieckiej.

Dla Niemiec, które pod naciskiem europejskiej opinii politycznej zdecydowały się tymczasowo zamieścić o planie „Anschlussu” politycznego jest rzeczą ważną realizowanie „Anschlussu” gospodarczego. Tem też należy tłumaczyć tak liczny udział wystawców niemieckich na Targach w Wiedniu. Kierunek ich wypadu gospodarczego mierzy ku Węgrom, Rumunii, Jugosławii, Bułgarii, Albanii, Grecji, a nawet dalej ku Małej Azji. Żywej propagandzie austriacko-niemieckiej udało się sprowadzić kilkanaście wycieczek kupieckich z wyżej wymienionych państw. Wnioskując z żywych obrotów na Targach i zadowolonych twarzy wystawców, należy wnioskować, że upatrzone rybki poszły na rzecznym zarzuceniu wędkę. Znacznie słabiej przedstawiały się obroty wystawców z innych państw, którzy wia-

ściwie zeszli do roli dekoracyjnej dla większości austriacko-niemieckiej. Pod tym względem dopełniły Targi Wiedeńskie swojej nowej roli, jako narzędzie ekspansji gospodarczej Rzeszy Niemieckiej.

Branzowo wybijały się na Targach na pierwsze miejsce: meblarstwo, urządzenie wnętrza domu oraz towarów galanteryjnych w najróżniejszym wykonaniu, zarówno z metali, jak szta, drzewa, skóry itd. Targ sprzętu radiowego zajmował jedno z pierwszych miejsc. W tej dziedzinie ostatnie miesiące przyniosły liczne zmiany, o których można było się pogłównie przekonać. Dokonała się również wielka ewolucja cen w dół. Nowością skupiającą wokół siebie tłumy ciekawych, były aparaty do filmu dźwiękowego oraz ulepszone gramafony i inne aparaty dźwiękowe. Całe bogactwo kolorów rozwinął bardzo licznie reprezentowany przemysł włókienniczy oraz zakłady konfekcyjne. Nie sposób tu zresztą wyliczyć wszystkich wystawiających branż — dość powiedzieć że były wszystkie.

Znacznie gorzej ma się sprawa z przejrzystością i celowością rozmieszczenia ekspozycji na Targach Wiedeńskich. Rozrzucone w 3 punktach miasta: w Messepalast, Neue Burg i w Rotundzie na Praterze zmuszają interesentów do forsownego biegania, a często nawet szukania pewnych działów. Pod tym względem nie mogą się absolutnie mierzyć z Targami Praskimi, ani Targami Poznańskimi, dysponującymi zwartym blokiem terenów i budynków wystawowych.

Udział wystawców z Polski zarówno w Pradze jak i w Wiedniu był bardzo znikomy. Naliczyłem zaledwie po 2 firmy. Za to we Wiedniu często słyszałem na terenach targowych polską mowę. Informowano mnie, że wielu kupców polskich poczyniło wcale poważne zamówienia, szczególnie w branży bielizniarskiej i galanteryjnej. Wiem z źródeł czeskich, że zarząd Targów Praskich dokładał wielkich starań dla zainteresowania kupiectwa polskiego, jednakże z bardzo słabym wynikiem. Handel polski, szczególnie południowej części kraju, ciężko zdecydowanie ku Wiedniowi, przedewszystkiem z przyzwyczajenia, ułatwiając tem samem okrokną inwazję wyrobów przemysłu niemieckiego. Temu należy w przyszłości zapobiec; artykuły wiedeńskie, tej samej jakości można bez uszczerbku nabywać na rynku praskim. Byłoby bardzo pożądanym, w dobrej pojętem zrozumieniu własnego interesu, aby nasi pobratymcy podjęli zabiegi o pozyskanie sobie polskiego kupca. Pewne artykuły musimy importować: dokonując wyboru, uczynimy to chętniej z Pragi, aniżeli z Wiednia, za którym kryje się Berlin.

Roman Fengler.

KRONIKA GOSPODARCZA

Z KRAJU

(k) Bilans Banku Polskiego za drugą dekadę września rb. wykazuje zapas złota 568 milj. 040 tys. zł. tj. o 26 tys. zł. więcej niż w poprzedniej dekadzie. Pieniądze i należności zagraniczne, zaliczone do pokrycia wzrosły o 19 tys. zł. do sumy 143 milj. 806 tys. zł. natomiast niezaliczone do pokrycia zmniejszyły się o 306 tys. zł. do sumy 137 milj. 650 tys. zł. Portfel wekslowy wykazuje zmniejszenie o 2 milj. 569 tys. zł. i wynosi 624 milj. 748 tys. zł. również stan pożyczek zastawowych jest niższy o 7 milj. 481 tys. zł. i wynosi 90 milj. 716 tys. zł. Inne aktywa zmniejszyły się o 12 milj. 763 tys. zł. do sumy 156 milj. 990 tys. zł. W pasywach pożyczka natychmiast płatnych zobowiązań wzrosła o 16 milj. 488 tys. zł. (268 milj. 517 tys. zł.). Obieg biletów bankowych spadł o 45 milj. 190 tys. zł. (1.140 milj. 574 tys. zł.). Stosunek procentowy pokrycia obiegu biletów i natychmiast płatnych zobowiązań Banku wyłącznie złotem wynosi 40.31 proc. (10.31 proc. ponad pokrycie statutowe), pokrycie kruszcowo-walutowe 50.52 proc. (10.52 proc. ponad pokrycie statutowe), wreszcie pokrycie złotem samego tylko obiegu biletów bankowych wynosi 49.80 proc.

(k) Sytuacja finansowa w sierpniu. Bank Gospodarstwa Krajowego w ostatnim swem sprawozdaniu stwierdza, iż nastrój niepewności, wywołany w lipcu wypadkami na międzynarodowych rynkach finansowych, został w sierpniu przełamany. Pęjszcie zaniepokojenie spowodowane zwykłą dolara i zawieszeniem wypłat przez banki niemieckie, jak również nie-

które instytucje finansowe innych krajów, wywołały chwilowo odpływ wkładów z zagranicy, a co za tem idzie, ograniczenie działalności kredytowej banków. W sierpniu jednak odpływ wkładów ustał, a nawet dał się zauważyć ponowny ich przypływ, co powinno się przyczynić do stopniowego odprężenia na rynku pieniężnym.

(k) Sprzedaż alkoholu w restauracjach kolejowych i wagonach restauracyjnych. W jednym z ostatnich Dzienników Urzędowych ministerstwa komunikacji ukazało się rozporządzenie ministra komunikacji w sprawie sprzedaży napojów alkoholowych w bufetach kolejowych i wagonach restauracyjnych. Rozporządzenie to dotyczy linii normalno i wąskotorowych P. K. P. oraz towarzyszt prywatnych. W myśl rozporządzenia sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych dozwolone jest restauracjom I i II kl. na stacjach węzłowych końcowych i granicznych. Rozporządzenie zawiera nakaz podania lub sprzedaży napojów alkoholowych po upływie pół godziny od odejścia ostatniego osobowego pociągu wieczornego lub nocnego. Sprzedaż napojów alkoholowych może być rozpoczęta nie wcześniej niż na godzinę przed odejściem względnie przybyciem najbliższego osobowego pociągu rannego. Rozporządzenie zawiera również zakaz sprzedawania alkoholu osobom znajdującym się w stanie nietrzeźwym. W myśl ustawy sprzedaż i podawanie napojów alkoholowych zakazane są w dni świąteczne od godziny 6 do 14-ej. Rozporządzenie zawiera bezwzględny zakaz sprzedawania napojów alkoholowych pracownikom kolejowym, znajdującym się na służbie.

Ziemiaństwo z Kaszub ostrzegają rząd

Gdynia, 21 września.

Ostatnio odbyło się tutaj zebranie członków Pomorskiego Związku Ziemiańców, okręgu morsko-kaszubskiego. Na zebraniu uchwalono jednogłośnie następującą rezolucję:

„Ziemiaństwo Polacy północnego Pomorza zwróciło się do miarodajnych czynników rządu R. P. i banków państwowych memoriałem z dnia 27 czerwca 1931 r., a następnie do banków dn. 25 sierpnia z przedstawieniem ciężkiego położenia i prośbą o pomoc przez udzielenie pożyczki średnioterminowej o niskim oprocentowaniu dla skokuwertowania zobowiązań. Dotychczas żadnej pomocy nie otrzymaliśmy, a położenie pogorszyło się jeszcze i stało się katastrofalne. Płony zniszczyły z powodu deszczu, grozi konieczność likwidacji gospodarstw drobnych. Walczymy jeszcze i chcemy utrzymać placówki polskie w zagrożonej polaci kraju — nie możemy jednak brać obecnie żadnej odpowiedzialności — czy i jak długo wytrzymamy. Nie możemy słać zobowiązań, a nawet ciężko jest płacić odsetki i tylko prolongata zobowiązań w bankach kasach komunalnych itd., — odnowienie konwersji, prolongata świadczeń socjalnych i podatków, przynajmniej roczna, może wstrzymać zniszczenie gospodarstw — czy to przez likwidację, wyprzedaż przymusową, czy też sprzedaż, koniecznością spowodowaną. W dniu 27 marca b. r. zaznaczyliśmy, że nie sprzedamy ziemi naszej w ręce wroga, lecz przestrzegliśmy przed groźbą niebezpieczeństwem, iż obecnie widzimy, że nie da się przeszkodzić, by pojedyncze jednostki, złamane ciężką a beznadziejną walką, pozbawione pomocy, nie sprzedały w ostatniej potrzebie ziemi w obce ręce. Jak się niestety w ostatnich dniach w kilku wypadkach stało.”

Ostatnie zdania rezolucji brzmią:

„Zwracamy się jeszcze raz o pomoc, która musiałaby być pospieszną, by nie było za późno. Prosimy i oczekujemy odpowiednich zarządzeń.”

Istotnie, stan rolników na Kaszubach jest rozpaczliwy. W powiecie morskim, jeszcze teraz — w czwartym tygodniu września — sprząta się z pól zboża, oczywiście wół przegniły i porosłe. Mało gdzie inwentarz żywy i martwy nie jest zajęty przez komornika. W „Gazecie Kaszubskiej” codziennie znajduje się długie spisy licytacji, które nie omijają nikogo.

W powiecie morskim granice z Niemcami od wschodu i zachodu schodzą się najciśniej. Na wąską szycę, która łączy Polskę z morzem, zarzucona jest pęta gospodarczej ruiny. Okres jest niebezpieczny, ponieważ Niemcy wykorzystują naszą słabość i wykupują ziemię w pasie najwęższym pomiędzy ich obecnymi granicami.

Sytuacja rolnictwa w całej Polsce jest fatalna, ale nigdzie byt warsztatów rolnych nie jest tak związany z politycznym władaniem ziemią, jak na północnym Pomorzu. Katastrofa gospodarcza może być tutaj zapowiedzią katastrofy politycznej. F. o. b.

(k) Bata buduje fabrykę obuwia w Polsce. Czeska wytwórnia obuwia Bata zakupiła w Chelmsku polu Oświęcimiem tereny obszaru około 100 ha, na których firma ta przystąpić ma niebawem do budowy wielkiej fabryki obuwia i garbarni skór. W nowych zakładach znajdzie zatrudnienie około 4.000 robotników.

Z ZAGRANICY

(z) Echa reglamentacji wwozu we Francji. System kontyngentowania przywozu niektórych towarów oraz system udzielania pozwoleń na wóz stosowany we Francji (ostatnio do drzewa) wywołał już liczne protesty w prasie włoskiej, hiszpańskiej i niemieckiej. Włochom chodzi o skontyngentowanie przywozu win w granicach 250.000 hl. na r. 1931. Z tego samego powodu protestuje prasa hiszpańska. Małdycka gazeta „A. B. C.” domaga się od rządu energicznej akcji wobec rządu francuskiego. Prasa niemiecka występuje ostro przeciwko ograniczeniom wwozu win i drzewa. „Deutsche Allgemeine Zeitung” mówi wyraźnie o złamaniu oświadczenia traktatu handlowego „Industrie und Handel” widzi w reglamentacji francuskiej metodę omijania skutków cel konwencyjnych i ukryty protekcjonizm. Ograniczenia wwozu drzewa dotknęły również i Polskę. Sprawa ta powinna być niezwłocznie wyjaśniona w drodze dyplomatycznej.

KTO KUPUJE TOWARY ZAGRANICZNE, ODBIERA CHŁEB ROBOTNIKOM POLSKIM

Szkoły dla pracowników społecznych w Polsce

W r. 1933 upływa termin, do którego mogą pełnić swe funkcje niewykwalifikowani pracownicy społeczni. Przeprowadzona w r. 1925 ankieta na terenie 761 zakładów wykazała, iż z ogólnej liczby 2567 wychowawców (572 mężczyzn i 1995 kobiet) tylko 264 posiadało przygotowanie naucz., a 398 ukończonych kursów wychowawczych przedszkolnych, reszta zaś około 2000 wychowawców nie miała żadnego przygotowania pedagogicznego. Wyniki tej ankiety oraz dalsza rozbudowa opieki społecznej w Polsce, spowodowały wydanie w r. 1927 odpowiedniej ustawy o kwalifikacjach kierowników zakładów opiekuńczych i w konsekwencji uruchomienie specjalnego szkolnictwa, nieznanego na ziemiach polskich przed wojną.

Szkołą tego typu, stojącą na poziomie akademickim, jest Studium Pracy Społecznej - Oświatowej na Wolnej Wszechnicy w Warszawie. Studium to rozpada się na szereg działów: nauczanie dorosłych i młodzieży pracującej, organizowanie życia społecznego w dziedzinie kultury i opieki, bibliotekarstwo i opieka nad nauczycielstwem, dziećmi i młodzieżą. Kurs trwa dwa lata, przyczem w drugim roku słuchacze odbywają praktykę w instytucjach społecznych. Drugą taką instytucją jest dwuletni kurs Katolickiej Szkoły Społecznej w Poznaniu, który uwzględnia specjalnie zadania katolickiej akcji społecznej i charytatywnej, trzecią wreszcie są kursy w Czarnym Borze pod Wilnem. Kursy te trwają trzy lata, wymagają ukończenia uprzednio 6 klas szkoły średniej, a prowadzone są przez Zgromadzenie Sióstr Urszulanek przy pomocy dojeżdżających z Wilna profesorów-specjalistów. Kursy mają dwa działy: gospodarstwa kobiecego i internatologii. W trzecim roku wyjeżdżają słuchaczki na 3-miesięczny kurs do Warszawy.

Pozatem istnieje jeszcze szereg szkół niesamodzielnych, pokrewnych wymienionym uprzednio. Przy państwowym seminarjum dla ochroniarek w Warszawie istnieje roczny kurs pracy społecznej dla słuchaczek z ukończoną VI klasą szkoły średniej, zaś klinika Pediatryczna Uniwersytetu Warszawskiego prowadzi roczny kurs pielęgniarek społecznych dla stacyj opieki nad matką i dziećmi, oraz żłobków, dla kandydatek z ukończoną VII klasą szkoły średniej, uwzględniając szeroko zajęcia praktyczne w szpitalach dziecięcych i klinikach. W Warszawie prowadzi Siostry Szarytki roczną szkołę wychowawczyń domowych (państwową) dla dziewcząt z ukończoną 7-letnią szkołą powszechną. Ministerstwo oświaty zamierza otworzyć podobny zakład w Wilnie (drogą przekształcenia tamtejszej szkoły krawieckiej), również szkoła społeczno-gospodarcza w Łodzi ma utworzyć nowy wydział „wychowawczyń domowych”.

Szkolnictwo ma głównie na celu przygotowanie fachowego personelu, dla pracy wśród młodzieży i dzieci. Dużo skromniej natomiast przedstawia się szkolnictwo przygotowujące do pracy społecznej wśród dorosłych (oświata pozaszkolna, spożytkowanie wywcześnie itd.) J. B.

Kłopoty

„Domu Rzemieślniczego” w Poznaniu

Jedno z sanacyjnych pism poznańskich, podaje poniższą, alarmującą wprost wiadomość:

„Po mieście rozeszły się alarmujące wiadomości, jakoby cieszący się wielkim powodzeniem Teatr Variete „Alhambra” został dziś opieczetowany przez komornika. Jak zdołaliśmy stwierdzić na miejscu, sprawa przedstawia się zgoła w innym świetle. Mianowicie „Dom Rzemieślniczy” od dłuższego czasu zalegał z wypłatami należności wierzytelom.

Dziś zjawił się w Teatrze „Alhambra” komornik, który zajął dzierżawę za salę dla jednego z wierzycieli, p. Koczorowskiego (Gwarna), któremu „Dom Rzemieślniczy” winien jest 10 tysięcy złotych. Odtąd dyrekcja „Alhambry” musi płacić dzierżawę p. Koczorowskiemu, a nie zarządowi „Domu Rzemieślniczego”.

Tyle pismo. Czy naprawdę jest już tak źle z tą instytucją rzemieślniczą? A przecież na czele jej stoją tacy „dzielni” sanatorzy jak p. inż. Namysł i inni. Wszystko jest wydzierżawione i to za ceny naprawdę dość wygórowane. Czy nie zalecałoby się w tej sprawie zwołać zebrania rzemiosła i

rzecz w należytem świetle przedstawić? Lepiej byłoby zrobić to wcześniej, niż później.

Lekarze polscy

na międzynarodowych kursach dokształcających w Karlsbadzie.

W dniach od 13 do 19 bm. odbywały się w Karlsbadzie międzynarodowe kursy dokształcające dla lekarzy-balneologów.

Kursów tych wysłuchało ogółem 573 lekarzy, w tej liczbie 286 lekarzy czeskosłowackich, 141 — z Niemiec, 58 — z Polski, 23 — z Austrii, 13 — z Węgier, 9 — z Jugosławii, 7 — z Łotwy, 6 — z Rumunii, 5 — z Holandii, 4 — ze Szwajcarii, 3 — z Stanów Zjednoczonych A. P., po 2 — z Gdańska, Anglii, Estonii, Francji, Italii i Liechtensteinu, wreszcie po jednym z Belgii, Litwy, Norwegii, Palestyny, Rosji sowieckiej i Szwecji. Ogółem w kursach wzięli udział przedstawiciele 21 państw europejskich i 2 pozaeuropejskich.

Zwycięstwo

Ważkie to słowo, upragnione od wszystkich, przedstawia coś przemijającego, jak wogóle wszystko, co na tej ziemi. A jednak jest ono nieprzemijające i stałe u Chrystusa. Niezmierne złożył Chrystus ofiary lecz odniósł zwycięstwo nad złem, gdy zawisł na drzewie Krzyża. Kilka chwil przed swą śmiercią zawołał Chrystusa z Krzyża słowa przez Żydów źle zrozumiane „pragne”. Pragnął zaś Chrystus, aby wszyscy ludzie, po wszystkie wieki odnosili korzyści z jego zwycięstwa.

Tę samą myśl wyraził Zbawiciel przed swym Wniebowstąpieniem, gdy rzekł do Apostołów „idźcie, nauczajcie wszystkie narody”. — a już dwadzieścia lat po Jego Zmartwychwstaniu św. Paweł w liście do Rzymian mógł się wyrazić, „iż wiara wasza była opowiadana po wszystkim świecie”. Zwycięski pochód wiary św. zdobył tyle wiernych, że przy końcu pierwszego tysiąclecia liczone na świecie 50 milionów chrześcijan. Zwycięstwo to rosło stale, choć okupione licznymi ofiarami, albowiem same pierwsze trzy wieki chrześcijaństwa pochłonęły krew męczenników 20 milionów ofiar. Ale Chrystus zwycięża, bo z początkiem 20 wieku liczone 305 milionów katolików, a wedle ostatnich obliczeń żyje na świecie około 350 milionów katolików. I my, których przodkowie jeszcze przed tysiąc laty byli poganami, należymy do tych 350 milionów, pragnących wyrazić wdzięczność za odebrane dobrodziejstwa, za te msze św., w których bierzemy udział, za te tabernakula, przed którymi uginamy kolana, za te łaski i błogosławieństwa Boże, które czerpimy z sakramentów świętych.

Pokażna jest liczba katolików, a jeżeli jeszcze uwzględnimy innych wiaryzących w Chrystusa Pana, będziemy mieli około 750 milionów, jednak nieznających wcale Chrystusa i niemogących korzystać z łask płynących z zwycięstwa Zbawiciela jest niezmierne większa liczba, bo przeszło 1000 milionów i wobec tych mamy nasze obowiązki, które nie tylko na papieżu, biskupach i kapłanach ciąży, lecz na wszystkich wiernych bez wyjątku, albowiem Bóg „każdemu z osobna dał przepisy, dotyczące bliźniego jego”.

Tym wszystkim najbiedniejszym, gdyż zostającym w nędzy duszy, musimy pospieszyć z pomocą, do czego nas nawołuje Ojciec św., który roku 1927 ustanowił „Dzień Misyjny”, zaprowadzony na całym świecie w przedostatnią niedzielę października, a w tym roku przypadający na 18 października. Idąc za głosem Jego świątobliwości Piusa XI będziemy się modlili w myśl jego o szerzenie Królestwa Chrystusowego, o pomoc Bożą dla misjonarzy i dla tego uczestniczyć będziemy w nabożeństwach misyjnych; ostatecznie każdy winien złożyć chociaż drobną ofiarę na tacę kościelną na cele misyjne oraz zapisać się u swego proboszcza do Papieskiego Działu Rozkrzewiania Wiary, a jeżeli już jest zapisany, postarać się o spowodowanie innej osoby, ażeby wstąpiła do P. D. R. W., przez które na członków swych wiele łask spływa.

Przez zapisanie się do P. D. R. W. i spełnianie jego celów przyczyniamy się do szerzenia zwycięstwa Chrystusa Pana na ziemi.

N. B. Aby zapisać się do P. D. R. W., należy zgłosić się do swego proboszcza.

Przestrzegamy

naszych Interesantów przed wysyłaniem pieniędzy dla nas w listach, gdyż — jak z otrzymywanych reklamacyj wynika — listy takie wcale nas nie dochodzą lub też otrzymujemy je bez gotówki. Poczta nie odpowiada za pieniądze wysyłane w listach, a nawet zabrania takiego sposobu przesyłania gotówki.

Wszelką naletność dla nas należy przekazywać tylko na konto nasze w Poczcie przy Kasie Oszczędności (P. K. O.) w Poznaniu nr. 200149 (blankiet nadawczy kupić można na każdej poczcie za 5 groszy, porto nie opłaca się) lub przekazem pocztowym, którego opłata wynosi do 10 zł 20 groszy, do 25 zł 35 groszy.

Administracja.

Konkurencja poczty dla zakładów drukarskich

PAT donosi:

W dniach najbliższych ukażą się w obiegu nowe kartki pocztowe z widokami, wprowadzone rozporządzeniem ministra Poczty i Telegrafów z dnia 26 sierpnia r., ogłoszonym w Dz. Ustaw R. P. z 29 VIII, rb. (nr. 77). Kartki powyższe, ze znaczkami 15 gr. z podobizną Henryka Sienkiewicza, formatu dotychczasowych kartek pocztowych zawierają na jednej połowie strony adresowej zdjęcia, przedstawiające krajoznictwo oraz zabytki architektury w Polsce. Pierwsza seria nakładu obejmuje 32 widoki. Wybór pamiątkowych zabytków oraz najciekawszych krajoznictw, jak również artystyczna strona zdjęć stanowić będzie piękną propagandę Polski nie tylko dla cudzoziemców, lecz również wśród szerokiej warstw kraju. Zaletą kartek będzie nadto, że na korespondencję będzie służyła cała ich druga strona, podobnie jak w dotychczasowych kartkach pocztowych. Cena sprzedaży nowych kartek nie ulegnie w stosunku do normalnych zmian; będzie wynosić 15 gr. za pojedynczą sztukę. Nabywać je będzie można obok dotychczasowych, we wszystkich urzędach i agencjach pocztowo-telegraficznych.

Jak się dowiadujemy, Ministerstwo Poczty i Telegrafów opracowuje obecnie nowe serie kartek pocztowych z widokami.

Tyle PAT. Wiadomość powyższa zainteresuje żywo właścicieli zakładów graficznych, którym ministerstwo stwarza niebezpieczną konkurencję, zwłaszcza w dzisiejszych ciężkich dla przemysłu drukarskiego czasach.

Pomoc dla bezrobotnych

Państwowa akcja pomocy doraźnej dla bezrobotnych robotników i pracowników umysłowych, podjęta na mocy uchwały Rady Ministrów z dnia 25 marca 1925 r. i z dn. 4 sierpnia 1926 r., polegała na wypłacaniu zapomóg bezrobotnym robotnikom, którzy po wyczerpaniu zasilków z funduszu bezrobocia pozostawali w dalszym ciągu bez pracy, oraz bezrobotnym pracownikom umysłowym zarówno tym, którzy otrzymywali uprzednio zasiłki, jak i tym, którzy ich nie otrzymywali.

Gdy w r. 1929 rynek pracy uległ poprawie, akcja ta została zlikwidowana: dla bezrobotnych robotników od 1 lipca, a dla bezrobotnych pracowników umysłowych od 1 stycznia.

W związku z ponownym pogorszeniem się położenia gospodarczego i wzrostem bezrobocia, wprowadzono w życie akcję pomocy specjalnej dla bezrobotnych robotników. Akcja ta została oparta na innych zasadach, niż prowadzona przedtem akcja doraźna. Wysokość zapomogi ustalono w kwotach ryczałtowych dla poszczególnych kategorii bezrobotnych w zależności od stanu rodzinnego. W połowie grudnia 1930 r. zakresem tej pomocy zostali objęci również bezrobotni, którzy przez dłuższy czas, co najmniej od roku, pozostawali bez pracy zarobkowej i nie korzystali z pomocy.

Akcja specjalnej pomocy dla bezrobotnych polegała również na stosowaniu równoległe dożywiania bezrobotnych i na zatrudnianiu ich na robotach publicznych. Organizowano zatem kuchnie i wydawano gotowe potrawy lub też paczki żywnościowe, subwencjonowano roboty, samorządowe na zatrudnianie bezrobotnych i t. d. Norma subwencji na jedną robotę-dniówkę wynosiła od 3—4 zł. a w wyjątkach wyjątkowych 6 zł.

Naogół w sezonie letnim stosowane było zatrudnianie bezrobotnych na robotach publicznych, prowadzonych przez samorządy, w sezonie zaś zimowym udzielano zapomóg i dożywiano bezrobotnych.

W r. 1929 całkowity koszt akcji pomocy specjalnej wyniósł 2915946 zł, korzystało zaś z tej pomocy przeciętnie miesięcznie 11259 bezrobotnych (w tem 659 bezr. pracowników umysłowych). W r. 1930 koszt akcji specjalnej wyniósł ok. 9 mil. zł, korzystało z niej przeciętnie ok. 50000 bezrobotnych robotników i pracowników umysłowych. W pierwszej połowie r. 1931 z akcji pomocy specjalnej korzystało przeciętnie ok. 50000 bezrobotnych pracowników fizycznych i umysłowych, koszt akcji wyniósł 11497570 zł.

Część hiszpańskiej rodziny królewskiej w Zakopanem.

Bawi w Zakopanem Jan Kanty hr. Zamoycki, z żoną Izabellą, infantką hiszpańską, oraz z bratem infantki don Alfonso de Bourbon.

SPORT

Lekka atletyka

„Warta” i „AZS.” Ciekawe to spotkanie zapowiadające się jako niezwykle atrakcja lekkoatletyczna odbędzie się już w niedzielę. Początek punktualnie o godz. 15 na stadionie miejskim (wejście od Górnej Wildy). W walce tej o mistrzostwo drużynowe ujrzymy na starcie cały szereg najwybitniejszych zawodników polskich z braćmi Trojanowskimi, Kostrzewskimi, Szydłowskim, Ładą, Pławczykiem, Heljaszem, Biniańskimi, Miałkaszem i i. na czele.

Pięściarstwo

Zawody towarzyskie. W sobotę o godz. 20 odbędzie się w hali na boisku „Sokoła” zawody. Walczyć będzie osiem par od wagi muszej do półciężkiej m. in. Romański, Golak, Wolny, Pierard, Misiurewicz, Hołasz, Rogowski, Domiechowski i inni, dobrze zapowiadający się pięściarze.

Różne

Akademicki Związek Sportowy w Poznaniu urządzi z początkiem października kurs lucniczny dla pań, pod kierownictwem fachowej instruktorki. Treningi odbywać się będą w hali ośrodka przy ul. Marcelesińskiej w godzinach popołudniowych. Opłata za kurs jest minimalna (0.50 do 1.00 zł). Zgłaszać się można codziennie od godz. 16 do 18 w sekretariacie AZS-Poznań, Zamek Wartownia.

Marsz nakoło Poznania zorganizowany przez poznański okręg SMP, odbędzie się w niedzielę o godz. 14 ze startem z boiska przy stadionie miejskim. Trasa zmieniona w bieżącym roku wynosi 16 km. Zgłoszenia przyjmują się do 25 bm. w lokalu poznańskiego okręgu SMP, pl. Nowomiejski nr. 5, gdzie również odbędzie się w dniu 25 b. m. o godz. 19.30 zebranie kierowników drużyn, sędziów i kolarzy.

RADJO

Programy radiofoniczne

Czwartek, dnia 24 września 1931.

Poznań (335 m.) godz. 7.00 gimnastyka poranna; godz. 7.15 gazeta poranna R. P.; godz. 13.05 koncert gramofonowy; godz. 14.00 komunikaty; godz. 17.30 Kwadrans gospodarczy (wygl. dr. Chelmski); godz. 17.45 torem literatury i poezji (wygl. kpt. Baumbfeld); godz. 18.00 koncert popołudniowy (transmisja z Warszawy); godz. 19.00 „Humor” (wygl. p. Zygmunt Noskowski); godz. 19.15 feljton rolniczy p. t. „Błędy ekonomiczne popełniane przez rolników przy zakupie maszyn rolniczych” (wygl. inż. Kacper Strzałkowski); godz. 19.30 rolnicza skrzynka radiowa (wygl. p. Józef Rządowski); godz. 20.00 transmisja z Białogrodu (via Warszawa) koncertu narodowościowego Jugosłowiańskiego, a) 20.00 — 21.30 opera „Suton” Christica, b) 21.30 — 22.00 serbska muzyka kościelna; godz. 22.00 słuchowisko z okazji święta jugosłowiańskiego p. t. „Jutrznia” pióra Łazarewicz (transmisja z Warszawy); godz. 22.30 sygnał czasu, komunikaty.

Warszawa (1412 m.) godz. 12.10 muzyka gramofonowa; godz. 15.25 „Przegląd czasopism kobiecych”; godz. 16.00 muzyka gra-koncert solistów; godz. 19.30 giełda rolnicza; godz. 19.45 feljton p. t. „Jugosławia — kraina słonica”; godz. 20.00 transmisja z Beogradu koncertu narodowościowego Jugosłowiańskiego, a) 20.00 — opera „Suton” Christica, b) 21.30 — muzyka religijna serbska; godz. 22.00 słuchowisko z okazji święta jugosłowiańskiego p. t. „Jutrznia” pióra Łazarewicz; godz. 22.30 muzyka lekka i taneczna.

Programy zagraniczne. Beograd (430 m.), godz. 20.00 koncert europejski, transm. z teatru narodowego opery Hristica „Suton”, 21.40 muzyka kościelna w wykonaniu chóru pod batutą Kosta Manojlovica. W programie: Mokranjac — O kako bezakmoć, Marinkovic — Carju nebeski, Mokranjac — Tebe Boga hvalim. **Königswusterhausen** (1635 m.), godz. 12.05 i 14.00 gramofon, 16.30 koncert popołudniowy, 20.00 koncert z Hamburga. **Budapeszt** (550 m.), 20.00 transmisja z Beogradu. **Wiedeń** (516 m.), 20.00 koncert symfoniczny, 21.40 transmisja z Beogradu. **Mediolan** (501 m.), 20.45 „Mere Mariano” op. Giordana, 22.00 „Król” op. Giordana. **Rzym** (441 m.), 21.00 koncert symfoniczny.

23-cia Loteria Państwowa

(Nieurzędowa).

W dziesiątym dniu ciągnięcia 5-ej klasy padły wygrane następujące:

20.000 zł na nr. 176831.**Po 10.000 zł** na nr. nr. 92579 182440.**Po 5.000 zł** na nr. nr. 38384 43172 60253 150451 161042.**Po 3.000 zł** na nr. nr. 60799 61163 72331 72856 85056 205751 208364 208793.**Po 2.000 zł** na nr. nr. 10801 18925 74033 87598 89589 109412 139728 151364 164645 175938 178759 180919 185044 192786 202318 204232 208876.**Po 1.000 zł** na nr. nr. 5749 24515 24798 26186 30233 31496 49509 53279 59261 64945 89581 104744 108499 108669 111 357 144254 164633 160890 175583 180767 181363 184645 188507 189512 194315 201774 206693 208521.**Po 500 zł** na nr. nr. 1160 1379 2849 5160 5370 6063 7289 8221 8526 8615 10028 13616 15719 17559 18290 20205 20906 22019 22573 22783 25461 25840 25886 26208 26411 28323 30342 30870 33209 33801 34835 35655 35815 38872 41701 42014 45051 45920 49911 51015 51773 52321 52901 55944 61243 64548 65281 67401 70815 71071 71449 71593 73428 78251 78789 81515 81628 81924 82614 82754 85317 88222 89040 90597 93379 93426 94532 95679 97913 99500 104660 105099 105195 107231 107910 108524 108743 111908 113354 113772 113886 115815 116359 118226 120104 120201 121176 121766 124493 125073 126067 129107 130187 131008 132011 132472 133207 133463 133546 134444 138854 140673 140967 141816 141913 144194 145202 148005 150313 150571 152931 155937 156660 159894 162567 163013 165508 166173 166465 169316 173280 174709 175425 175480 176279 176358 178583 178990 180197 184425 184871 186147 187494 187512 191309 192905 194019 195544 195720 197403 197965 198444 201561 202324 202919 202959 203257 205286 205554 206861 209062 209328 209597.**Po 250 zł** wygrały numery następujące:144 57 78 79 208 12 37 41 61 83 364 438 62
536 724 72 964 1034 94 236 505 80 615 26 51 85
745 81 923 2054 145 326 57 486 521 39 624 710
812 18 60 903 19 3057 109 92 200 63 85 318
433 66 68 79 628 759 61 817 915 81 91 4165
67 313 17 498 504 30 742 816 68 920 5105 98
275 339 478 542 703 28 40 806 97 902 6033 115
16 220 99 304 13 443 82 533 662 756 87 7155
220 60 94 344 475 83 623 735 818 28 29 994
8028 179 276 315 25 668 765 72 88 817 79 957
9065 80 86 262 316 499 572 83 650 98 776 821
33 78 910 10016 77 109 221 24 307 33 695 786
811 77 99 935 11078 204 41 66 326 30 93 527
36 678 792 920 12042 53 106 29 219 38 53 67
83 466 75 79 559 667 96 720 833 37 13434 47
91 545 655 61 712 95 953 14024 169 211 99 339
70 81 456 761 15015 41 240 79 327 28 67 428
83 501 688 94 757 890 902 16028 189 92 235 62
369 493 567 636 82 721 74 17050 106 207 43 313
470 566 78 86 676 737 914 18139 90 272 85 467
90 613 93 702 31 829 92 15038 59 100 297 331
433 74 668 750 61 92 20004 210 62 362 534 687
750 88 975 21425 52 603 720 23 840 22097 132
87 360 67 405 500 652 58 754 801 69 23058 220461 732 37 24065 67 85 337 43 503 615 63 93
705 978 80 94.

25118 37 91 209 45 310 23 424 676 749 924

26041 109 58 266 359 422 65 675 78 837 958 64

27028 176 80 245 68 385 523 916 28003 105 79

325 681 799 829 29056 98 110 252 66 454 559

615 714 89 827 30101 20 40 54 224 26 55 83 323

35 85 582 618 828 942 31037 87 89 141 320 40

578 665 788 870 32082 142 268 378 405 81 92

538 794 818 940 53 33014 133 34 73 346 422 550

660 893 981 34024 47 57 129 281 335 61 471

595 670 701 40 53 80 843 69 35093 280 445 61

97 517 98 624 722 898 947 97 36091 159 206

310 88 415 95 509 75 82 620 51 732 40 75 878

89 37036 232 405 67 523 39 617 21 61 78 788

886 902 99 38071 210 343 77 537 619 761 809

934 72 93 39069 100 203 21 65 98 498 531 609

40 81 85 796 890 911 68 40022 88 236 77 312

72 96 469 84 733 99 928 98 41023 25 84 106 74

245 333 53 742 836 96 932 42010 36 58 96 179

273 338 88 435 36 43 526 42 62 668 69 749 84

847 98 43002 25 131 327 30 85 503 71 96 698

921 41 44155 62 77 307 40 417 22 71 88 507 34

85 98 602 5 7 84 775 81 90 855 962 45072 120

42 220 76 311 482 509 621 722 855 46015 116

343 58 441 55 528 37 783 804 91 956 47111 30

259 87 364 68 84 520 623 79 91 762 962 96

48052 478 668 94 823 61 905 11 36 84 49171 379

553 668 92 968 90

50011 18 70 228 42 353 69 407 41 52 858

967 51180 211 86 544 820 952 64 52062 245 318

77 570 862 948 53017 117 46 316 423 45 64 503

621 804 20 62 67 93 950 54008 106 33 275 306

20 51 456 675 993 94 55009 45 205 95 467 547

72 733 63 811 56116 286 363 436 72 552 644 99

758 83 57004 235 332 88 515 24 90 629 53 80 84

723 44 71 812 15 935 58057 112 27 352 497 515

750 71 869 59200 68 71 584 852 94 919 84 60138

368 87 546 655 885 908 61025 203 374 441 72

526 62 705 93 881 933 62241 376 423 702 820

60 93 951 76 63003 302 21 30 98 518 23 41 65

85 692 796 813 36 902 64031 85 117 50 68 229

63 327 819 65076 122 247 687 752 821 57 936

66012 58 69 153 71 235 36 311 50 601 22 61

66 766 67052 100 70 89 336 46 67 88 97 419

698 702 16 94 948 68093 299 570 671 701 825

70 87 69025 29 38 108 235 47 77 329 33 650 83

91 719 24 25 64 65 927 70138 204 67 463 829 48

71046 51 252 87 479 595 660 92 845 910 16 89

72182 251 349 440 500 617 99 712 25 806 20 49

80 921 47 58 62 73220 312 41 338 483 529 33 40

615 961 88 74150 205 312 20 73 94 449 55 68

504 612 47 727 49 59 883 924.

75331 422 29 592 666 90 922 44 84 76090 105

92 99 270 434 60 83 564 722 77049 296 300 04

93 491 502 705 22 833 41 934 78042 123 54 248

745 57 82 819 79155 303 06 38 402 505 608 726

58 836 62 966 75 80115 96 312 452 767 73 86

812 64 98 993 81090 94 119 43 230 82 347 41 0

69 92 599 694 776 885 99 908 35 82197 212 53

329 73 466 527 66 666 752 809 83096 118 43 257

75 85 411 692 738 863 91 886 98 84095 141 232

439 88 99 611 23 42 99 754 88 828 39 920 85054

83 134 40 202 85 357 433 513 97 631 84 853 955

86002 50 249 475 655 936 99 87007 16 19 53 83

111 16 291 426 96 520 70 678 758 812 18 915 67

88059 69 77 112 63 201 62 73 367 446 59 70 554

801 88 89219 338 423 33 503 70 89 683 717 52

82 823 917 49 90166 623 94 753 81 683 91187

356 640 41 58 715 30 61 949 92159 260 346 456

536 62 54 712 826 952 93096 291 342 469 607

734 851 909 94095 86 276 437 760 95006 167 86

346 491 541 661 96018 60 78 92 187 492 500 739

94 97063 68 207 329 30 533 636 814 927 98029

263 68 316 443 65 612 716 893 99057 194 239

89 303 46 78 604 11 750 91 996

100008 128 73 446 59 95 587 88 677 761 830

101048 76 202 18 99 321 23 541 61 649 746 59

807 905 31 40 53 102039 50 129 307 17 76 473

625 36 705 24 32 92 889 970 103083 166 343 73

475 83 509 33 653 732 847 48 104176 223 423

58 87 537 52 629 41 93 105092 185 633 706 65

838 99 922 106028 95 154 62 235 415 66 85 86

775 903 10 32 81 107154 88 498 549 57 909 34

68 108055 61 137 63 213 28 82 505 48 98 634

91 747 816 109137 231 62 312 39 412 46 63 511

81 84 92 618 36 95 707 88 817 91 93 930 58

110049 179 228 65 83 337 407 53 63 629 79 98

859 78 920 111068 166 285 582 617 89 735 910

95 99 909 112062 276 90 99 432 54 85 618 24 702

04 22 945 113101 41 71 323 26 32 923 911 83

115066 171 221 500 629 716 861 58 915 78 83

86 116226 46 386 400 696 727 29 90 898 918

117007 20 183 311 24 70 406 40 42 554 59 727

3 5811 13 25 29 91 930 118004 59 149 68 69 286

97 348 525 98 664 759 76 864 93 95 903 25 98

119001 225 43 381 403 564 93 604 61 64 801 16

48 955 120020 48 121 53 65 80 213 80 313 22 52

452 580 613 43 31 713 62 928 121100 16 264 80

301 466 73 546 47 78 83 98 695 778 999 122041

65 155 79 239 88 436 85 447 89 721 64 907 13 31

81 966 123002 110 68 94 204 26 41 45 353 60 888

91 453 518 64 78 646 60 716 45 55 91 95 124114

32 41 73 290 93 347 50 75 431 37 510 11 679

98 732 60.

125120 88 277 346 456 60 521 60 79 716 36 74

814 18 83 126041 107 255 316 36 435 61 569

631 889 127067 208 14 444 512 643 73 77 713

826 128119 269 351 72 457 61 9 506 46 648 82

892 996 129050 436 716 982 130054 63 159 87

266 301 36 409 11 52 535 50 823 67 91 935

131035 56 66 129 34 72 88 201 69 356 58 78 95

604 38 971 91 94 132038 41 69 198 201 05 12 39

486 557 86 628 752 70 947 89 133026 84 147 390

582 807 964 93 134075 268 439 628 76 730 899

135015 21 59 143 58 93 271 78 350 415 668 977

136113 79 356 523 29 34 49 63 91 731 39 53

137199 243 86 461 530 34 631 727 831 46 56

138002 12 13 19 259 67 88 312 30 454 537 700

78 79 837 971 139044 144 51 55 226 342 505 13

73 664 791 897 972 97 140122 78 209 10 72 328

36 98 471 596 612 734 838 963 141000 177 309

85 87 422 547 754 79 808 32 142143 72 214 57

95 98 99 305 478 89 527 47 54 632 47 59 984

143013 138 203 365 90 606 890 990 99 144017 51

143 63 65 80 252 640 706 52 829 61 915 145043

85 112 203 14 35 54 91 502 867 146032 93 109

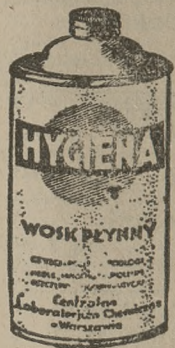
25 223 368 453 652 766 818 37 147025 99 109

Mając za sobą studia w Paryżu i na Uniwersytecie Pozn. oraz wieloletnią praktykę w tym przedmiocie, otwieram z początkiem października r. b.

Kurs historii sztuki.

Zgłoszenia przyjmuję i bliższych wiadomości udzielam codziennie od 2,30—4,30 przy Włach Jagiełły 18, parter
zw 10 988

Helena Jeżewska.

BEZ WYSIŁKU W PRACY
Wosk płynny

„HYGIENA“

czyści i poleruje podłogi,
linoleum i wyroby ze skóry.

Centralne Laboratorium Chemiczne
Warszawa. nw 58 27

Restauracja Cechowa

właściciel W. Jabłoński

Poznań, Sew. Mielżyńskiego 23

JUTRO w czwartek, 24 września
polecam specjalności:

comber z dzika, sos Cumberland, fiety z dzika po myśliwsku, kuropatwa z kapusta winna, kuropatwa w galarecie, czernina, geś, kaczka. Wielki wybór potraw. Dobrze pielęgnowane piwa: kobyłeckie, żywieckie i pilzneńskie prazdroj.

Pw 7489-38.176

Okolo 40 powozów gotowych na składzie

w tem kilka połowców, wolantów, półwolantów, parkowców, amerykanek, jednokonek, dokartów w pierwszorzędem wykonaniu.

Gotowe karoserje osob. na podwozia „Chevrolet“ „Ford“ oraz autobusy. Ceny znacznie niższe - dogodnie warunki spłaty.

J. ŁOSINSKI, Fabryka powozów i karoserji
Września, tel. 159. zw 11 118

Pierwszorzędny

skład krótkich towarów,

firan, dywanów itd., w większym mieście powiatowym, przy głównej ulicy, gdzie sąd okręgowy, garnizon, wyższe szkoły, z nowoczesnym 5 pokojowym mieszkaniem z powodu stosunków rodzinnych na korzystnych warunkach zaraz do sprzedania. Reflektuje się na poważnych kupców. Zgłoszenia Agencja Kurjera Poznańskiego, Gniezno 254. nw 5 838

Młyn wodny

15 tonn z 300 morg. ziemi, blisko kolei i uzdrowiska, z powodu podziału spadku za wpłatą ca. 100 000 zł na sprzedaż. Oferty Kurjer Poznański pod zw 11 117

SZKÓŁKI PODZAMECKIE

Franciszka hr. Zamoyskiego

pocztą Maciejowice, woj. Lubelskie

polecają na sezon jesienny

PO CENACH ZNACZNIE ZNIŻONYCH DRZEWKA I KRZEWY OWOCOWE

Drzewka i krzewy ozdobne, iglaste i liściaste.

Cenniki wysyłamy na żądanie.

nw 5709

„KASYNO OBYWATELSKIE“ Wieprzobicie

w czwartek, dnia 24 września r. b. książki z kapustą (własnego wyrobu), rano o godz. 10 mięso z kotła, na które Szan. moiści Gości, jak i Sympatyków jaknajuprzejmiej zapraszam.

rw 2801

Jan Hejnowicz,
gospodarz

Zamkowa 3.

Kurs historii sztuki

polskiej i europejskiej

rozpoczynam z d. 1 października r. b. Zgłoszenia przyjmuję codziennie 5—7 wiecz. Podgórna 7. m. 3.

Romana Szymańska,

asyst. nauk Muzeum Wielkop.

Kursy te przeznaczone są dla osób interesujących się sztuką i dla młodzieży pozaszkolnej jako uzupełnienie wykształcenia

dw 10-7

30 bardzo dobrych

koni roboczych

sprzedam. Kredyt według umowy.

MAŁECKI, Droga Dębńska 11, tel. 1190.

Pw 7487-38.174

Lokomobila „Lanza“

rok 1907 — 150 koni, wentylowa, na przegrzany parę z kondensacją, ciśnienie 12 atm, bardzo dobrze utrzymana korzystnie do sprzedania.

Elektrownia Miejska, Wronki,
powiat Szamotuły. dw 1147

Uwaga dla pp. podróżujących

odwiedzamy samochodem klientów w Poznaniu i na Pomorzu i przyjeżdżamy na wspólną jazdę przedstawicielei za zwrotem kosztów podróży koleją III. kl. Zgłoszenia telefonem 32-15 zw 11 121

PRZETARG PRZYMUSOWY

W piątek, dnia 25 września 1931 r., o godz. 9 sprzedać będą w drodze egzekucji w Międzychodzie największej dajacemu za gotówkę:

całkowite urządzenie składu kolonialnego i blawatów wraz z towarami.

nw 5 327

Zbiórka kupców przed hotelem Continental.

Wiśniewski, kom. sądowy, Międzychód n/Wartą.

Były właściciel

hurtowni węgla i koks, mający za sobą poważną klientelę na terenie b. Kongresówki i w kilku powiatach Poznańskiego, przyjmie zastępstwo

w charakterze podróżującego większej firmy węglowo-koksowej. Oferty do Kurjera Poznańskiego pod zw 11 113

OKRĘTKA

mtr. 15 gr. mierzka 20 gr. dekaryzowanie 30 gr. dziurki 3 gr. plisowanie spódn 2 — hafty tanio wykonuje terminowo

„Haftopis“, St. Rynek 10 (wejście Kurzanoga, obok firmy Czepeżyński i Kruk). Pw 7039/40-35 32/33

Skórki

blamy, nowości futra na miarę, ceny hurtowe, własna pralownia, Hankiewicz, Wielka 9 (wchód Szewska). zw 63 856

Zarząd Spółki Akcyjnej Młyn w Głównej „Cerealia“ w Poznaniu zawiadamia niniejszym pp. Akcjonariuszów, iż dnia 17 października 1931 r., o godz. 11-tej w biurze Spółki w Poznaniu, przy ul. Sew. Mielżyńskiego 23, m. 6, odbędzie się doroczne

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem obrad:

1. Sprawozdanie z działalności Spółki za rok obrotowy 1930/31.
2. Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok ubiegły.
3. Powzięcie uchwały o rozdziale zysków, wzgl. pokryciu strat.
4. Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej z ramienia Rady Nadzorczej.
5. Kwitowanie władz Spółki z wykonania przez nie obowiązków.
6. Odwołanie członków Rady Nadzorczej i wybór nowych członków.
7. Wolne wnioski bez uchwał.

zw 11 120

2. N. 1/31. UCHWAŁA. Nad majątkiem kupca Antoniego Kłińskiego z Nowego Tomyśla otwiera się z dniem dzisiejszym, godz. 15-tej postępowanie upadłościowe. Zarządca zarządza się jawny areszt nad majątkiem dłużnika. Za zarządcę masy upadłościowej mianowano p. Brychczyńskiego z Nowego Tomyśla. Wierzytelności należy zgłaszać w Sądzie najpóźniej do dnia terminu. Do powzięcia uchwały, czy mianowany zarządca ma pozostać, ewentualnie celem wyboru nowego zarządcy, dalej celem ustanowienia wydziału wierzytelności, a także celem powzięcia uchwały co do kwestii wymienionych w § 132 ustawy o upadłościach, wyznaczono w niżej wymienionym Sądzie termin na dzień 9 października 1931 r., godz. 10. Zaś celem zbadania zgłoszonych wierzytelności termin na dzień 4 grudnia 1931 r., godz. 10. Wszystkim, którzy posiadają jakiekolwiek rzeczy należące do masy upadłościowej, lub którzy tej masie są cokolwiek dłużni, zakazuje się owe rzeczy wydawać dłużnikowi upadłemu wzgl. uiszczać się z długu a nadto poleca się im, aby najpóźniej do dnia 8 listopada 1931 r. donieśli zarządcę masy o posiadaniu takich rzeczy i o tem, czy przysługują im jakie wierzytelności, z powodu których mieliby prawo żądać odrębnego zaspokojenia z owych rzeczy. Nowy Tomysl, dnia 16 września 1931 r. Sąd Grodzki. nw 5 326

LICYTACJA

W poniedziałek, dnia 28 września 1931 r., o godz. 12-tej w południe sprzedawać będą na rachunek interesowanego w Chojnicy pod Biedruskiem (pow. poz.) stacja kolejowa Bolechowo największej dajacemu za gotówkę:

25 krów dojnych.

Licytacja odbędzie się nieodwołalnie. Z Poznania okazja wyjazdu o godz. 11-tej autobusem w kierunku Biedruska z przystanku przy ul. Szyperskiej. Pw 7 483-57.86

Brunon Trzeczak,

zaprzysiężony i ustanowiony publicznie aukcjonator i rzeczoznawca na Województwo Poznańskie. Poznań, Wroniecka 4, tel. 21-26 i 31-75.

OGŁOSZENIA DROBNE

Ogłoszenia wśród drobnych:

1-lamowy milimetr 50 groszy

Znak oferty (naprzykład: n 2395, z 21205, d 1811

i t. d. = 1 słowo.

Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 10.

1 SPRZEDAŻE

Piekarnię

z dużym mieszkaniem w Poznaniu sprzedam. Adres Kurjer Poznański zw 63 927

Dobra egzystencja

dwa przedsiębiorstwa wpółne, zaprowadzone w Poznaniu sprzedam. Zgłoszenia Agencja Kurjera Poznańskiego, Gniezno 254. nw 5 838

Pierwszorzędny

zakład fotograficzny istniejący 30 lat w Król. Hucie na Górnym Śląsku do sprzedania. Zgłoszenia Agencja Kurjera Poznańskiego, Gniezno 254. nw 5 838

Sprzedam

5 stolików do kawiarni prawdziwy marmur cena za sztukę 75.— Torzewski, Poznań-Wilda, Gen. Kosińskiego 1 zw 64 424

Obrazy

do sprzedania: kwiaty krajobrazy i religijne, Grunwaldzka 22b, gospodarz. zw 64 565

Skład

spożywczy, zaprowadzony, mieszkanie, magiel, Adres Kurjer Poznański zw 64 577

Plachty

nieprzemakalne worki do cebuli derki na konie, dostarcza najtaniej Wejman Syn, Poznań Kościelna 24. zw 60 905

Maszyna

damska Singera tania. Szyperska 3, mieszkanie 3. zw 64 590

Bockbüchsfilnte

luneta 3,50 naboje dwunastka po 30 gr. Oferty Kurjer Poznański zw 64 598

Mundur

oficerski doskonały 100 zł. szafa, kanapa. Dokołna 15a, zw 64 601

Parcele

3 morgowa przy Poznaniu sprzedam. Zielona 5, m. 1. rw 2 809

Maszyna

damska sprzedam Zielona 5, m. 1. rw 2 808

Skład papieru galanterji, dewocjonalji 2 pokojami kuchnią z powodu zamykania za 7.000 zaraz sprzedam. Dzierżawa miesięczna niska. Miasto powiatowe, 30 tysięcy. Skład egzystuje 15 lat. Dobra egzystencja dla obrabiania szklarki. Oferty Kurjer Poznański zw 64 561

Dom

7 morg. ziemi, ogród, przy Poznaniu, 8.000, wpłaty 5.000. Półwiejska 18, mieszkanie 19. zw 64 550

Starożytnie meble

serwantki, biblioteki, biureczka, komody, lustra, stoliki, fotele, krzesła, świeczniki, kilimy i perskie dywany na sprzedaż. Ulica Skarbowa 4, parter, lewo. zw 64 569

Kolonjalka

w Kościanie, pryncypalna ulica, towar, urządzenie, 2 pokojowe mieszkanie, zaraz sprzedam 2 200 zł. Kasperski, Kościan Poznańska 66. nw 5 889

Samochód limuzyna

marki „Renault“, 7 osobowy, 6 cylindrowy, gotów do jazdy, natychmiast sprzedam. Oferty Kurjer Poznański zw 64 529

Samochód

zgrabna limuzynka „Citroen“, czteroosobowa, jak nowa, sprzedam tania gotówką. Oferty Kurjer Poznański zw 64 566

Kamienice

ze składem kolonialnym, restauracja, kompletne zabudowania, pole 80 morg, w tem łąka i las, na Górnym Śląsku zaraz z wolnej ręki z powodu podziału wieku tania sprzedam. Zgłoszenia do „Par“, Katowice, Dyrekcyjna pod „Majatek“. Pw 7 488-71.80

Szklanki

lampy — termosy porcelane Cieliejska — alpakę — szkło — stoje do zapraw — fajans — prezenty ślubne. Całkowite wyprawy kupuje się najtaniej tylko wprost w Hurtowni Porcelany Wroniecka 24. podwórze, Kieliszki i szklanki szlifowane zupełnie tania. zw 64 673

45

morg buraczanej ziemi przy Poznaniu, wpłaty 8—10 000 sprzedam „Ziemianin“ Piekary 13b. zw 64 660

Samochód

„Fiat“ 509, dobrze utrzymany, cena 1.200 zł. M. Ludwiczak, Górna Włda 115. zw 64 585

Mebie

solidne tania wprost fabryce Julian Weclawski, ul. św. Rocha 8. Składu w mieście niema. Pw 7239-57.41

Starożytnie

okazyjne srebra, brzozy, kryształ, porcelana, meble, obrazy, sztychy broń. Ceny dostosowane do warunków. Kupno — sprzedaż. Antykarnia Antoniego Pióro, Aleje Marcinkowskiego 28. Pw 7 231-36.65

Nieprzemakalne

plachty pod gwarancją nieprzemakalności, do wszelkich celów, dostarcza odwrotnie ze składu fabrycznego po cenach konkurencyjnych: R. Kunert i S-ka, T. z o. p. Poznań, Woźna 12, telefon 29-21, fabryka placht, worków i namiotów hurtownia filcu brezentu. Pw 6 986-35.5

Filce

i wyroby z tych do wszelkich celów, dostarcza odwrotnie ze składu fabrycznego po cenach konkurencyjnych: R. Kunert i S-ka, T. z o. p. Poznań, Woźna 12, telefon 29-21, fabryka worków, placht i namiotów hurtownia filcu brezentu. Pw 6 987-35.7

Futra damskie

skórki wszelkiego rodzaju, Wielki wybór, niskie ceny. J. Dawid, Poznań, Nowa 11. Przyjmuje asygnyat Tow. Kredyt. Pw 7 241-37.109

Jadalnię

dębowa wartościowa okazynie sprzedam, od 4—6 Oferty Kurjer Poznański zw 63 909

Skład

kolonialny dobrze zaprowadzony z mieszkaniem sprzedam, Marszałka Focha 153, Szymańska, zw 64 321

Bemberg 3,25

pończochy oddamy detalizmie Hurtownia Pończoch, św. Marcina 56. I. piętrowe zw 64 499

Traktor

marki Deering mało używany tania na sprzedaż. Oferty Kurjer Poznański zw 63 836

Fortepian „Seller“

tania sprzedam. Ogrodowa 13 dom ogrodowy, III ptr. mieszkanie 23. zw 63 825

Fortepian „Irmler“

tania sprzedam. Wały Król. Jadwigi 2a, Pietryga. zw 63 826

Skórki

blamy, ceny hurtowe, Hankiewicz Wielka 9. (wchód Szewska). zw 63 858

Składnica

węgli, żywym i martwym inwentarzem korzystnie do nabycia. — Strzelecka 12. zw 63 935

Drzewka owocowe

ozdobne i różne wszelkiego rodzaju polecą A. i J. Jeske, szkółki drzew w Jelonce, poczta Złotniki k. Poznania, telefon nr. 3. Cenniki na żądanie. dw 1115

Ford

1927 limuzyna czterodrzwiowa, stan dobry 1 800 zł. Zgłoszenia: Stroma 27, m. 4. zw 64 330

Parcele

przy nowo budującym kościele sprzedam, Górczyńska 7. zw 64 328

Fryzjerski

zakład z mieszkaniem, meblami w Poznaniu cena 3 500 zł. Adres Kurjer Poznański zw 64 812

Sprzedam

plaszcz zimowy, śniegowce mało używane. Focha 32 II. piętro. zw 64 375

Okazyjnie

sprzedaje wszelką biżuterię nowo-wytworzoną. Zgłoszenia: Al. Marcinkowskiego 29. zw 64 446

Rewerendę

w dobrym stanie na średnią figurę sprzedam. Zgłoszenia Kurjer Poznański zw 64 460

Ważne dla pań

Wytlaczam desenie na zniszczonych pluszach pod futra żrebaki, laski karakulowe, kaszanki. Ceny bardzo niskie. Marij Magdalena I. II. piętro, mieszkanie 6, obok Bernardynów. zw 64 469

Parcela
1230 m² w Ławicy naprzeciw dworca tania na sprzedaż Wołoska, Poznań Wierzbice 23. III zdw 64 330

Skład
kolonialny mieszkanie, pokój kuchnia. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 64 353

Parowy garnitur młocarniany
z wszelkimi przynależnościami w bardzo dobrym stanie tania na sprzedaż. Kazimierz Urbański. Świeciechowa, powiat Leszno. zdw 64 511

Sprzedam
90 m² pszennej ziemi w jednym planie, dom 4 pokoje, kuchnia, reszta maszyn, inwentarz żywy i martwy kompletnie, pełne żniwa, blisko miasta, cena 36 000, wpłaty 25 000. Piłarski, Krotoszyń Zduńska 39. zdw 1 144

Domy — wille
na 15-letnie spłaty oddujemy na własnych terenach pod Poznaniem. Parcele 1 m² w cenie od 50 gr. Dom Abdank Al. Marcin kowskiego 13, pokój 15, tel. 3715. Pw 7238-37.104

Najtaniej
szalówka podłoga kantówka gotowe schody Chelmonskiego 11. zdw 64 470

Urządzenie
hotelu: łóżka krzesła szafy korony sufitowe kanapy szesławskie materace włosienne. Składowa 4 (podwórce) od 3 do 6 zdw 64 471

Kanelusze damskie
w najnowszych fasonach i ozdobach skórki na obcasach po cenach najniższych poleca P. Szczywińska i Ska ul. Wodna 1. Przyjmujemy asygnyaty Kredytu! Pw 7030-35.130

Kolonjalne
sprzedam. Wozna 21. zdw 64 448

Wiolenczele
polówki korzystnie sprzedam — Wrocławka 14 m. 16. zdw 64 419

Pianino
wiedeńskie krzyżowe sprzedam Św. Marcin 22 mieszkanie 5. zdw 64 392

Szafę
sprzedam tania Adres Kurjer Poznański zdw 64 393

Sypialkę
marmurową sprzedam Marcelego Nottego 2. mieszkanie 10. po południu. zdw 64 411

Skład
spożywczy mieszkanie, magiel, bardzo dobrze zaprowadzony, w centrum miasta tania na sprzedaż Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 64 431

Okazja
Kuchnie białe jak nowa tania sprzedam. Oferty Kurjer Pozn. zdw 64 332

Kiosk
sprzedam inwalidzie poważnemu refleksantowi 4000 zł. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 64 492

Okazyjnie
do sprzedania futro seal, krecie i meskie Skryta 15. m. 5. zdw 64 636

Skład
cukierków dobrze zaprowadzony sprzedam Adres Kurjer Poznański zdw 64 628

Restaurację
pełen wyszynk, Poznań, sprzedam lub oddam na rachunek fachowcowi. — Oferty Kurjer Poznański zdw 64 599

5 KUPNA

Jadalnię
używaną, debową lub inną w dobrym stanie za gotówkę kupi Dom Komisowy Dominikańska 3 telefon 2442 Pw 7195-35.72

Kupię
używany aparat do powiększeń z kondensatorem albo sam kondensator. Spiesznie zgłoszenia adresować Zabikowo Kościuszki 55 Birkholc. zdw 63 903

Pianino
w dobrym stanie kupię za gotówkę Oferty z ceną d. Kurjera Poznańskiego zdw 64 342

Szpica
rasowego małego do 1/2 roku kupię Oferty Kurjer Poznański zdw 64 373

Składu
próżnego z pokojem poszukuję. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 422

Kupię
westfalkę, Kuzniak, Debiec ul. Wiśniowa 73 zdw 64 414

Kupię
bibliotekę używaną i biurko małe Oferty Kurjer Poznański zdw 94 339

Kupię
garnitur klubowy (skóra) i stół do kart Oferty Kurjer Pozn. zdw 64 390

Domek
3-4 pokojowy z ogrodem w Poznaniu kupię. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 64 400

Lampę
elektryczną do jadalni Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 64 402

Piec
westfalski w dobrym stanie kupię. Adres: Staszica 18, skład. zdw 64 476

Łóżko
metalowe kupię. Cena rozmiary Kurjer Poznański zdw 64 495

Krajobraz
olejny kupię. Cenę zdw 64 487

Kupię
lodownię i kłoc do młosa. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 595

Poszukuję
kupna domu przy 7-10 tysięcy wpłaty, reszta hipoteka lub rata mi. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 64 600

Kupię
urządzenie do składu kolonialnego. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 620

Kupię
dom, wpłace 35.000. Oferty właścicieli Kurjer Pozn. zdw 64 648

Kolonjalne
z mieszkaniem za gotówkę kupię. Oferty Kurjer Pozn. zdw 64 653

Domek
2-4 pokojowy w Poznaniu ewentualnie przedmieściu, większym ogródkiem, kupię gotówką. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 532

Silnik
motocyklowy 5-8 k., używany, kupię. Cena opis Kurjer Poznański zdw 64 528

Kołnierz
bobrowy kupię. Agencja Kurjera Poznańskiego Mosina, nw 5842

Kupię
cenne olejne obrazy sztychy. Poznań, Wierzbice 4. parter. zdw 64 557

Kupię samochód
Ford lub Chevrolet nowoczesny, limuzyna, przy mniejszej wpłacie. Dam zabezpieczenie hipoteczne na gospodarstwo 50. morzowe bez długu. Adamski Wągrowiec Kolejowa 13. tel. 144. nw 5 847

Kupuję
złote rzeczy, kwity lombardowe na złoto, Chwilkowski, św. Marcin 40. zdw 64 581

6 KAMIENICE

Buduję
tania i udzielam kredytu wyczerpująco Oferty Kurjer Poznański zdw 63 897

Zaniedbane
administracje kamienie porządku je. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 498

Sprzedam
dom komfortowy w Poznaniu, doehód roczny 23 000 okazjynie. Blizsze szczegoly Kurjer Poznański zdw 64 523

Dom
3 narożnikowy, przy kościele w Poznaniu na sprzedaż. Jaszkiewicz Fredry 6. rw 2311

Administracje
domu obejmie właściciel domu. Oferty Kurjer Pozn. zdw 64 663

Meldunki
administracje przyjmie urzędnik podatkowy gospodarz. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdw 64 662

7 PIENIADZ

12 500 zł
poszukuje na I. numer hipoteki. Nieruchomości znajduje się w Poznaniu Oferty kierować: Warszawa Warecka 10 8 Pawłowska. nw 5 797

15 — 20 000 zł
pożyczki na zastaw listu gruntu wero zł w złocie, 1. hipoteka na realność wartości 200.000, poszukuje. Zgłoszenia: Agencja Kurjera Poznańskiego, Leszno, Komieniusza. nw 5 815

Poszukuję
20 000 na I. hipotekę majątek 316 morgowy drugi 42 morgowe ogrodnictwo, procent podług umowy Oferty Kurjer Poznański zdw 63 904

5 000 zł
celem rozwinięcia przedsiębiorstwa szuka solidny kupiec, procent według umowy. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 021

Szukam
cichego wspólnika z gotówką do 10 000 zł Oferty Kurjer Poznański zdw 64 020

10 000
poszukuje na I. hipotekę na realności. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 315

15 000 zł
na I. hipotekę poszukuje na większy dom czynszowy Oferty Kurjer Poznański zdw 63 470

5-10 000
wypożycze na I. hipotekę. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 331

Pożyczki
40 000-50 000 złotych na I. hipotekę na dobrze zagospodarowany majątek 430 morg poszukuje według umowy. Zgłoszenia agencja Kurjera Poznańskiego, Gniezno 253. nw 5 843

Udziałowca
z kapitałem 5-10 tysięcy poszukuje poważne przedsiębiorstwo. Współpraca i opromienianie kapitału. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 517

4 i 5 tysięcy
Pracownika z powyższą kaucją w gotówce przyjmie poważne przedsiębiorstwo — najchętniej emerytowanych profesorów ewtl. handlowców, znających buchalterię i pisanie na maszynie. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdw 64 519

Do 3 000
potrzebuje, dam 2-3% miesięcznie pewność. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 500

Pożyczki
3-5 tysięcy poszukuje na poważne przedsiębiorstwo zaraz, procent 2%. Zabezpieczenie i gwarancja. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 516

Udziałowców
z kapitałem 3-5 tysięcy poszukuje dobrze prosperujące przedsiębiorstwo — pilne Oferty Kurjer Poznański zdw 64 518

Za
zł. 1200 pożyczki zwrotnej po 100 zł. miesięcznie oddam w zastaw pianino firmy W. Ho Imann. Zgł. Kurjer Poznański zdw 64 624

Mam
10 000 zł gotówki, proszę o propozycje Oferty Kurjer Poznański zdw 64 630

8 DC WYNAJĘCIA

3 pokoje
Osiedle — ul. Powidzka, od gospodarza. Czynsz zgóry. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 157

Dwa
trypokojowe mieszkanie do wynajęcia. Sobczak Swarzędzka 2. Osiedle. jw 1 498

Mieszkanie
5 pokojowe w willi w Swarzędzu tu obok dworca do wydzierżawienia od 1. 10. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 64 385

5 pokojowy
elegancki apartament w najpiękniejszej części Łazarza do wynajęcia wprost od gospodarza. Wiadomość: Kiciński, ul. Chelmonskiego 1 zdw 64 388

Poszukuję
60 000 zł na I. hipotekę domu w Poznaniu, przynosiła 30 000 czynszu. Wartość 400 000 zł. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 454

20 000 zł
poszukuje na I. hipotekę willi w Solaczu przynosiła 6 000, czynszu. Wartość 80 000 zł. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 455

Wynajmę
mieszkanie korzystnie dentyście, miasto okolica nie ma. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 64 357

Dwupokojowe
z kuchnią wynajmę gospodarza. Sypniewski, Staszica 21. zdw 64 340

3
pokoje wygodny, parter, zgoda gospodarza, odstąpię. Słowackiego 23. m. 5. zdw 63 885

Mieszkanie
dwupokojowe z kuchnią w Starołecie. Okopowa 9. zdw 64 584

Mieszkanie
czteropokojowe ewentualnie dwa dwupokojowe komfortowe Solacz od gospodarza, czynsz miesięczny 180, względnie po 100. Zgłoszenia między 2 a 4. Twardowski, Matejki 44 zdw 64 466

Trypokojowe
wynajmę Debiec Wiśniowa 73. zdw 64 415

Pokój
kuchnia do wynajęcia, dzierżawa zgóry. Ul. Strusia 6. skład cygar. zdw 64 506

2
pokoje, kuchnia 1.800 zł, w tem dzierżawa rok zapł., oddam za zgodą gospodarza. — Generała Umińskiego 17, mieszkanie 2. zdw 64 477

Mieszkanie
3 pokoje kuchnia łazienka, pokój dla dziewczyny zaraz oddam. Adres wskaże Kurjer Poznański zdw 64 572

Pokój
kuchnia 350 —, rok dzierżawa, miesięcznie 27. Łukaszczyca 6. mieszkanie 14. zdw 64 658

Pokój
kuchnia z ogrodem w Luboniu do wynajęcia — Dzierżawa zgóry. Zgłoszenia: Emilii Szczaniekiej 10. St. Bosy. zdw 64 558

Do wynajęcia
mały domek koło Tumu, bez wjazdu, dla jednego lub dwu lokatorów, wprost od gospodarza. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdw 2 797

Mieszkanie
dwupokojowe z kuchnią wynajmę. Wierzbice 39 a mieszkanie 15. zdw 64 540

3 pokoje
kuchnia z meblami do objęcia. — Adres Kurjer Pozn. zdw 64 555

Trzy
pokoje, kuchnia, łazienka 1.500, wskaże. Półwiejska 18. mieszkanie 19. zdw 64 587

Trypokojowe
Jeżyce, pokój kuchnia, Łazarz, czynsz 35, wynajmę „Pawilon”. Marszałka Focha 15. zdw 64 559

Mieszkanie
5 pokoi na I. piętrze, willi koło toru wysłogowego rodzinie z inteligencją, tylko miesięczny czynsz 150 zł do wynajęcia. Adres poda „Far”. Al. Marcinkowskiego 11. Pw 7466 57.51

Pięciopokojowe
centrum za dzierżawę 200. — Mroczkowski Żydowska 1. rw 2804

Siedmiopokojowe
słoneczne, poważnie remontowane, naprzeciwko centrum Parku Wilsona, wolne, przy Matejki 58, za czynszem, pod tel. 71-61 zdw 64 576

4
pokojowe mieszkanie w willi w Solaczu do wynajęcia. Czynsz rok zgóry. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 623

4 pokojowe
mieszkanie komfortowe częściowo umeblowane, za zgodą gospodarza na Łazarzu oddam. Zgłoszenia Kurjer Pozn. zdw 64 575

Mieszkanie
5 pokojowe komfortowe, ul. Małeckiego, odda zaraz Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 64 666

Dwupokojowe
kuchnia (śródmieście) dzierżawa naprzód 2 000 Agencja Kurjera Poznańskiego, Przecznicza 1a. zdw 64 671

2 pokoje
kuchnia komplet, 2.300, zaraz. — Dolna Włda 64. m. 21. rw 2 802

9 SZUKA MIESZK

Mieszkania
1 lub 2 pokój z kuchnią poszukuje młode małżeństwo. Czynsz zgóry. Oferty możliwie z warunkami Kurjer Poznański dw 1 093

Kupię
ewentualnie czynsz zgóry dwutrypokojowe mieszkanie, centrum Oferty Kurjer Poznański zdw 64 420

Emeryt
poszukuje dwóch pokoi z kuchnią wprost od gospodarza centrum, lub poblizu. Czynsz zgóry. Michalak, Górna Włda 19. zdw 64 447

3-5
pokoi komfortowych poszukuje od gospodarza. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 64 350

Pokoju
kuchni ewentualnie jednego poszukuje wprost od gospodarza — czynsz kwartał naprzód. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 332

Małżeństwo
bezdzielne poszukuje dwupokojowego mieszkania wprost od gospodarza, czynsz rok zgóry Oferty Kurjer Poznański zdw 64 371

Pokoju
kuchni poszukuje czynsz zgóry. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 444

Mieszkania
4 do 6 pokoi śródmieście, mieszczenie gospodarza solidny. Oferty Kurjer Pozn. zdw 64 522

4-6
pokoi poszukuje solidne małżeństwo od 1. X w centrum, wysoki parter lub I. piętro od właściciela za czynszem miesięcznym. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 64 525

1
do 2 pokoi z kuchnią poszukuje wprost od gospodarza — Oferty Kurjer Poznański zdw 64 639

10 ZAMIANA MIESZKANIA

Zamienię
trzy na dwupokojowe mieszkanie w dzielnicy Włda Oferty Kurjer Poznański zdw 64 345

11 POKOJE UMEBL

Pokój
słoneczny czysty, utrzymaniem, bez panu, Kopernika 3. mieszkanie 7. dw 1 150

Dwuosobowy
frontowy, słoneczny. Strzelecka 20. m. 7. zdw 64 085

Centrum
ciepły, czysty, nobliwy. 1-2 panom. Mielżyńskiego 22. I. mieszkanie 7. zdw 64 058

Pokój
panu. Matejki 65. I. lewo. zdw 63 837

Pokój
1 lub 2 panienkom przy Zamku. Adres Kurjer Poznański zdw 64 435

Komfortowy
duży pokój frontowy telefon, — ewentualnie dobre utrzymanie dla osób kulturalnych od 1-go października, Drużbackiej 7. — Staewenowa (Łazarz). zdw 64 397

Pokój
niekrepujący frontowy 2 osobom wynajmę Staszica 10. parter, lewo. zdw 64 405

Niekrepujący
centralnem ogrzewaniem. Młyńska 3. mieszkanie 11. zdw 64 410

Dwuosobowy
elektryczność, łazienka, telefon. Stolarska 3. m. 6. zdw 64 412

Kraszewskiego
19. III. prawo. zdw 64 429

Słowackiego
29. I. prawo. zdw 64 430

Lepszy
elektryczność łazienka Ratajczaka Ha. 6 wejście, I. piętro, 1. prawo. zdw 64 461

Umeblowany
wejściem osobnem. Kopernika 3. IV. prawo. zdw 64 457

Pokój
wynajmę Śniadeckich 22. parter. zdw 64 456

Dla studentek
pensjonat. Skarbowska 9. zdw 64 351

Pokój
dwuosobowy zaraz. Matejki 60. parter, lewo. zdw 64 400

Pokój
duży. Konopnickiej 15. I. zdw 64 362

Wrocławska 5/6
mieszkanie 4. inteligencji. zdw 64 346

Elegancki
słoneczny pokój telefon. z utrzymaniem na dwie osoby. Waly Wazów 3 b. II. zdw 64 343

Komfortowe
dwuosobowe 2 łaznie, wygodny, kulturalnym Łazarz telefon 62-82 zdw 64 338

Pokój
panu. Spokojna 16. wysoki parter. zdw 64 337

Dwuosobowy
łazienka Waly Zygmunta Staroego 6. III. lewo. zdw 64 335

Umeblowany
elektryka zaraz. Spokojna 25a. mieszkanie 8. zdw 64 379

Pokój
Mickiewicza 15 parter lewo. zdw 64 378

Pokój
wolny. Malkowska. Czesława 17a parter. zdw 64 137

Pokój
umeblowany czysty. Półwiejska 38 I. prawo. zdw 64 065

Pokój
umeblowany, najchętniej agronomowi wynajmę. Telefon, łazienka elektryka, pisma rolnicze. Spokojna 3 I. zdw 64 027

Dwuosobowy
utrzymaniem (bez). Tamże futro meskie. Spokojna 24 m. 3. zdw 64 370

Pani
z towarzystwa utrzymaniem lub bez. Matejki 60 m. 3. zdw 64 389

Pokój
wynajmę. Plac Działowy 3. I. prawo. zdw 64 365

Pokój
elegancki dla jednej osoby. Zupańskiego 5. m. 4. zdw 64 478

Dwa
eleganckie kulturalnym. Glinkiewiczowa. Strzelecka 18. II. zdw 64 479

Pokój
2 panom. Ratajczaka 11 a. 1. wejście, m. 57. zdw 64 480

Pokój
frontowy. Staszica 19. m. 10. zdw 64 482

Skromny
dla 2 panów lub pań. Wrocławska 19. m. 14. zdw 64 483

Pokój
1-2 panienkom. Fr. Ratajczaka 14. m. 21. Zgłoszenia od 5-7 godzin. zdw 64 490

Sypialka
i gabinet. Adres Kurjer Poznański zdw 64 497

Dwuosobowy
pokój. Wawrzyniaka 41, mieszka-
nie 23. jw 1509

Pokój
Aleje Marcinkowskiego 11, wej-
ście 7, mieszka. 20. zdw 64 677

Pokój
czysty. Śniadeckich 9, mieszka. 1.
zdw 64 075

Dwa
pokoje umeblowane. Spokojna 19,
m. 9. zdw 64 592

Pokój
umeblowany. Św. Wojciech 28,
parter, prawo. zdw 64 574

Cieszkowskiego
7, III., prawo, dwa — trzyosobo-
wy. zdw 64 681

12 SZUKA POKOJU

Pokój
tylko w śródmieściu, nie wyżej
jak II. piętro, czysty, zupełnie
niekrepujący, najchętniej z klatki
schodowej, od 1 października
poszukuje. Oferty z podaniem ce-
ny do Kurjera Poznańskiego zdw 64 272

Malżeństwo
bezdzietne poszukuje niedrogo
pokoj. Oferty Kurjer Poznański
zdw 64 376

Młode
malżeństwo (mąż z akademickim
wykształceniem) na państwowej
posadzie poszukuje większego u-
meblowanego pokoju na czas kil-
ku miesięcy z użytkownością ku-
chini lub mieszkania dwupokojowe-
go z kuchnią. Oferty Kurjer
Poznański zdw 64 467

Pokoju
poszukuje za udzielenie korepek-
ty. Oferty Kurjer Poznański
zdw 64 336

Chiromantka
poszukuje niekrepującego poko-
ju możliwie osobne wejście naj-
chętniej śródmieście. Zgłoszenia
Kurjer Poznański zdw 64 334

2 pokoje
umeblowane, sypialnia i salonik,
dla 2 panów, niekrepujące, po-
trzebnego od 15. 10. 31. Oferty z
podaniem ceny pod zdw 64 303/4
do Kurjera Poznańskiego.

Wojskowy
poszukuje niekrepującego, skrom-
nego pokoju, może być z utrzyma-
niem, najchętniej w okolicy
14 papu. Zgłoszenia z warunkami
do Kurjera Poznańskiego
zdw 64 433

Student
poszukuje pokoju do 30 zł bez po-
ścieli. Oferty Kurjer Poznański
zdw 64 436

Poszukuje
pokoj. lub posług. za pokój. Ku-
rjer Poznański zdw 64 413

Urzędnik
akademickie wykształcenie, szu-
ka pokoju. Oferty do Kurjera
Poznańskiego zdw 64 425

Dwóch
solidnych panów szuka niekrepu-
jącego dobrze umeblowanego po-
koju, elektryczność, pościel, ła-
zienka. Oferty Kurjer Poznański
zdw 64 407

Zapłaci
kawaler 30 zł miesięcznie za nie-
krepujący pokój bez pościeli. —
Zgłoszenia Kurjer Poznański
zdw 64 655

Pan
szuka pokoju okolicy Runku Wil-
deckiego. Oferty Kurjer Poznań-
ski zdw 64 656

Gimnazjalista
poszukuje stancji. Oferty Kurjer
Poznański zdw 64 668

Dwie
panie poszukują wspólnego poko-
ju w śródmieściu, ewtl. obiadam
Oferty Kurjer Poznański zdw 64 807

Urzędniczka
pokoj. ewentualnie używaniem
kuchni. Śródmieście, cena. Oferty
Kurjer Poznański zdw 64 549

Próżnego
pokoj. najchętniej w okolicy Nie-
golewskich poszukuje jako sublo-
katora. Zgłoszenia do Kurjera
Poznańskiego zdw 64 366

Panienska
poszukuje pokoju. Oferty Kurjer
Poznański jw 1511

Klatki schodowej
pokój czysty, umeblowany, zu-
pełnie niekrepujący, elektrycz-
ność, biurko, śródmieście, nie wy-
żej II. piętra, zaraz lub 1 paź-
dziernika. Zgłoszenia podaniem
warunków Kurjer Poznański
zdw 64 686

13 LOKALE

1 pokój
na biuro wielkości 2 1/2 x 6 m na
parterze z wejściem wprost z
klatki schodowej oraz składnia
karaż zaraz do wynajęcia. Ul.
Światockiego 18. Pw 6 993-50 106

Ubikacje
parter I. piętro sklep 300 m.
kw. Wielka oraz parter 360 m.
kw. Św. Marcin na hurtownię.
Przemysł wydzielanie. Bukow-
ska 43 mieszkanie 5. zdw 61 937

Ubikacji
lasnej na warsztat mechaniczny
poszukuje Kurjer Poznański
zdw 64 423

Skład
do wynajęcia. Kramarska 25.
zdw 64 622

Składu
nadającego się na skład papieru
poszukuje Oferty Kurjer Poznański
zdw 64 445

Ubikacji
na warsztat obuwniczy poszukuje.
Zgłoszenia Kurjer Poznański
zdw 64 434

Ubikacje
przemysłowe, mniejsze, większe
do wydzielawienia. Gospodarz.
Dąbrowskiego 88. zdw 64 578

Obszerne
ubikacje fabryczne, elektryczność,
gaz, woda, mieszkaniem wydziel-
nawie. — Zgłoszenia Kurjer Po-
znański zdw 64 643

14 DZIERŻAWY

Skład
kolonialny z mieszkaniem w ma-
łym mieście handlowym zaraz do
wydzierżawienia. Oferty Kurjer
Poznański nzw 5 794

Dzierżawa
465 morgów dobrej ziemi z łąkami
i kompletnym żywym, martwym
inventarzem nowo budynek do
oddania cena 24 000 zł. Oferty do
Kurjera Poznańskiego zdw 64 544

Skład
za dzierżawę mieszciska oddam.
Adres wskazać Kurjer Poznański
rw 2 816

Młyn
mniejszy zadzierżawie. Adres
Pr. Porawski Zbyszyn ul. Gar-
czyńskich 1. nzw 5 751

15 UZDROWISKA

Rabka
Zdrój Wille pensjonaty i mieszk-
kania prywatne na zimę i na cały
rok do wydzierżawienia. „Orbis”
Rabka. np 5659

**„Młowodzie”, zakład
przyrodolecznicy**
leczy nerwy i choroby wewnętrzne.
Cenę niskie. Poczta stacja
kol. Oborniki Wlkp. dw 1 045

Pobytu w leśniczówce
z możliwością polowania na prze-
ciąg około 2 tygodni poszukuje
Zgłoszenia do Kurjera Poznań-
skiego zdw 64 458

16 OSOBISTE

Wanda
środa 8-ma. zdw 64 416

Hanka
przed Teatrem Wielkim piątek
godzina 20, z kluczem. zdw 64 417

59 364
o 8-mej czwartek. zdw 64 418

Unieważniam
wzrost 1000 złotych wroczoney
23 marca 1931 r. Leobiedzie Woj-
ciechowi podpisem Stanisław
Osiński Poczta 31a. Sprawa
oszustwa fałszowania wzrostu
prekursorji zdw 64 423

Pana
sobota 19. 9. wieczorem Wielko-
polanka (brązowe ubranie), w to-
warzystwie kolegi, a ostatnio
spotkanego we wtorek godz. 1.40
przy Gwarnej, który następnie
szedł w kierunku Fredry prosi
zainteresowaną wchodzącą do
składu papieru o możliwość pozna-
nia. Zgłoszenia Kurjer Poznań-
ski zdw 64 464

Architekt
Dobrze Proszę wiadomość Ku-
rjer Poznański pod zdw 64 368

Poszukuję
zaraz inteligentnego partnera z
znajomością scenicznego tańca —
na występy przedfilmowe. Zgło-
szenia kierować Kurjer Poznań-
ski zdw 64 695

Pilno
Witek sprawa sądu przysłał.
wracaj do Ostrowa. nzw 5 846

22 ROZMAITE

Podróżujący
objeżdżający stale poznańskie
przejazdy zastępstwo pierników
lub cukrów. Oferty Kurjer Po-
znański zdw 64 034

Reparacje
zegarków i wszelkiej biżuterji
wykonuje przedk. solidnie. K.
Tarkowska Poznań. Plac Wol-
ności 11. Pw 6995-24.15

Panie
zamawiają płaszcze.
suknie, kostiumy
sport i ang. oraz
futry (modernizację)
tylko w znanym po-
wzięciu z wyko-
nawcą wszelkiej
garnitury damskiej w
Salonie M6d „Mi-
ra” ul. Marsz. Po-
cho 36. Ceny przy-
stępne. Bogaty wy-
bór najświeższych
żurnali i modeli.
Pw 7073-34.105

Pranie
prasowanie także sztywna biele-
nia Jerzego 5 m. 17. zdw 64 501

Bańki
suche i ciepłe ulce i pomoc niosące
w cierpieniach mianowicie przy
przebiegach przystaw. Niegole-
wski 10 I p. m. 3. zdw 64 696

Na jesień
niezbędne suknie, kostiumy, swety-
ry, jumpy, pulowery wykonuje
przerabia „Tricot” Szymański-
ego 10 przy Światockim mie-
skaniu 12. Pw 7 242-37.106

4,90
fartuch biały z
rekawami kolo-
rowymi od 8.90. —
Płaszcz biały od
5.90 kolorowy od
9.90 polecia fabry-
ka bielizny — J.
Schubert, ulica
Wrocławska 3.
Pw 7 223-36.36

Krawcowa
przerabia, wyporządza poza do-
mem. Oferty Kurjer Poznański
zdw 64 374

Kuśnierka
krawcowa samodzielną przyjmu-
je w dom. wyjazd. Zupańskiego
3, m. 5. zdw 64 367

Chiromantka
z długoletnią doświadczoną prak-
tyką przeprowadziła się z ulicy
Marcelego Mottego 2 na ulicę
Franciszka Ratajczaka 15 mie-
skanie 10, II. piętro, I. wejście
z Pasazu Apollo, prawo, zdw 64 651

Kraśnienia
techniczne specjalności: elektro-
techniczne wykonuje. Patrona
Jackowskiego 25 m. 6 zdw 64 391

11,50
podpięcie stroje-
w z klucza, po-
wleczenie na po-
duszka strojna
od 3.50 podusz-
ka strojna z fal-
bana od 5.25
powleczenie na
pościel od 7.90
polecia Fabryka
Bielizny — J.
Schubert, Wro-
cławska 3.
Pw 7 225-36.37

Akuszka
Kleinwächterowa, Poznań, cen-
trum, ulica Romana Szymańskiego
2, pierwsze piętro, lewo, drugi
dom od pl. Światokrzyskiego.
zdw 63 142

Detektywne
biuro Greif od 20 lat Obserwa-
cie w wady. Ratajczaka 15
(Apollo). zdw 63 520

Dlaczego nie?
Rolnicy hodują często ra-
sowe zwierzęta. Przy sprze-
dazy jednak muszą obniżyć
cenę z powodu braku na-
bywców. Czy nie lepiej by-
łoby ogłosić poprzednio
w piśmie? Koszt mały,
a zysk wielki. Korzyści z
ogłoszeń „drobnych”
w Kurjerze Poznańskim.

23 OŻENKI

Student
młody, zdrowy, przystojny i nie-
przeciętny, trzeźwo zapatrujący
się na życie, poszukuje na tej
niezwykłej drodze panienki, młodej
subtelnej z lepszej inteligent-
nej rodziny, zamężnej, przystoj-
nej, zdrowej, dobrze zbudowanej,
i niespaczonej ambicji i charak-
teru, która by pomogła do ukoń-
czenia studiów technicznych, wz-
mian ewtl. małżeństwo. Zgłosze-
nia z fotografią (zwrot) i war-
unkami do Kurjera Poznańskiego
pod zdw 64 004. — Rzeczą trak-
tuje się poważnie. (Anonim)
nie na miejscu. Pośrednictwo
rodziców mile widziane.

Kawaler
ciemnoblondyn, lat 31, elegancki,
przystojny, samodzielny na po-
ważnym stanowisku, czteropoko-
jowym mieszkaniem na prowincji
z dochodem miesięcznym 700
zł. pozna ładną, przystojną pan-
nę z odpowiednim majątkiem do lat
25. Poważne oferty z fotografią
do Kurjera Poznańskiego
zdw 64 395

Dwie blondynki
przystojne, nie dzisiejszych zapa-
trywań, posiadające własne mie-
skania, pragną poznać panów
na stałym stanowisku. w wieku
30-40 lat — cel matrymonijny.
Zgłoszenia Kurjer Poznański
zdw 64 605

Kawaler
Wielkopoleńczyk, lat 30, droger-
zysta, posiada realność w mieście
wartości 60 tysięcy szuka niany
do tegoż wieku. Cel matrymonij-
ny. Panie, serio myślicie, racza
swe oferty nadesłać do Kurjera
Poznańskiego pod zdw 64 503 z
dołączeniem fotografii, która się
zwraća. Dyskrekcja zapewniona,
anonim do kosza.

Dwudziestodwuletnie
pragną poznać inteligentów ce-
lem zamążpójścia. Oferty z foto-
grafią dla brunetki lub szatynki
Kurjer Poznański zdw 63 748

Dla
mej siostry bardzo przystojnej
blondynki średniego wzrostu re-
licyjnej gospodarniej absolwentki
uniwersytetu lat 26 poszukuje
znajomości starszego pana na
stanowisku najchętniej lekarza.
Cel matrymonijny. Zgłoszenia z
fotografią do Kurjera Poznań-
skiego zdw 64 437

Kawaler
lat 27, posiadający własną pra-
czynię zagranicą oraz 10-15 000
złoty gotówki, poszukuje panny
w celu matrymonijnym. Oferty
Kurjer Poznański zdw 64 614

Panna
religijna, pracowita, przystojna,
posiadająca wyprawę umeblowa-
ne mieszkanie i swój zawód —
wysłała zamaż za ciętowego u-
rzednika najchętniej w Poznaniu
Pośrednictwo wykluczone. Oferty
Kurjer Poznański zdw 64 438

Kto
z przystojnych starszych panów
posłubi młodą przystojną brunet-
kę, Milutka lecz biedna. Oferty
z fotografią proszę skierować do
Kurjera Poznańskiego zdw 64 451

Inteligentne
panie zapoznają się panów sytu-
owanych starszym wieku. Cel
matrymonijny. Oferty Kurjer
Poznański zdw 64 463

Kawaler
blondyn lat 30, elegancki, przy-
stojny, posiadający skład kolo-
nialny z wyszynkiem w miasteczku
na prowincji, pozna ładną,
przystojną pannę do lat 25 z od-
powiednim majątkiem. Poważne
oferty z fotografią do Kurjera
Poznańskiego zdw 64 394

Panna
lat 28, właścicielka składu rzeź-
niczego zapozna pana rzeźnika,
gotówka 5 000 celem ożenku. —
Rzeczą traktuje poważnie. Oferty
Kurjer Poznański zdw 64 491

Panna
lat 28, posiadająca cośkolwiek ma-
łątkę, wyjdzie zamaż z rzemieś-
nika lub kolejarza. Poważne oferty
do Kurjera Poznańskiego
zdw 64 570

Panna
lat 33, ciemna blondynka, posia-
dająca osobistą wyprawę i 7 tys.
gotówki, pozna w celu matrymo-
nijnym pana, urzędnika (rów-
nież) wojskowego albo kolejarza.
Wdowiec z jednym dzieckiem nie-
wykluczony. Tylko poważne zgło-
szenia z fotografią do Kurjera
Poznańskiego zdw 64 372

24 NAUKA

Kursy tańców
tanie. Opaliński, 27 Grudnia 19.
II. zdw 64 548

Niemieckiej
konwersacji u młodej Niemki po-
szukuje. Oferty Kurjer Poznań-
ski zdw 63 961

Nauka
pisanie na maszynach metoda
nowoczesna. Zapisy codziennie
w firmie Block Brun w Pozna-
niu. Plac Wolności 8, I. piętro.
Pw 7 221-50.90

Szkoła Tańców
Stelli Kledeckiej
Pocztowa 29 I. Kursy początku-
jące uzupełniające, lekcje prywat-
ne. Pw 7 232 36.92

Biuro
Informacji Szkolnych Warszawa
Foksal 16 — 2 (340-44). Adresy
gimnazjów, szkół zawodowych
kursów przedzakońskich, stancji,
summiennych korepetytorów. Porad-
nia w sprawie wyboru nauki za-
wodowej. Pw 6299-62.292

R. de Brugiere
lektor U P. udziela lekcji języ-
ka francuskiego i konwersacji
według najnowszych i najszy-
bszych metod (U. Matejki 59.
zdw 61 415

Angielskiego
francuskiego, włoskiego, niemiec-
kiego udzielają praktycznie teo-
retycznie osoby wykształcone
matura uniwersytet 2. 250 — 3
zł. Strzelecka 31, podwórko
wprost II. piętro, prawo.
zdw 62 719

Parisienn
dobre lekcje francuski. Ul. Strze-
lecka 25, mieszkanie 8.
zdw 64 403

Konwersacji
rosyjskiej udziela wzmian francu-
skiej. Oferty Kurjer Poznański
zdw 64 409

Książkowości
wyuczmy do całkowitej pewno-
ści bilansowej szybko, tanio. Po-
st. Plac Świeżyński 2a.
zdw 64 352

Szkoła Tańców
nowoczesnych
narodowych
Plastyka dla dzieci
baletmistrza Szczurka 2 rozpo-
czynam kursy początkujące. gwa-
rancja wyuczenia. Dom Rzemieś-
niczy. Ratajczaka. zdw 64 199

Student
udzieli lekcji ewentl. za pokój.
Zgłoszenia Kurjer Poznański
zdw 64 496

Bezpłatnie
mogą przysposobić się u mnie do
Zeromadenia O. O. Obstaw
aspiranci, szesnastoletni i starsi.
Wł. Kosicki nauczyciel emeryt.
Poznań-Górczyn Plac Zbawie-
cia, willa p. Krukowskiego.
zdw 63 955-6

Profesor
gimnazjalny udziela lekcji w za-
kresie gimnazjum. Zgłoszenia
Kurjer Poznański zdw 64 536

Maturzystka
udzieli korepetycji tanio. Składo-
wa 11, mieszkanie 9. zdw 64 617

25 MUZYKA

Pianista lub pianistka
z repertuarem na duet od 1. 10.
na stałą posadę potrzebny (a). —
Zgłoszenia z podaniem żądanej
pensji. Pokój z utrzymaniem na
miejscu Hotel Continental. Mie-
dzychód. nzw 5 817

Zofia
Żmigród - Fedyczkowska
udziela lekcji śpiewu solowego.
Zgłoszenia Stary Rynek 15. Tel.
5445. dwp 1102

Pianista
pierwszorzędny z akordeonem —
oraz repertuarem klasycznym i
slagierym wolny od 1. 10. 31.
Zgłoszenia Starościska 1. Ra-
czyk. zdw 64 333

Duet
potrzebny. „Oaza”. Dąbrowskie
go 53. zdw 64 665

Pianista
z akordeonem, repertuarem, ru-
tynowany, do kabaretu i koncer-
tów oraz jazzbandzista (akordeon,
śpiew). poszukuje posady lub
związku do zespołu. Oferty Ku-
rjer Poznański nzw 5 841

Trio doborowe
z akordeonem, śpiew wolne. —
Oferty pod 630 Kurjer Poznań-
ski. Gdynia. nzw 5 840

26 ROZRYWKA

Kino Wilsona, Łazarz
Niebezpieczny Raj
Jack Holt — Nancy Carroll.
zdw 64 349

Mily
pobyt „Paryżanka” Półwiejska
30. Koncert, separaty zdw 64 661

27 SZUKA PRACY
(Ogłoszenia do 30 słów dla poszu-
kujących posady w tej rubryce
obliczamy po jednej trzeciej cenę
drobnych)

B. profesor
comercialny przyjmie kondycje
nauczyciela domowego na pro-
wincję najchętniej wieś poza la-
cna, greckim, francuskim i ni-
emieckim przedmioty handlowe i
stęografję polską i niemiecką
Oferty zdw 62 695

Młynarz
lat 26, kilkuletnia praktyka po-
szukuje posady, również obez-
nany z obsługą motoru ssącego i
Diesla. Łaskawe zgłoszenia pro-
szę skierować do Kurjera Poznań-
skiego zdw 63 224

Magistra
farmacji z praktyką szuka po-
sady. Zgłoszenia do Kurjera Po-
znańskiego zdw 63 712

Dla znakomitej
wychowawczyni
dzieci także rutynowanej wy-
czytelki szukam posady poleca-
jąc się jaknajlepiej. Chorzowski
Golebowski p. Wargowa.
zdw 64 013

Ogrodnik
kawaler, lat 27, dobrze polecony,
zmieni posadę od 1. 10. Łaska-
we zgłoszenia uprasza A. Długie-
wicz. Rusko, pow. Jarocin.
zdw 60 917

Nauczycielka
gimnazjalna
dobra matematyczka z doskona-
nym francuskim, niemieckim, an-
gielskim, muzyką, przyjmie po-
sadę prywatną. Zgłoszenia Kurjer
Poznański zdw 64 158

Mleczarz
lat 37, szuka stałej posady na fi-
lie lub miejskich mleczarniach z
kucją. Feliks Gill. Poznań Mar-
szalka Focha 178. zdw 64 246

Poszukuję zaraz posady
urzędniczki gospodarczej
względnie starszego pisarza. —
Mam 5-letnią praktykę w wiel-
kich majątkach ziemskich, u-
kończona szkoła rolnicza oraz 6-
miesięczny kurs weterynaryjny.
Świadectwa i polecenia pierwszo-
rzędne. Zgłoszenia Kurjer Po-
znański zdw 64 279

Zamierzam
wyuczyć się za służącego; mam
dobre polecenia. Oferty Kurjer
Poznański zdw 62 583

Poszukuję
posady od 1. 10. z dobruem oto-
waniem. Oferty Kuropatwińska.
Marynarska 1, mieszkanie 4.
zdw 62 748

Kucharka
samodzielną z dobruem świadec-
twami szuka posady 1 października.
Oferty Kurjer Poznański
zdw 62 840

Książkowy bilansista
(lat 24) korespondent piszący na
maszynie stenograf, bardzo bie-
gły język niemiecki, poszukuje
odpowiedniego zajęcia. Łaskawe
oferty Kurjer Poznański zdw 63 057

Pracznia
czysta szuka prania. Oferty Ku-
rjer Poznański zdw 63 607

Dziewczyna
do wszelkich prac domowych po-
szukuje posady od 1. 10. 31. Oferty
Kurjer Poznański zdw 64 543

Dwory wiejskie
dbające o przysporze-
nie swych dochodów
używają podczas wy-
kopków ziemniaków,
buraków i ziemio-
płodów wogóle

znaczk kontrolne
które wydają za każdy
wybrany szefel w celu
przeprowadzenia kont-
roli zbioru i ułatwie-
nia pracy przy oblicze-
niu wypłaty.

Znaczki kontrolne, jak
poniższy wzór, w rol-
kach po 1000 lub 2000
z naczków perforowa-
nych i bieżąco nume-
rowanych, w różnych
kolorach kartonu, wy-
konuje masowo na spe-
cjalnych maszynach-
automatach

Drukarnia Polska
Sp. Akc.
w Poznaniu, św. Marcina 70.
Wykonanie w kilku godzinach!

Dom.
Świączyn
01000

Dom.
Świączyn
00999

Dom.
Świączyn
00998

Dom.
Świączyn
00997

Dom.
Świączyn
00996

Dom.
Świączyn
00995

Dom.
Świączyn
00994

Dom.
Świączyn
00993

Dom.
Świączyn
00992

rw 10 651/2

Czeladnik
piekarski z 3-letnią praktyką poszukuje posady. Zgłoszenia A. Miłosz Karwiński Błota, poczta Krokowo pow. morski, zdw 63 947

Szukam
posługi z gotowaniem, praniem, jako przychodnia u lepszego państwa. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 679

Krawcowa
szuka posady do szycia i przeróbki. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 432

Szukam
posady do dzieci, dobrem niemieckiem. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 440

Panienska
szuka posady do dzieci lub prac domowych od października. Garszarkówna, Lwówek zdw 64 441

Szukam
nauki za radiotechniką z utrzymaniem lub bez Oferty Kurjer Poznański zdw 64 399

Dziewczyna
uczuwa i pracowita, znająca szycie, prasowanie i haftowanie (fiolet), z językiem polskim i niemieckim, poszukuje posady, najchętniej pokojowej. Dobre świadectwa. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 475

Syn
uczniwy rodziców poszukuje praktyki na cukiernika. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 587

Cukernik
obeznany również w piekarstwie, poszukuje posady Łaskawie zgłoszenia Kurjer Pozn zdw 64 667

Czeladnik
piekarski, znający cukiernictwo, poszukuje posady zaraz lub później. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 64 647

Dziewczyna
uczuwa szuka posady. — Oferty Kurjer Poznański zdw 64 533

Dziewczyna
z dobrem gotowaniem, do wszystkiego poszukuje posady 1. 10. — Oferty Kurjer Pozn. zdw 64 530

Szofer - kowal
slusarz, dłuższą praktyką w jednej firmie z poleceniem poszukuje posady. Oferty Kurjer Pozn. zdw 64 339

Panna
poszukuje posady do dzieci. Pomoc w lekcjach, język niemiecki, szycie. Skromne wymagania. Łaskawie zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 64 473

Dziewczyna
wielka szuka posady do wszystkiego lub za pokojową od 1. 10. Oferty Kurjer Pozn. zdw 64 494

Inteligentna
panienka, ukończona Kurs Higieny, kilkumiesięczną praktyką na samodzielnym stanowisku, znająca książkowość gospodarczą, poszukuje odpowiedniej posady, najchętniej w górskiej okolicy. Wymagania skromne. Oferty Kurjer Poznański dw 1046

Panienska
z 8-miesięczną nauką modniarstwa szuka celem dalszego wydoskonalenia się posady możliwie z przyłączeniem do rodziny. Zgłoszenia Kurjer Pozn zdw 64 512

Nauczycielka
z dłuższą praktyką i zezwoleniem na nauczanie prosi o posadę na wsi do młodszych dzieci. W wolnych chwilach zajmie się inną pracą. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 64 514

Dziewczyna
z praniem i gotowaniem poszukuje posady. Oferty proszę do Kurjera Poznańskiego zdw 64 503

Pielęgniarka
do dzieci poszukuje posady. Zgłoszenia agencja Kurjera Poznańskiego, Gniezno 252, nw 5 844

Mamka
poszukuje posady. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 64 421

DZISIAJ W KINIE

Apollo: „Buster Keaton na froncie!”
Aurora: „Bandyta i Chaplin”
Casino: „Noc pokusy”
Colosseum: „Rapsodia Miłosci”
Corso: „Groza Tekasa”
Edison: „Młody szept nocy”
Harfa: „Adjutant Cara”
Kapitol: „Tempo... Tempo...”
Metropolis: „W noc po krachu Geldowym” i rewja p. t. Wielka Parada.
Odeon: „Niebezpieczny Roman”
Renaissance: „Kobieta na księżycu”
Słońce: „On i Jego Siostra”
Tea: „Ostatni Uśmiech Błazna”
Wilsona: „Niebezpieczny raj”

Magistra
farmacji poszukuje bezpłatnej praktyki w aptece w Poznaniu. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 63 818

Dziewczyna
uczuwa, czysta, samodzielną gotowaniem, dobremi świadectwami szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 442

Pokojowa
poszukuje posady od 1. 10. z prasowaniem bielizny. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 64 396

Dziewczyna
z dobrem gotowaniem i świadectwami poszukuje posady do dwóch osób. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 401

Sierota
czysta z dobrem świadectwem poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 406

Wychowawczyni
młoda, przystojna, oszczędna posadę do dzieci w wieku przedszkolnym. Oferty Kurjer Pozn. pod zdw 64 408

Gospośnia - kucharka
młodsza, zaufana, oszczędna poszukuje posady stałej możliwie w majątku. Oferty Kurjer Pozn. zdw 64 404

Gospodyni
lat 41, znająca wszechstronnie gospodarstwo wiejskie i domowe, poszukuje zaraz posady. Okolica obojetna. Oferty Kurjer Poznański zdw 63 080

Nauczyciel
z kwalif. młody, energiczny, dzielny poszukuje zajęcia również przed południem ewentl. do dzieci zaniedbanych. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 64 324

Dziewczyna
uczuwa i pilna szuka posady do restauracji jako kawiarka zaraz lub od 1. 10. 31. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 323

Posługaczka
uczuwa i czysta poszukuje posady dwa razy w tygodniu w okolicy Łazarza. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 314

Silna
zdrowa, czysta i sumienna dziewczyna poszukuje miejsca do wszelkich prac domowych. Zgłoszenia Skrzypczakowa Jerzykowo p. Biskupiec zdw 64 313

Kucharka
bardzo dobrem gotowaniem poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 443

Panienska
5 kl. gimn. i Miejska Szkoła Handlowa zdolna, zna dobrze język polski, niemiecki, szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 426

Poszukuje
posady z dobrymi świadectwami z gotowaniem od 1. 10. 31. do wszystkiego. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 427

Służąca
do wszelkich prac domowych szuka posady od 1. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 381

Młoda
kształcona Niemka poszukuje posady jako córka rodziny w polskim domu celem zapoznania z językiem polskim. Poznań uprzywilejowany. Dalszy wywiad udzieli: M. Schmidt, Karolewo, p. Sokółowo - budzynie pow. Oborniki zdw 64 337

Dziewczyna
uczuwa, pracowita, z dobrem gotowaniem przyjmie posadę do wszystkiego od 1. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 591

Kucharka
uczuwa, umiędląca, bardzo dobrze gotować z dobrymi świadectwami szuka posady od 1. 10. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 459

Emeryt
kawaler, książkowy poszukuje pracy przedsiębiorstwa lub majątku za utrzymanie. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 364

Biegła
maszynistka, książkowa, małe wynagrodzenie. Kurjer Poznański zdw 64 363

Biurowa - maszynistka
półsierota, poszukuje odpowiedniej posady. Łaskawie zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 64 361

Inteligentna
dziewczyna gotowaniem poszukuje posady w lepszym domu od 1. 10. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 347

Kupiec
władający polskim niemieckim, z kaucją 10 000 poszukuje odpowiedniego stanowiska ewentl. przedstawicielstwa. Oferty Kurjer Poznański zdw 63 622

Czysta
uczuwa, pracowita dziewczyna, poszukuje posady od 1. do wszelkich prac domowych. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 597

Dziewczyna
młodsza do prac domowych poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 449

Dziewczyna
pracowita i uczciwa, poszukuje posady bez gotowania. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 348

Książkowy
znający dokładnie 3 systemy książkowania poszukuje posady zaraz lub 1. Łaskawie zgłoszenia St. Jakubowski, Dziekanowice, pow. Gniezno zdw 64 353

Osoba
czysta i uczciwa z dobrem gotowaniem, z dobrymi świadectwami tylko w lepszym domu od 1 października. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 453

Gospośnia
wiejska poszukuje samodzielną posadę do 1-2 osób w Poznaniu. Oferty Kurjer Pozn. zdw 64 527

Niania
do dzieci z szczeniem poszukuje posady od 1. X. 31. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 544

Do
apteki jako elew wstąpi maturzysta z odczoną wojskowością zaraz lub później. Zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego nw 5 845

Służąca
uczuwa, pracowita z praniem i gotowaniem, dobremi świadectwami poszukuje posady 1. 10. Oferty Kurjer Pozn. zdw 64 552

Maturzystka
pisząca biegle na maszynie, poszukuje posady Oferty Kurjer Poznański zdw 64 618

Maturzystka
poszukuje posady elewki w aptece. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 616

Służąca kucharka
z dobrem gotowaniem, uczciwa, bez prania poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 615

Sierota
uczuwa, z gotowaniem szuka posady w spokojnym, religijnym domu od 1. 10. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 64 613

Służąca
uczuwa, sumienna, pracowita, z gotowaniem, dobremi świadectwami, poszukuje posady od 1. 10. zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 64 612

Panna
lat 18, poszukuje jakiegokolwiek posady, najchętniej w składzie. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 611

Dziewczyna
do wszelkich prac domowych, młodsza, z porządnego domu, szuka posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 610

Starsza
sierota, z dobrem gotowaniem do wszystkiego, Łaskawie oferty Kurjer Poznański zdw 64 606

Gospodyni
hotelowa lub na majątek z długoletnią praktyką z dobrymi świadectwami poszukuje posady od 1. 10. lub później. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 594

Kucharka
restauracyjna i do wszelkich prac poszukuje posady. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 593

Małopolanka
z dobrymi poleceniami poszukuje samodzielną posadę 1. lub 15. 10. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 64 582

Niania
uczuwa, sumienna poszukuje posady do dzieci u lepszych państwa od 1. 10. 31. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 64 579

Dziewczyna
szuka posady możliwie na cały dzień. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 627

Szofer służący
kawaler, służbę wojskową co dopiero odbył, z dobrymi świadectwami i poleceniem, poszukuje posady od 1. 10. lub później, Łaskawie zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 64 633

Panienska
inteligentna, uczciwa, pracowita, z szkołą gospodarczą, szuka posady panny służącej, do dzieci lub jakiegokolwiek innej. Oferty Kurjer Poznański zdw 63 725

Służąca
poszukuje posady, z dobrem gotowaniem, z praniem. Zgłoszenia Kwiatkowski, Poznań, Śniadeckich 16. IV. zdw 64 697

Handlowiec
(drogerzysta) lat 26, poszukuje posady za kaucją lub gwarancją. Oferty zdw 64 688

Posługaczka
młoda, uczciwa, czysta, sumienna, z dobrem gotowaniem, poszukuje posady od 1. 10. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 678

Służąca
do wszystkiego z gotowaniem poszukuje posady od 1. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 546

Pomocnik
cukierniczy lat 24, z dobrimi świadectwami poszukuje posady. Oferty Kurjer Pozn. zdw 64 664

Młodsza dziewczyna
poszukuje posady z cośkolwiek gotowaniem u religijnych państwa od 1. 10. 31 roku Łaskawie zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 64 637

Młynarz
samodzielny kierownik, mający wszelką pracę młynarską i prowadzenie motoru na gaz i Diesel, przeprowadza remonty i wyładowanie łożysk, poszukuje posady. Łaskawie zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 64 650

Biuralistka
maszynistka z dobrimi świadectwami, z czteroletnią praktyką, poszukuje posady zaraz. Miejscość obojetna. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 64 649

Rządca
gospodarczy lat 36, z 10-letnią praktyką postępowych i intensywnych majątkach w Wielkopolsce, z ukończoną szkołą rolniczą w Niemczech, rzutki, energiczny i zamilowany w swym zawodzie, dobre referencje, zna dokładnie hodowlę inwentarza zarodowego oraz książkowość rolniczą, przyjmie posadę od 1. 10. 31. lub później. Łaskawie zgłoszenia do Kurjera Poznańskiego zdw 61 062

Służący
poszukuje miejsca na prowincji lub w mieście. Posiada bardzo dobre świadectwa. Stefan Kuchta, Poznań, Mostowa 5 a mieszkanie 13. zdp 63 638

Drogerzysta
szuka posady. Łuczkiewicz, Krotoszyn nw 5 168

Ogrodnik - szofer
kawaler po wojskowej, bardzo dobre świadectwa, polski, niemiecki język, poszukuje posady przy willi, majątku lub w ogrodnictwie handlowym od 1. 10. lub później. Oferty Kurjer Poznański zdw 63 497

Podróżujący
drogerzysta zaprowadzony w aptekach i drogeriach poszukuje posady na Poznań i prowincję. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 63 982

Pomocnik
obuwniczy samodzielną przyjmie posadę lub pracę w domu. Oferty do Kurjera Poznańskiego zdw 63 910

Wózkarz
z kilkoletnią praktyką poszukuje posady. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 62 974

Pracznia
sumienna i czysta szuka prania. Zgłoszenia: telefon 61 34. zdw 64 078

Służąca
poszukuje posady do prac domowych z gotowaniem od 1. 10. Oferty Kurjer Pozn. zdw 64 166

28 WOLNE MIEJSCA

Chcesz
otrzymać posadę? Musisz ukończyć kursy korespondencyjne im. Sekulowicza Warszawa Z6rawa 42. Wyuczają listownie: buchalterii, rachunkowości, korespondencji, stenografii, handlu, prawa kaligrafii, daktylografii, towaroznawstwa, języków pismowni gramatyki polskiej ekonomii. — Żadajcie prospektów. nw 5504

10 zł dziennie
Poważne przedsiębiorstwo przemysłu krajowego poszukuje pań i panów do lekkiej piśmowej pracy domowej. Gdynia Port skrzynka pocztowa 4 dw 1100

Uczennica
do prasowania potrzebna. Prasownia, Matejki 39. zdw 64 325

Poszukuję
pierwszorzędnej siły damsko-męskiej do nowoczesnego salonu fryzjerskiego. Salon de Club J. Suligowski, Bydgoszcz, ul. Pomorska. nw 5831

Pielęgniarki
do niemowlęcia poszukuje się zaraz. Zgłoszenia z odpisem świadectw do Kurjera Poznańskiego dw 1151

Podróżujący
na Poznańskie i Pomorze z branży wódczanej może zarobić dodatkowo, przyjmując przedstawicielstwo fabryki win. Zgłoszenia u prasza „Par” Poznań, Aleje Marcinkowskiego 11, pod nr. 33.175. Pw 7485-33.175

Uczennice
na rok mogą się zgłosić. Salon Mód „Jeanette” — Poczta 30. m. 23. Pw 7484 57.89

Biuralistka
biegła maszynistka skromnych wymagań potrzebna jako siła pomocnicza. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 64 355

Uczeń
z odpowiednim wykształceniem przy wolnym stole i stacji może się natychmiast zgłosić. Do zgłoszeń dołączyć życiorys i odpis świadectwa szkolnego. S. Bogajski, Drogeria Centralna i skład towarów kolonialnych Srem Rynek, telefon 109. n 5 793

Kucharka
lub elewka młoda z dobrem gotowaniem oraz pieczeniem potrzebna na majątek do państwa z Kongresówki. Oferty Kurjer Poznański zdw 64 330

Służąca
do wszystkiego z dobrem gotowaniem Piotra Wawrzyniaka 45, inż. Bukowski zdw 64 465

Ekspedjentka
do bufetu zaraz. Zgłoszenia pom. godz. 17-19. Restauracja Polonia ul. Strzelecka 25 zdw 64 333/4

Uczni
slusarskich przyjmie J. Topolski, mistrz slusarski, Górna Wilda 27. zdw 64 109

Potrzebna panna
do sklepu, kaucja 1000 złotych. Stefan Sylwestrak, Gdynia Starowiejska sklep Morawskiego zdw 64 509

Samotnego
ekspedienta lub piekarsza z kaucją do sklepu kolonialno-piekarskiego przyjmie natychmiast. — Dopomoge do bardzo korzystnego ożenku. Oferty Sulkowa Poznań, Focha 27. zdw 64 507

Dziewczyna
gotowaniem do wszystkiego. Łazarz, Kossaka 21 III. narożnik Wypiańskiego, zdw 64 493

Posada
wolna stróża nocnego gwarancja pożądana. Zgłoszenia Kurjer Poznański zdw 64 488/9

Pomocnik ogrodniczy
(młodszy) sumienny, trzeźwy, pracowity może się zgłosić zaraz lub później. Oferty z odpisami świadectw Kurjer Poznański zdw 64 485

Poszukuję
bony (chętnie Niemki) do czteroletniej dziewczynki na po południa. Zgłoszenia: Marynarska 12, godz. 3-5. zdw 64 386

Chłopak
potrzebny do rozwożenia towaru. Kaucja 100 zł. Adres Kurjer Poznański zdw 64 623

Trykotarka
do maszyn może się zgłosić. Wł. Buchert, Debiecka 51. zdw 64 631

Szofer
z dyplomem, biegły mechanik, trzeźwy, mogący wykazać się dobrimi świadectwami poszukiwany. Zgłoszenia z odpisami świadectw i podaniem wymaganej wynagrodzenia do Kurjera Poznańskiego zdw 64 568

Poszukuję
uczennicy fryzjerskiej. Marszałka Focha 4. zgłoszenia 7-8 wiecz. zdw 64 571

Złotnik
rutynowany na słubne obrączki potrzebny. Warunki: dobre dłuższe świadectwa. Kurjer Poznański zdw 64 580

Uczeń
dla zawodu piekarskiego potrzebny zaraz. Ludwiczak Marceliego Morteo 2. zdw 64 202/3

MATERJAŁY MĘSKIE
na garnitury, płaszcze i poszycia futer
Ostatnie nowości! Wielki wybór! Tani!

T. Wozniak
Poznań, ul. Kramarska 16. Pw 7 90-38.177

Humor zagraniczny

— Mamusi! mam myśl!
— Ciekawam co też to może być za myśl? Pożycz mi 10 złotych, ale daj mi tylko 5.—. Wówczas ja ci będę 5 zł winien — ty również, i będziemy kwita!
(Passing Show). S. F.

Przedpłata

na październik 1931, za oba wydania razem tygodniowego dodatku ilustr. „Ilustracja Poznańska” i „Nowiny Sportowe” w Poznaniu w eksp. z 4.00, w agencjach w mieście z 4.50, z odnośnieniem do domu w Poznaniu z 4.70, z odnośnieniem przez pocztę poza Poznaniem miesięcznie z 5.01 kwartalnie z 15.03, pod opaską miesięcznie w Polsce z 9.00, w innych krajach z 11.00. W razie wypadków spowodowanych siłą wyższą, przesyłek i t. p. wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczonych numerów lub odszkodowania.

W wydaniach wielkoświątecznych i uroczystościowych poprzedza normalną codzienną część numeru z reklamami i ogłoszeniami, materiały poświęcone danej uroczystości. Telefony do Redakcji i Administracji: 4461, 1476, 3307, 3524, 3525, 4072, w niedziele, święta i nocą tylko 1476 i 3524, filja Stary Rynek 2305. — P. K. O. Poznań nr. 200 149.

Ogłoszenia

na stronie 6 lamowej 25 gr. na stronie 4-lamowej przy końcu tekstu redakcyjnego 60 gr. na stronie czwartej 100 gr. na stronie drugiej 120 gr. przed wiadomościami potoczными 200 gr. od 1-lamowego milim. Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca 20% nadwyżki. Ogłoszenia do wydania porannego przyjmujemy do godz. 18.30, w nagłych wypadkach do godz. 22 u stróża; do wydania wieczornego „drobne” do godz. 11, większe dłużej według możliwości. Drobne ogłoszenia: słowo napisowe (tłuste) 25 gr. każde dalsze słowo 15 gr. Za różnicę między zestawem a wysokością ogłoszenia, powstałe wskutek matrycowania, wydawnictwo nie odpowiada.

część numeru z reklamami i ogłoszeniami, materiały poświęcone danej uroczystości.